

JEAN-CLAUDE LARCHET

Sfântul GAVRIIL IVIREANUL cel nebun pentru Hristos

JEAN-CLAUDE LARCHET

Sfântul Gavriil Ivireanul cel nebun pentru Hristos

În românește de Marinela Bojin

București

Cartea a apărut cu binecuvântarea Preafericitului Ilie al II-lea, Patriarh-catolicos al întregii Georgii

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Traducerea a fost făcută după originalul în limba franceză: Jean-Claude Larchet, Saint Gabriel fol-en-Christ de Georgie, L'Age d'Homme, Laussane, Suisse, 2015.

© 2015, Jean-Claude Larchet © Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LARCHET, JEAN-CLAUDE

Sfântul Gavriil Ivireanul, cel nebun pentru Hristos

Jean-Claude Larchet; trad, din lb. franceză de Marinela Bojin bucurești: Editura Sophia, 2016

ISBN 978-973-136-525-1 I. Bojin, Marinela (trad.)

235.3

CUVÂNT ÎNAINTE

Sfântul Gavriil (1929-1995), care a fost canonizat în 2012 de Biserica Georgiei, aparține unei cete de sfinți cu totul deosebite, care însă a fost întotdeauna prezentă în Biserica Ortodoxă, cel puțin din veacul al III-lea până în zilele noastre, și anume cea a celor nebuni în Hristos (sau nebuni pentru Hristos), numiți în greacă saloi și în rusă iurodiviie.

Aceștia, de-a lungul veacurilor, au fost tot mai rari în Grecia și în zonele helenofone. În schimb, au fost numeroși în Rusia între veacurile al XVI-lea și al XIX-lea; au mai existat câțiva în primele două decenii ale veacului al XX-lea, dar au fost tratați cu brutalitate de statul comunist, care i-a scos din societate, internându-i în spitale de psihiatrie.

Sfântul Gavriil este fără îndoială unul dintre ultimii sfinți nebuni pentru Hristos cunoscuți în

5

întreaga lume ortodoxă. De la moartea sa au trecut doar douăzeci de ani și, tot la mai puțin de douăzeci de ani de la adormirea sa, a și fost canonizat de Biserica Georgiei. Mulți dintre fiii săi duhovnicești, mulți dintre cei călăuziți de el către Dumnezeu, mulți dintre cei pe care i-a uimit cu vorbele, cu faptele și cu minunile sale sunt încă în viață și pot da mărturie în chip viu despre viața, personalitatea și harismele sale.

Sfântul Gavriil este o figură cu totul aparte a spiritualității ortodoxe contemporane, nu numai pentru că a fost nebun pentru Hristos, ci și pentru că a fost deopotrivă un mărturisitor al credinței, un mucenic al prigoanei comuniste și un mare părinte duhovnicesc; harurile străvederii și prorociei, cu care l-a înzestrat Dumnezeu, le-a pus în slujba iubirii de aproapele, pe care, dimpreună cu smerenia, o socotea virtutea de căpetenie a vieții duhovnicești. Această iubire, arătată oamenilor adesea în chip neobișnuit, câteodată aspru și răvășitor, pentru a-i trezi din amorțire, provocându-le un adevărat „șoc electric” duhovnicesc, era întotdeauna iubire adevărată și profundă, și nu avea altă țință decât întoarcerea fiecăruia la Dumnezeu și împrietenirea cu El. Numeroasele minuni săvârșite de Sfântul Gavriil în timpul vieții sale și după trecerea la cele veșnice dau mărturie deplină că a fost vas ales al Duhului Sfânt și dăruitor mărinimos al harului dumnezeiesc.

6

Sfântul Gavriil nu a lăsat nimic scris, și predicile sale n-au fost înregistrate în vreun fel. Dar mărturia întregii sale vieți, apoftegmele transmise de cei care l-au cunoscut, cuvintele adunate de cei care i-au fost aproape sunt, toate, învățături ziditoare pentru viața

duhovnicească, și tuturor celor ce vor citi această carte le dorim să se folosească de ele.

Scrierea de față datorează mult diverselor documente menționate în bibliografie. E mai puțin o lucrare originală, cât mai degrabă o muncă de compunere, de ordonare, de traducere și de rescriere. Am considerat necesar s-o scriu din trei motive:

Primul a fost faptul că sursele menționate nu au o structură bine organizată, sunt slab redactate și, în cazul celor traduse în franceză, nu foarte bine traduse; nici una dintre ele nu abordează subiectul în totalitate și nu constituie o scriere care poate fi preluată ca atare.

În al doilea rând, se cuvenea ca în colecția „Mari duhovnici ortodocși ai veacului al XX-lea”, după mai mult de douăzeci de volume consacrate unor monahi greci, ruși, români și sârbi, să fie inclus și un eminent reprezentant al vechii și venerabilei Biserici a Georgiei.

În al treilea rând, în ultimii zece ani, m-am apropiat sufletește de Sfântul Gavriil; întotdeauna, la sfârșitul fiecărei călătorii în Georgia, încă mai înainte de a fi canonizat, mergeam să mă reculeg

7

la mormântul său și să-i cinstesc ca pe niște sfinte moaște rămășițele pământești, însoțit fie de prietenul meu Arhiepiscopul Ștefan de Tsageri și Lentekhi, fie de unul dintre prietenii mei georgieni, ucenic al Sfântului Gavriil, despre care acesta a prorocit că va fi preot, după cum s-a și întâmplat; așa am putut să iau parte și să mă rog împreună cu ei la slujbele de pomenire săvârșite pentru el; așa am putut să mă întâlnesc cu mulți apropiați de-ai săi între care monahia Parascheva, care i-a slujit la chilie și a fost cea mai apropiată fiică duhovnicească a sa de la Mănăstirea Samtravo -, să-i ascult vorbind despre el și să adun de la ei câteva istorioare inedite.

Mulțumesc Preafericirii Sale Patriarhului-catolicos Ilie al II-lea, cu care am avut cinstea să mă întâlnesc în fiecare dintre călătoriile mele în Georgia, care mi-a dat binecuvântare pentru publicarea acestei cărți.

8

I.

VIATA

1.

Copilăria

Goderdzi Urghebadze (cel ce va să fie Sfântul Gavriil) s-a născut pe 26 august 1929, la Tbilisi, capitala Georgiei. Părinții săi se numeau Vasile și Varvara. Ei mai aveau doi copii, Emma și Mihail, iar după nașterea lui Goderdzi, au mai avut o fiică, Julieta.

Tatăl său era nu doar un comunist convins, ci și un ateu militant, care a luat parte la distrugerea bisericilor, iar mama sa era prea puțin interesată de religie¹. Așa că a fost botezat prin grija unei foste monahii, Tamara Beghiașvili², la Biserica Sfânta Varvara, situată nu departe de casa lor, în cartierul Navtlughi.

¹ Sub înrăurirea fiului ei, către sfârșitul vieții s-a călugărit, intrând în obștea Mănăstirii Samtravo, sub numele de Ana; acolo a și murit în anul 2002.

² Multe mănăstiri erau închise de puterea comunistă, și adesea monahii și monahiile trăiau în orașe, ca simpli mireni.

9

Goderdzi avea vreo doi ani când tatăl său a fost asasinat în circumstanțe care au rămas obscure. Familia i-a dat atunci numele de Vasiko¹, în amintirea tatălui său.

În copilărie, Vasiko, deși n-a avut parte de nici o educație religioasă, era plecat spre lucruri cucernice: construia bisericuțe din bețe de chibrituri și erau zile în care, spre mirarea mamei sale, abia de mânca din puținul ce se pune pe masă în acele timpuri de lipsuri; stătea mai degrabă singur, decât să se joace cu cei de vârsta lui; era un copil liniștit și tăcut.

Iubea mult animalele. Îl durea să vadă cum cei ai casei pun curse pentru șoareci, așa că făcea el niște cuști mici, în care-i prindea vii și apoi le dădea drumul pe câmp. Îi erau dragi

păsările, iar acestea, netemându-se de el, zburau în jurul lui, ciripind, și i se așezau pe căpșor și pe umeri.

A mers la școală la șase ani. Era un elev silitor, iubit de învățători și de colegi pentru blândețea lui.

La vârsta de șapte ani, a auzit pentru prima oară de Hristos într-un fel care l-a impresionat foarte tare și care i-a schimbat cu totul viața. Într-o zi, a văzut doi vecini certându-se și l-a auzit pe unul dintre ei spunându-i celuilalt: „Ai vrea să mă răstignești ca pe Hristos, nu-i așa?” Vasiko i-a întrebat pe cei ai casei de ce a fost răstignit Hristos. I s-a spus să se ducă la biserică și să-l

¹ Diminutiv de la Vassili vasilică.

10

întrebe pe preot. Biserica era închisă, însă paznicul l-a întrebat pentru ce venise și, aflând de la el ce și cum, l-a sfătuit să citească „cartea despre Hristos”. Așa că a strâns bani ca să-și cumpere o Biblie, și de atunci n-a mai avut alt gând decât să-și închine viața lui Hristos. Lăsând de-o parte joaca, își petrecea zilele citind și recitind ore în șir Sfintele Scripturi. Când se întorcea de la școală, își făcea iute temele, ca să aibă mai mult timp pentru Cuvântul lui Dumnezeu. Iar seara se ruga mult.

2.

Harismele și minunile unui copil de numai doisprezece ani

Evlavia i-a tot sporit în următorii ani. La vârsta de doisprezece ani, a avut o vedenie, legată de lupta sa arzătoare împotriva răului, pe care a istorisit-o astfel la sfârșitul vieții sale: „Într-o noapte, m-am trezit dintr-odată din somn și am văzut înaintea mea un diavol înfricoșător la chip, care mă privea mânios. Din mila lui Dumnezeu, nu m-am temut foarte tare, atâta doar că nu puteam să mă mișc. De alungat, n-aveam cum să-l alung, pur și simplu stăteam și-l priveam năucit. Roșu de furie, mi-a zis: Tu te lupți cu mine? Și m-a lovit cu pumnul.” Când a intrat în cameră, mama și-a găsit copilul întins pe pat, fără cunoștință.

11

Această încercare, chinuitoare pentru sufletul și trupșorul lui de copil, a fost providențială, pentru că i-a întărit credința în Dumnezeu și i-a dovedit prin însăși cercarea lucrului puterea rugăciunii în lupta contra duhurilor răutății. „Văzând pe diavol va spune mai târziu mi s-a întărit credința în Hristos și mi-am zis: Dacă diavolul există, atunci cu atât mai mult există Dumnezeu.”

În aceeași perioadă, râvna sa duhovnicească i-a prilejuit o altă vedenie, prin care i s-a descoperit în chip profetic felul viețuirii sale în lume: răstignirea în duh primită de bunăvoie, din dragoste de Dumnezeu și de aproapele: „Stăteam pe verandă, la etaj, cufundat în gânduri și, ridicându-mi ochii spre cer, am văzut o cruce mare. N-am știut atunci dar acum știu că era crucea pe care trebuia s-o port pentru dragostea lui Dumnezeu și a poporului meu.”

Având harul Sfântului Duh sălășluit în el, copilandrul Vasiko se arăta în stare de fapte mai presus de limitele și de legile firești.

Monahia Pelaghia Ksovreli, o vecină de-o vârstă cu el, istorisește această întâmplare: „Într-o zi de vară, vine la noi unchiul meu și ne spune: Slavă Domnului Iisus! Se vede că Se îngrijește de aleșii Săi pe acest pământ! L-am întrebat de ce spune asta, iar el ne-a povestit această istorie uimitoare: Mergeam spre casă, pe vechiul drum de la Biserica Sfânta Varvara. Aproape de Biserica Sfântul Gheorghe, cea dărmată, l-am văzut

12

pe Goderdzi, fiul lui Vasiko, în bătaia soarelui, strângând dintre ruinele bisericii pietrele mari, prăbușite acolo. Cufundat cum era în lucrul său, nu m-a văzut. Iar eu priveam la el fără să scot vreo vorbă. După o vreme însă m-a văzut și foarte bucuros mi-a zis: Unchiule Muha, vino să ridici piatra asta. Și mi-a arătat o stâncă mare. Unchiul meu se numea de fapt Gheorghe și era un mare sportiv; i se spunea Muha [adică stejar], pentru forța și puterea lui de

luptător. Continuând istoria, ne-a spus: Am încercat, dar n-am izbutit să urnesc piatra. Atunci Vasiko, spunând: în numele Domnului, a ridicat piatra și a așezat-o alături de celelalte pietre scoase dintre ruinele bisericii. Noi eram oameni credincioși, dar, din pricina prigoanei regimului ateu, nu mergeam la biserică. Din ziua aceea însă, unchiul meu a început să ducă o viață de creștin."

Cu toate că nu avea decât doisprezece ani, Vasiko era înzestrat de Dumnezeu cu darul înainte-vederii; aflându-se despre acest dar al lui, atunci când a izbucnit războiul, familiile îngrijorate de soarta rudelor care erau pe front veneau la el să le dea vești despre ele. Iar cele spuse de Vasiko se vedeau până la urmă a fi cu totul adevărate. Și se folosea de darul acesta, pentru care era iubit și prețuit de toți, ca să-i îndemne pe cei ce veneau la el să ducă o viață creștinească. „Mergeți la biserică le spunea -, nu vă lepădați de Hristos și țineți la mântuirea sufletelor voastre!"

13

Micul Vasiko nu se mândrea și nu se împăuna cu aceste daruri ale sale care-i aduceau prețuirea și laudele celor care-l știau. Dimpotrivă, se smerea într-un mod tare năstrușnic, asemenea celor nebuni pentru Hristos o prevestire a faptului că avea să viețuiască asemenea lor -, și iată cum: se vâra într-o ladă de gunoi și cu glas mare, ca să-l audă toți, repeta la nesfârșit: „Vasiko, ține minte tot timpul că ești o ladă de gunoi, și nimic bun să nu cugești despre tine!" Ai lui se supărau din pricina acestor purtări și chiar îl pedepseau. Cei care îi cunoșteau darul, nu râdeau de el și nu-l nesocoteau.

O altă purtare, nu ciudată, dar neobișnuită pentru un copil de vârsta lui, era grija pentru păstrarea și cinstirea cuvenită a sfintelor icoane; căci, în acele vremuri de teroare și de prigoană comunistă, oamenii le țineau prin poduri și prin pivnițe, purtându-se ca niște necinstitori și nepăsători de cele sfinte.

Micul Vasiko mergea pe la casele lor și le spunea: „Aveți o icoană în casă și arăta cu degetul exact locul unde era ascunsă. Ori o cinstiți așa cum se cuvine, ori mi-o dați mie, ca s-o țin. Când o s-o vreți înapoi, v-o dau bucuros." Vasiko avea mare grijă de aceste icoane, acordându-le toată cinstea de care erau lipsite.

Mama lui Vasiko, Varvara, se necăjea văzând cutezanța cu care-și arăta credința. Când a înțeles că vrea să se dedice cu totul vieții celei duhovnicești,

14

l-a îndemnat să fie mai „căldicel": „Nu te mai chinui așa, îi spunea. Trăiește și tu ca toți ceilalți oameni! Fii bisericos cât vrei, dar nici așa, să nu știi decât de Evanghelie și de credința ta!"¹

Vasiko însă a stăruit în viețuirea la care simțea că fusese chemat. Într-o zi, furioasă din pricina încăpățânării lui, mama sa i-a luat Evanghelia și a aruncat-o la closet; Vasiko s-a repezit iute s-o scoată și, plângând, a strâns-o la piept, rugându-se cu toată ardoarea.

3.

Fuga de lume și chemarea către viața monahală

La numai doisprezece ani, în miez de noapte, a fugit de acasă, luându-și cu el doar Evanghelia. Era spre sfârșitul toamnei. A mers toată noaptea, și în zori a ajuns la sfântul oraș Mțkheta², ducându-se drept la Mănăstirea Samtavro³.

¹ Chiar și după cincizeci de ani, atunci când s-a dus să-l vadă pe fiul ei, de-acum monahul Gavriil, grav bolnav, care a și murit un an mai târziu, ea, după cum se vede, nu-și schimbase părerea, căci, plângând și suspinând, îi spunea: „Care ți-a fost viața, Gavriile?! Chinuri și numai chinuri! Copilărie tu n-ai avut. Mai bine ți-ar fi fost să mă fi ascultat și să fi avut grijă de tine!" Și, văzând-o plângând, părintele Gavriil s-a întristat că mama sa tot nu-l înțelegea. Întâi a tăcut, apoi i-a spus: „N-aș fi putut să duc o altă viață."

² Situat la vreo doisprezece kilometri de Tbilisi.

Această binecunoscută mănăstire a fost zidită în veacul al XII-lea. În biserica ei se află

mormintele sfântului împărat Mirian care i-a încreștinat pe georgieni și a făcut din țara sa una dintre primele țări creștine și al soției sale, Sfânta Nana. În mănăstire se mai află și o bisericuță din veacul al IV-lea, în care s-a rugat Sfânta Nino, care a trăit în acest loc.

15

Stareța Anusia Kochlamazașvili l-a primit cu toată dragostea, dar n-a putut să-l găzduiască decât puține zile, pentru că nu era îngăduit ca bărbații (fie ei și copii) să stea într-o mănăstire de maici. L-a îndemnat să se ducă la Mănăstirea Svetițkhoveli, din vecinătate¹, iar el, supunându-se, s-a dus acolo, dar n-a putut să stea decât trei zile, pentru că mănăstirilor le era interzis prin decret guvernamental să adăpostească tineri pentru mai multă vreme. Așa că a plecat de acolo și s-a dus la Mănăstirea Șio-Mghvime², situată la o depărtare de vreo șaizeci de kilometri. Dar nici aici n-a putut să rămână decât trei zile, după care a fost dus la Mănăstirea Zedazeni³, unde viețuiau mai mulți monahi foarte bătrâni.

Aceștia i-au făcut o ascunzătoare în preajma mănăstirii, în care a stat mai multe săptămâni. Însă, din pricina controlului polițienesc strict la care era supusă mănăstirea, monahii n-au putut să-l țină mai mult și l-au trimis la Mănăstirea Betania¹,

¹ Această mănăstire era închinată sfântului veșmânt al Domnului, păstrat într-un stâlp din catedrala din Mțkheta.

² Una dintre cele mai cunoscute mănăstiri din Georgia, situată într-o vale stâncoasă, fondată în veacul al VI-lea de Sfântul Șio, unul dintre cei treisprezece „Părinți sirieni”, care își are aici mormântul.

³ întemeiată în veacul al VI-lea de Sfântul Ioan de Zedazeni, unul dintre „Părinții sirieni”, părinte duhovnicesc al altor doisprezece monahi.

16

situată la o depărtare de vreo șaizeci de kilometri. Monahii i-au spus cum să ajungă acolo și i-au dat hrană pentru drum. La Betania a fost primit de doi sfinți monahi care viețuiau acolo, părintele Gheorghe Mlkheidze și părintele Ioan Maisuradze, care se nevoiau împreună.² Părintele Gheorghe, care viețuise vreme de cincisprezece ani în Muntele Athos și avea o mare experiență de viață monahală, a fost mulți ani părintele duhovnicesc al lui Vasiko. Dar și de acolo a fost nevoit să plece, pentru că această mănăstire era doar tolerată de autorități³, însă a păstrat legătura cu monahii de aici, venind la ei de câte ori putea.⁴

¹ Situată la șaisprezece kilometri sud-est de Tbilisi și întemeiată în veacul al XIII-lea de familia Orbeli.

² Prin minunatele lor nevoițe ascetice și prin suferințele îndurate din pricina prigoanelor care nu mai încetau, care au făcut din ei mărturisitori și mucenici, ei au menținut în Georgia, vreme de patruzeci de ani, o viață duhovnicească de mare profunzime. Au fost canonizați de Biserica Georgiei.

³ Era tolerată, pentru că lângă mănăstire se afla o moară, la care monahii măcinau făină pentru nevoile localnicilor. O parte dintre aceștia însă îi vrăjmășeau, și un tânăr monah, venit să li se alăture, părintele Vasile, a fost bătut de țărani pe drumul către mănăstire atât de crunt, încât a murit de pe urma rănilor. Chiar și părintele Gavriil a fost atacat pe drumul către mănăstire de niște femei, care au aruncat în el cu pietre și i-au rupt sutana.

⁴ Părintele Gheorghe a murit în brațele părintelui Gavriil, în 1956, care a fost pentru viața părintelui Gavriil un an de cotitură. Părintele Ioan a murit în 1961. După moartea sa, Mănăstirea Betania a rămas părăsită vreme de șaptesprezece ani, până când, în 1978, un monah, arhimandritul Ioan, a izbutit să se stabilească aici.

17

4.

Întoarcerea la Tbilisi

Vasiko s-a întors la Tbilisi. Nu se știe nimic despre călătoria sa, nici despre locul în care a locuit aici; tot ce se știe este că n-a locuit la ai săi, pentru că mama lui n-a știut multă vreme

că s-a întors în oraș.

Știm doar că s-a îngrijit de el o femeie pe nume Margo, cumsecade și mărinimoasă, care își câștiga traiul ghicind în cărți. Vasiko suferea că o femeie cu un suflet atât de bun se îndeletnicea cu un astfel de lucru, osândit de Biserică ca păcat. Într-o zi, Margo s-a îmbolnăvit și era tare îngrijorată că nu va mai avea din ce să trăiască. Vasiko însă a îmbărbătat-o, spunându-i că va face el cumva ca oamenii să nu înceteze să vină la ea. Și, folosindu-se de neputința ei, îi primea el pe cei care veneau la ea și stătea de vorbă cu ei. Le vorbea despre Hristos și despre datoria de a duce o viață creștinească. Și, ca să-i convingă, Dumnezeu i-a dat lui Vasiko darul prorociei. Și, având el încă din copilărie darul străvederii, primit de la Sfântul Duh, le descoperea și păcatele săvârșite de ei în trecut, de care aceștia uitaseră cu totul. Și-i îndemna să meargă la preot, ca să se spovedească și să primească Sfânta împărtășanie. Cei care l-au cunoscut cu acest prilej se minunau de cuvintele și de purtările sale. Până și Margo a fost impresionată de harismele copilului, care întreceau puterile ei de ghicitoare și vedeau darul dumnezeiesc

18

pe care-l primise, așa că s-a oprit din ghicit și a început să trăiască în chip creștinesc.

În oraș se vorbea din ce în ce mai mult despre acest copil minunat.

Mama lui Vasiko, care nu contenise să-l tot caute după fuga lui de acasă, a aflat într-un sfârșit unde locuia. S-a dus la el și l-a îndemnat să se întoarcă acasă, făgăduindu-i că de-acum nu se va mai împotrivi chemării și viețuirii sale. Așa că Vasiko s-a întors acasă. E drept că mama lui se mai îmblânzise, dar uneori tot se mai plângea că nu trăiește ca toți oamenii și că nu știe de nimic altceva decât de traiul lui cucernic, care îl deosebea cu totul de tinerii de vârsta lui și de felul de a gândi al celor din jur.

În anii care au urmat, Vasiko i-a ajutat ca mai înainte pe cei nevoiași și necăjiți, cu vorbele sale duhovnicești și cu faptele cele bune.

O dată pe an mergea la Mănăstirea Betania, ca să-și descopere cugetele și să se spovedească la părintele Gheorghe, cel care-l primise și-l ajutase cu câțiva ani înainte, și ca să primească de la el sfaturi mântuitoare. Acolo, îi ajuta pe monahi, care erau foarte bătrâni și nu se puteau osteni prea mult.

La vârsta de șaisprezece ani, s-a dus în pelerinaj la Mănăstirea Martkopi¹. În timpul acestei

¹ Fondată în veacul al VI-lea de Sfântul Antonie de Martkopi, situată la aproximativ patruzeci de kilometri nord-est de Tbilisi.

19

călătorii, l-a întâlnit pe părintele Aitala, un sfânt monah, care avea harul străvederii și care l-a impresionat mult; amintirea lui i-a rămas pururea vie și dragă.

Printre faptele cele bune ale tânărului Vasiko din acea vreme, una a vădit în chip deosebit dragostea pe care o avea față de oameni, și nu numai de cei vii, ci și de cei răposați (dragoste care este negreșit un semn de sfințenie, fiind mărinimoasă și cu totul dezinteresată). Guvernul comunist a decis să distrugă un parc public, situat în preajma vechiului cimitir Vera, unde fuseseră îngropați tinerii soldați georgieni care-și pierduseră viața în războiul de independență din 1921. Văzând cu întristare cum pământul este răscolit de buldozere, fără ca nimeni să țină seama de morții care se odihneau aici, Vasiko venea noaptea și aduna cu evlavie oasele risipite, le pune în saci și le îngropa într-un loc curat și ferit din vecinătate.

5.

Serviciul militar

În 1949, Vasiko a fost nevoit să se supună obligației de a împlini serviciul militar în armata sovietică. A slujit patria în unitatea de grăniceri din Batumi. În pofida regimului strict impus tuturor soldaților, a izbutit în chip minunat să se țină de postul său și să meargă din timp în timp, neștiut

20

de nimeni, la Biserica Sfântul Nicolae, ca să se spovedească și să se împărtășească.

6.

Întoarcerea la Tbilisi.

Pronia dumnezeiască îl ia în grija ei

După perioada de serviciu militar obligatoriu, Vasiko s-a întors în capitală.

Nu după multă vreme, a fost chemat la spitalul orașenesc, la serviciul de psihiatrie, și interogat în legătură cu vedeniile pe care le avusese în copilărie, mai ales în legătură cu acea vedenie de la doisprezece ani, când, după spusele lui, văzuse un demon. Medicul care l-a examinat, ateu fiind, a pus diagnosticul de delir psihotic, așa că i s-a dat un certificat medical prin care se atesta că este bolnav mintal și, prin urmare, i se interzicea să mai lucreze. I s-a stabilit și o pensie, atribuită de stat persoanelor handicapate de categoria a II-a. Toate acestea în deplină contradicție cu faptul că Vasiko fusese declarat anterior apt pentru serviciul militar au fost orchestrate de serviciile de securitate sovietice; scopul era ca Vasiko să nu poată intra în contact cu oamenii, fiindcă începuse să fie cunoscut de multă lume, iar viața, cuvintele și faptele sale îi înrăureau pe mulți, fapt pe care puterea comunistă îl privea ca pe o potențială amenințare pentru ideologia antireligioasă.

21

Dar Dumnezeu întoarce de multe ori răul spre bine, și Vasiko, scutit de grija traiului de zi cu zi datorită pensiei primite, a putut să-și ducă nestingherit viața duhovnicească, atât de iubită și de îndrăgită.

Cu încă și mai mare râvnă, ca să se poată ruga netulburat, ferit de lume, Vasiko și-a făcut în curtea casei o mică colibă, în care nu se putea pune nici măcar un covor, și s-a sihăstrit în ea.

7.

În slujba Bisericii

Lumea și ajutorarea săracilor însă nu le-a părăsit. Se ducea regulat la Catedrala Sioni, situată în centrul vechi al orașului, la slujbe și la Sfânta Liturghie.

Puțini oameni mergeau pe atunci la biserică, din pricina prigoanelor și a riscurilor la care se supuneau cei care lucrau în instituțiile statului ateu.

Evlavia și râvna lui Vasiko au atras atenția Preafericitului Melchisedec al III-lea, catolicosul Bisericii Georgiene, care slujea regulat în catedrală, rămânând aproape de mica turmă credincioasă.

1 Această Catedrală poartă acest nume în cinstea Muntelui Sion. E situată în centrul istoric al orașului Tbilisi, pe locul unei biserici și a fost zidită între 1575-1639. Este una dintre rarele biserici care nu au fost închise în perioada comunistă. A servit drept catedrală până la construirea, în 2004, a catedralei cu hramul Sfintei Treimi. Aici se păstrează relicva crucii Sfintei Nino.

22

Cu binecuvântarea sa, Vasiko a început să slujească la catedrală și a fost hirotonit citeț.

După doi ani, Vasiko s-a adresat Episcopului Gavriil Ceceanidze de Kutaisi, mărturisindu-i că dorește să slujească Biserica în chip mai deplin, ca monah și preot. Acesta a admis cererea sa și, pe 30 ianuarie 1955, l-a hirotonit diacon.

Pe 23 februarie, același an, a fost tuns ca monah la Mănăstirea Moțameta, de lângă Kutaisi, de starețul acestei mănăstiri, arhimandritul Gheorghe, primind, așa cum își dorise, numele Sfântului Gavriil Athonitul¹. La trei zile după aceasta, a fost hirotonit preot de Episcopul Gavriil, în Catedrala Sfinților Petru și Pavel din Kutaisi.

Cu binecuvântarea catolicosului Melchisedec, ieromonahul Gavriil a fost numit slujitor la Catedrala Sioni, din centrul orașului Tbilisi.

În 1960, a fost trimis la Mănăstirea Betania, pe lângă părintele Ioan. Dar în 1961, după moartea acestuia, guvernul a închis Mănăstirea Betania.

1 sfântul Gavriil Iviritul a fost un nevoitor care a trăit în veacul al XII-lea. Potrivit Vieții sale (cf. Sinaxar, Luna mai, ziua 13), închinoviat pe seama Mănăstirii Iviron (adică a ivirilor, altfel spus a georgienilor), se sihăstrea adesea, hrănindu-se cu ierburi sălbatice și arătându-se ca înger după chip. În urma unei arătări a Maicii Domnului, a primit în chip minunat, mergând pe apă ca pe uscat, binecunoscuta icoană a Maicii Domnului din Iviron (numită în greaca Portaitissa Poarta cerului -, iar în rusă Vratamița Iverskaia, adică a iviriei), care, cu câteva veacuri înainte, fusese aruncată în mare, pentru a o feri de furia iconoclaștilor.

23

Părintele Gavriil se întoarce atunci la Tbilisi. Din 1962 până în 1965, slujește la catedrala cu hramul Sfintei Treimi și al Tuturor sfinților.

8.

Zidirea micii sale biserici

Începând cu anul 1952, în curtea casei sale, unde își avea micul sălaș, la numărul 11 din strada Tetriskaro, și-a construit cu mâinile sale și fără nici un ajutor o bisericuță, pe care a terminat-o în 1962. Această bisericuță avea șapte turlă, pe care părintele Gavriil le-a pictat cu albastru, după chipul bisericilor rusești. Înfațișarea bisericii era cu totul neobișnuită, deopotrivă naivă și săracăcioasă, făcută cum era din tot felul de materiale toate rămășițe adunate -, încărcată cu tot felul de podoabe fanteziste. Interiorul, mic cum era, fusese împărțit de părintele Gavriil în mai multe „capele”. Pereții erau acoperiți de sus până jos cu icoane, strânse de el încă din copilărie, de la cei care nu le mai puteau ține în casele lor, iar mai apoi de prin gunoaie, unde erau aruncate de cei fără de Dumnezeu icoanele din bisericile distruse sau din mănăstirile părăsite.

Viitoarea soră Teodora Bolkvadze istorisește: „Când am văzut pentru prima oară biserica construită de el, cu crucea și cu clopotnița ei, am fost uimită de frumusețea ei și de mulțimea icoanelor. Mi-am spus în sinea mea: De unde are starețul

24

atâtea icoane? Iar el, citindu-mi gândul, mi-a răspuns pe dată: Știți de unde le am? Când oameni nelegiuți au aruncat la gunoi grămezi de icoane¹, le-am adunat și le-am adus aici.” Dar părintele Gavriil strângea încă și multe alte obiecte de cult: vase sfințite, dvere, policandre, cruci, așa că avea o întreagă colecție în bisericuța sa. Și le aduna nu numai din Tbilisi, ci și de prin toate locurile în care fuseseră închise biserici și mănăstiri. „Uneori spunea el trebuia să scormonesc într-o mulțime de gunoaie din vreo curte sau din vreo mănăstire, sau chiar să răscolesc pământul, ca să dau de ele.” Nu valoarea în sine a acestor obiecte pe care le salva de la uitare și de la distrugere îl interesa pe el; în ochii lui erau prețioase pentru că erau sfințite și pentru că stătuseră în loc sfințit. „Cine știe dacă nu au stat vreme de patruzeci de ani acolo unde Duhul Sfânt Se pogora peste Sfintele Daruri...” Părintele Gavriil, unui vizitator de-al său, viitorul egumen Antonie, îi spunea²: „Multe dintre aceste obiecte, bănește, n-au nici o valoare. Pot

¹ în urma confiscărilor sau a distrugerii bisericilor de către autoritățile comuniste.

² Așa îl numește Valeria Alfeieva în istorisirea sa: „Cel chemat, cel ales, cel credincios”, Moscova, 4,1991, pp. 3-51 (în lb. rusă), reluat parțial în „Dying and Yet Behold We Live”, The Orthodox Word, 28, 1992, pp. 116-128. Potrivit editorului acestei reviste, ar fi vorba în realitate despre arhimandritul Ioan de la Mănăstirea Betania, cu care autoarea a avut lungi convorbiri în luna în care a stat la această mănăstire. În continuarea expunerii noastre, vom păstra totuși acest nume de Antonie.

25

să fie privite ca simple rămășițe și mărturii ale vechii vieți bisericești, acum uitate. Pentru sufletul meu însă sunt foarte prețioase; iată, de pildă, acest mare crucifix este din biserica în care am fost botezat și care a fost apoi dăruită. Chipul lui Hristos gravat pe el s-a șters, dar eu am pus în locul lui o cunună de spini, făcută de mine. Și câteodată îl port, ca spinii aceștia

ascuțiți care mă înțepă să-mi dea simțirea vie a suferinței pe care a îndurat-o Mântuitorul nostru."

Viitoarea soră Nino Dașniani, care îl vizita pe părintele Gavriil în această vreme, ne dă încă o mărturie despre evlavia pe care o avea el pentru icoane: „După moartea fiului meu, Preasfințitul Tadeu m-a întrebat dacă știu ce mare părinte iubitor avem noi în Georgia, și, dându-mi adresa lui, m-a îndemnat să mă duc să-l văd. Locuia aproape de Biserica Sfânta Varvara. La ușa bisericiuței sale, am rostit cuvenita rugăciune.¹ Ușa s-a deschis, și un monah mic de statură, cu o privire vioaie, îmbrăcat în rasă, mi-a spus cu bunătate: Bine-ai venit! M-am minunat văzând cele treizeci și trei de candelă aprinse.² În fața fiecărei icoane a Maicii Domnului era câte o sticlă de parfum. După ce m-a binecuvântat, am aprins o lumânare, întrebându-mă în sinea mea: De unde are părintele atâtea icoane? Iar el a răspuns

¹ „Pentru rugăciunile sfinților noștri Părinți, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, miluiește-ne pe noi!"

² Acest număr corespunde anilor de viață pământească ai lui Hristos.

26

întrebării mele nerostite: Din grămezile de gunoaie. Căutând să-mi ascund surprinderea, mi-am continuat rugăciunea. Când am terminat, părintele Gavriil mi-a povestit cu de-amănuntul istoria fiecărei icoane. Aș fi vrut ca istorisirea lui să nu se mai sfârșească! Harul dumnezeiesc strălucea din el! Cu mare părere de rău am ieșit din bisericiuța lui, după zidire mică, dar mare după duh și plină de dumnezeiasca slavă."

Lipită de bisericiuță, era o chilioară în care părintele Gavriil își făcea pravila de rugăciune; acesta era vechiul adăpost construit de el la început, ca să aibă unde să se însingureze. Părintele Gavriil nu lăsa pe nimeni să intre acolo, căci acolo era sihăstria lui. Viitorul egumen Antonie a văzut o dată prin ușa întredeschisă cât de mic era locul acela: „Abia dacă era loc pentru o persoană stând în genunchi. Pe perete erau o cruce și o candelă, iar pe jos, un covor vechi și ros."

Părintele Gavriil și-a construit bisericiuța încetul cu încetul, neavând nici bani, nici oameni care să-l ajute, ci numai harul lui Dumnezeu și minunile săvârșite prin el. După cum spune el însuși, „într-o zi ploua vârtos și apa curgea prin acoperișul găurit. Mi-am zis: Doamne, ce se va alege din toate aceste icoane? Ca să repar acoperișul, aveam nevoie de mult lemn, dar nu aveam bani să-l cumpăr, așa că m-am rugat la Dumnezeu să mă ajute. Și, dintr-odată, m-am trezit înaintea mea cu un bărbat care părea să fie

27

inginer. S-a uitat la icoane și mi-a zis: Mă grăbeam să ajung într-un loc, dar o putere nevăzută m-a mânat să vin aici. De ce? Habar nu am... Și, arătând cu degetul către icoana Mântuitorului, înaintea căreia mă rugasem, mi-a zis: Uite, icoana asta mi-a spus să aduc aici un metru cub de lemn. Mirându-se de această minune, bărbatul a făgăduit c-o să aducă lemnul de care aveam nevoie, și l-a adus."

Construirea bisericii era un act de curaj, cu totul contrar acelor vremuri în care bisericile erau închise și distruse și cu atât mai mult construirea unei noi biserici nu era autorizată de puterea comunistă, care îi pedepsea pe preoții ce contraveneau politicii ei antireligioase. Autoritățile i-au cerut în scris să demoleze clădirea pe care o ridicase. Sora sa l-a văzut pe părintele Gavriil stând în genunchi și rugându-se lui Dumnezeu cu lacrimi: „Doamne, cum aş putea să dăruiesc biserica pe care Ți-am închinat-o Ție?!" Pentru că refuzase să se supună ordinului, au venit la el reprezentanți ai administrației, care l-au somat să înceapă demolarea bisericii. El însă le-a răspuns: „Eu n-am s-o demolez. Încercați, de puteți, s-o demolați voi!" Uimiți de un asemenea curaj, au plecat, dar au trimis o echipă de muncitori ca s-o demoleze. Părintele Gavriil le-a spus: „Să știți că cel care a dat ordinul acesta va fi pedepsit mai mult decât cel care îl va împlini." Cuprinși de frică, muncitorii au plecat și ei.

28

9.

Mărturisirea fățișă a credinței creștine și chinurile îndurate de la prigonitori

Viața ieromonahului Gavriil, de-acum slujitor al Bisericii, părea că intrase pe un făgaș liniștit, deși împotrivirea lui de a dărâma micuța sa biserică afecta oarecum și instituția Bisericii. Însă liniștea aceasta a fost spulberată de gestul său eroic din ziua de 1 mai 1965.

Ca în fiecare an, de Ziua muncii, s-a organizat o mare manifestație în piața orașului, în fața clădirii Comitetului Partidului Comunist, unde o mare mulțime de oameni s-a adunat ca să asculte discursurile oficiale. Un portret gigantic al lui Lenin¹ fusese pus pe fațada clădirii, în spatele tribunei oficiale. În momentul culminant al manifestației, pe când un membru al guvernului își rostea discursul, părintele Gavriil care intrase în clădire înainte de a se închide ușile și-și pregătise de mai înainte cu multă grijă cele ce avea să facă a dat foc, printr-o fereastră, portretului dictatorului, strigând mulțimii care amuțise cuprinsă de uluire: „Domnul a spus: Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt... Să nu te închini lor, nici să le slujești, că Eu sunt Domnul și Dumnezeuul tău... Să nu ai alți dumnezei afară de Mine! (Ieșirea

1 înalt de doisprezece metri, după unele mărturii, sau, după altele, de douăzeci de metri.

29

20, 3-5). Veniți-vă în fire, oameni buni! Georgienii au fost dintotdeauna creștini; pentru ce vă închinați la idoli? Hristos a murit și a înviat a treia zi, iar idoli voștri de aramă nicicând nu vor învia, și încă în viață fiind, sunt morți!"

Mulți ani mai târziu, celor care voiau să știe cum s-au petrecut lucrurile cu adevărat pentru că întâmplarea aceasta devenise legendă, istorisită în fel și chip, cu multe înflorituri -, părintele Gavriil le spunea: „Sunt un păstor căruia Dumnezeu i-a dat în grijă turma Sa, iar ei înălțaseră un idol și voiau ca poporul să se închine la el; un chip al lui Antihrist, un chip de om sau mai degrabă de fiară, căruia comuniștii voiau să i se dea cinstirea cuvenită numai lui Dumnezeu. Și eu nu puteam să-i las să facă lucrul acesta..."

Au venit pompierii să stingă focul și l-au coborât pe părintele Gavriil cu scara lor cea mare.

Când a ajuns jos, mulțimea s-a pornit asupra lui ca turbată, lovindu-l cu pumnii, cu picioarele, cu pietre. Părintele Gavriil a scăpat cu viață ca prin minune, fiindcă la fața locului a sosit temutul regiment opt, chemat îndată să restabilească ordinea. Cu trupul numai rană și sânge, cu capul zdrobit, fără suflare și aproape mort, a fost dus la spitalul Departamentului de securitate și pus într-un loc izolat. Așa cum era pe pragul morții, cugetând omenește, nu mai avea cum să trăiască; însă, rugându-se el la Dumnezeu să-l izbăvească, dintr-odată a simțit cum se întreamează prin

30

puterea dumnezeiască de care s-au împărtășit Sfântul său protector, Gavriil Athonitul, Sfântul Gheorghe Aghioritul și Sfântul Simeon Stâlpnicul, cei trei sfinți la care avea mare evlavie.

Cu harul lui Hristos, părintele Gavriil a suportat durerile și suferințele cu mare răbdare, având în gând cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur: „Nimeni și nimic nu poate vătăma pe cel care nu se vatămă el însuși", și socotind rănilor dinăuntru, pricinuite sufletului prin păcate, mai rele decât cele din afară, ale trupului.

După cincisprezece zile, agenți ai KGB-ului au venit să-l interogheze, supunându-l la noi chinuri; iar el numai atât le spunea: „Am să dărâm toate statuile lui Lenin și am să plantez flori în locul lor!"

După o anchetă sumară, a fost condamnat la moarte. Autoritățile comuniste însă au căutat să exploateze situația, așa că i-au promis că va fi grațiat dacă va declara că actul său face parte dintr-o conspirație a Bisericii Ortodoxe Georgiene contra regimului. Părintele Gavriil a refuzat să facă o astfel de declarație neadevărată și nu a cedat, cu toate torturile la care a fost supus. Până și în timpul interogatoriilor, continua să-l numească pe Lenin fiară sălbatică, așa

că a avut parte de și mai multe bătăi și suferințe.

Vestea despre această întâmplare incredibilă și senzațională, într-o vreme în care actele de nesupunere erau cu totul rare, a trecut dincolo de

31

hotarele țării și a fost difuzată prin mijloacele de informare în masă europene și americane. Amploarea pe care o luase evenimentul a silit Kremlinul să renunțe la condamnarea lui la moarte; a fost internat într-un spital de psihiatrie în luna august a anului 1965.

Din diferite motive, autoritățile au scurtat această internare, care ar fi putut fi pe viață.

Unul dintre ele era faptul că părintele Gavriil a început să propovăduiască în spital cuvântul Evangheliei, „tulburând” liniștea; altul, faptul că multe personalități, între care celebrul academician georgian A. Zurabașvili, au intervenit pentru el.

Așa că psihiatrilor li s-a cerut un raport de expertiză medicală, care să poată justifica externarea sa.

Acest raport merită să fie citit, nu numai pentru că este tipic în ceea ce privește metodele „staliniste” folosite în acea epocă, ci și pentru că prezintă drept simptome patologice credința și practicile creștine cele mai obișnuite, cum ar fi mersul la biserică, rugăciunea, postul, citirea cărților sfinte, ca să nu mai vorbim de viziuni:

Spitalul de psiho-neurologie al orașului Tbilisi, Republica Socialistă Sovietică Georgiană, str. Electronului, nr. 1, Tbilisi.

191 -1996 nr. 666.

Pacient: Vasile Urghebadze, născut în 1929, studii: 6 clase primare. Adresa: str. Tetriskaro, nr. 1.

32

Pacientul a fost ținut în spitalul de psiho-neurologie al orașului de la data de 18.8.1965, unde a fost adus de la închisoare, pentru un tratament obligatoriu.

Diagnostic: persoană psihopată, subiect al unor accese de psihoză schizofrenică. A fost externat pe data de 19.11.1965. Potrivit istoricului bolii, acesta a avut o viziune delirantă, a unui duh al răului, purtând coarne pe cap, la vârsta de doisprezece ani. Pacientul pretinde că tot răul din lume este produs de diavol. De la vârsta de doisprezece ani, a început să meargă la biserică, să se roage, să cumpere icoane și să studieze literatura bisericească [...]. Nu mănâncă nimic în zilele de miercuri și de vineri, dintr-un motiv absurd, care a provocat râsul persoanelor de față, anume acela că „într-o zi de miercuri Iuda L-a vândut pe Hristos pentru treizeci de arginți, și într-o zi de vineri preoții evreilor L-au răstignit”¹; pacientul era într-o totală stare de halucinație, ceea ce explică faptul că în timpul manifestației din ziua de 1 mai 1965 a ars marele portret al lui Lenin de pe clădirea Consiliului de miniștri. În timpul interogatoriului, a spus că a făcut aceasta pentru că acolo trebuia pusă icoana răstignirii lui Hristos și pentru că nu trebuie să idolatrizăm o făptură omenească. Lucrul acesta a

¹ Această justificare a posturilor din zilele de miercuri și de vineri este tradițională, și nu, cum crede medicul, o născocire a unei minți bolnave. Postul însuși (care exista deja în Vechiul Testament, în aceleași zile, însă cu alte justificări) urcă până în primele veacuri creștine. Medicul care a întocmit raportul vede aici un lucru deplasat și anormal din cauza lipsei sale de educație religioasă și din cauza faptului că în acea epocă puțini creștini din țară țineau acest post.

33

trezit dubii cu privire la starea sa de sănătate psihică, și de aceea a fost supus unei expertize psihiatrice. Examenul a arătat că pacientul suferea de un dezechilibru de orientare în ceea ce privește spațiul, timpul și cele din jurul său. Vorbește de unul singur, cu voce joasă. Crede în existența ființelor cerești, a lui Dumnezeu, a îngerilor etc. Atunci când vorbește, axa principală a discursului său este întotdeauna îndreptată spre ideea că totul depinde de voința lui Dumnezeu etc. În secție, se ține departe de ceilalți bolnavi mintal. Dar când cineva i se

adreasează, vorbește cu multă siguranță despre Dumnezeu, îngeri, icoane etc. Este incapabil să-și conștientizeze în mod critic starea sa. A primit un tratament pe bază de aminazino-frazină și de streptomicină, după care a fost trimis în fața comisiei.

Părintele Gavriil a fost eliberat în februarie 1966 și dat în grija mamei sale, la domiciliul acesteia.

Pronia dumnezeiască a vegheat asupra părintelui Gavriil, ținându-l în viață și redându-i libertatea, pregătindu-l totodată pentru încercările ce vor urma, prin care avea să i se descopere sfințenia.

34

10.

Excluderea din instituțiile bisericești și sociale; persecuțiile îndurate din partea serviciilor de securitate

Fapta eroică a părintelui Gavriil a implicat Biserica însăși (pentru că poliția a presupus că făcea parte dintr-un complot uneltit de cler contra statului). De aceea, Sinodul a trebuit să dea o hotărâre prin care i se interzicea exercitarea oricărei funcții sacerdotale (dar nu l-a scos din rândul clericilor). Așa că lua parte la slujbele liturgice și se împărtășea ca un simplu credincios.

Cu atât mai mult, e de la sine înțeles că părintele Gavriil nu mai putea fi primit în nici o instituție laică; fie în uzină, fie în vreo mică întreprindere, în magazine, în prăvăliile meseriașilor sau chiar prin gospodăriile oamenilor, nimeni nu îndrăznește să-i dea ceva de lucru, de frica represaliilor.

În mod regulat era convocat de serviciile de securitate, care de fiecare dată îl torturau pur și simplu. Odată, a fost găsit de milițieni aruncat de securiști în stradă, zdrobit în bătaie, fără puterea de a mai merge, așa că au chemat pe cineva să-l ducă acasă.

11.

O viață petrecută în sărăcie și în lipsuri

În toată această vreme, părăsit de toți, părintele Gavriil a trăit în cea mai cumplită sărăcie.

35

Primise, e drept, o pensie lunară de cincisprezece ruble, din care însă nu se putea trăi. De lucru nu-și găsea, pentru că oamenii se temeau să-l ajute în vreun fel.

Caietele sale din acele vremuri sunt pline de versete din Cartea lui Iov. Dar încă și mai potrivite erau cuvintele rostite de Domnul: „Fericiți veți fi când oamenii vă vor urî pe voi și vă vor izgoni dintre ei și vă vor ocări și vor lepăda numele vostru, ca rău, din pricina Fiului Omului” (Luca 6, 22).

Bine era că avea unde să stea, în micul adăpost din curtea casei părintești. Nici măcar mama lui nu putea să-l ajute, pentru că și ea era alungată de toți din pricina lui, și numai noaptea putea să iasă din casă, fiindcă ziua vecinii asmuțeau câinii asupra ei.

O vreme, părintele Gavriil n-a putut nici măcar să meargă în oraș.

Ca să poată trăi, colinda satele dimprejur, unde mai găsea uneori ceva de lucru, păzind vreo vie sau făcând focul în vreo biserică...

Pe cât îi era de grea viața în lume, pe atât de minunată și întărită îi era viețuirea duhovnicească.

Viitorul egumen Antonie, care l-a cunoscut în aceste împrejurări, istorisește astfel: „La vremea aceea era paznic în ferma noastră și locuia într-o colibă mică. În timpul zilei mergea în pădure, unde-și săpase o peșteră într-un mal de pământ, asemenea unui pustnic. Pentru că și mie

36

mi-era drag să merg în pădure să mă rog, am dat din întâmplare peste această peșteră și am văzut acolo trei scânduri într-un colț, niște haine vechi și lumânări înfipite în pereții de lut. În restul timpului, stătea cu noi și-l ajuta la lucru pe bunicul meu, făcea focul și se îngrijea să nu

se stingă, punând lemne în sobă... Nimeni nu știa că e preot, îl vedeam însă uneori că se roagă cu lacrimi în ochi."

După ceva vreme, părintele Gavriil s-a întors la Tbilisi, și trăia din cerșit pe la ușile bisericilor, unde se putea, fiindcă și sărmanii preoți îl alungau, de teama autorităților, și numai cine nu-l cunoștea îi dădea de pomană.

Așa că rareori își ostoya foamea. O vreme s-a hrănit cu resturi de prăjituri aruncate la gunoi, în spatele unei fabrici de dulciuri. Aduna de acolo aceste rămășițe viu colorate, roșii, galbene, albastre, verzi, și, punându-le acasă pe farfurie, le privea spunându-și: „Toate astea au fost cândva o prăjitură frumoasă..." Le binecuvânta, le mânca, iar apoi mulțumea lui Dumnezeu. Și pentru că nu se putea hrăni mereu numai cu dulciuri, deseori le dădea păsărelelor, gândind că pentru ele va fi un adevărat ospăț împărătesc; iar el se mulțumea cu un ceai și cu o bucată de pâine neagră uscată.

Câteodată părintele Gavriil primea ajutoare de la credincioși, care aveau mare evlavie pentru el, și chiar de la patriarh, care, ca om, îl prețuia

37

și-l îndrăgea, dar numai când și când. După cum istorisește viitoarea monahie Teodora Bolkvadze, amintindu-și de o vizită făcută părintelui: „Când a aflat că i-am adus daruri de la patriarh, a strigat: Slavă Ție, Dumnezeule milostive! Tu știi că n-am nici bani, nici mâncare... Apoi ne-a spus: De multe zile n-am mai mâncat nimic. Am greșit cerând de la vecini, căci m-au blestemat. Stăteam în chilia mea și plângeam: Cum pot fi oamenii atât de cruzi și de nemiloși? Cum poți să-l socotești tâlhar pe un om pentru că-L iubește pe Dumnezeu? Dar m-am căit de slăbiciunea mea și m-am gândit că Hristos a mers pe calea umilințelor și a batjocurilor. S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce! Și m-am liniștit. Și uite că ați venit voi! Părintele a pus atunci masa și ne-a rugat să mâncăm împreună cu el, ca să sărbătorim minunea. Ne-a umplut paharele cu vin, închinând în cinstea celor care l-au ajutat. El însă nici n-a mâncat, nici n-a băut. Eu m-am gândit: îi este foame, dar nu mănâncă! Și îndată a răspuns gândului meu: Mai mare nevoie am de dragostea voastră decât de mâncare și de vin.

38

12.

O viață smerită, înrudită cu a păsărilor și cu a Sfinților Părinți

Să ne amintim că, încă de mic, Vasiko își atrăsese prin curăția sa de copil prietenia păsărilor, care îl însoțeau în joaca lui, ciripind voios și așezându-i-se pe umeri și pe capșor. Părintele Gavriil și-a păstrat pururea această curăție și simplitate, care dintotdeauna a supus sfinților fiarele cele mai sălbătice, și pe cele în chip obișnuit temătoare de om le-au ținut în preajma lor.

Cel ce avea să fie egumenul Antonie ne dă această mărturie despre timpul în care a stat o vreme la Tbilisi, în casa părintelui Gavriil: „Eram pe atunci citeț la o biserică; părăsisem serviciul pe care îl aveam într-o echipă de muncitori la municipalitate, iar la biserică nu eram plătit. L-am întâlnit pe părintele Gavriil, care mi-a spus: De ce să închiriezi o cameră, când poți să stai la mine? Așa am ajuns să stau la el, în locul care-i era și casă, și biserică. Dimineața mă trezeau păsările, care băteau cu ciocul în fereastră, cerându-și hrana lor. Iar afară, îl vedeam pe părintele Gavriil stând sub un copac, în grădina lui care te trimitea cu gândul la Raiul de demult. Căsuțe felurit colorate și hrană pentru păsări atârnav prin crengi, iar pe jos erau o mulțime de vase cu apă și grăunțe. Păsările zburau de jur-împrejur, ciugulind din toate. O ciocănitoare

39

foarte gătită, cu moț roșu și cu aripi învârstate cu alb, venea de se așeza pe mâna părintelui. Era un om de mare simplitate, dar n-am întâlnit vreodată pe cineva mai inteligent și mai citit ca el. Citise multe din cărțile Sfinților Părinți și pe toate le ținea minte, mai cu seamă pe cele

ale Sfântului Isaac Sirul, pe care le pomenea adesea.

În vremea aceea aveam mari necazuri, și părintele mă îmbărbăta cu cuvintele acestui sfânt, de care se folosisse și el: Când afli pace neschimbată în calea ta, teme-te, pentru că ești departe de cărarea pe care pășesc picioarele ostenite ale sfinților. Căci, cu cât pășești mai sigur pe calea ce duce spre împărăție, cu atât ai să ai mai mult ca semn tăria încercărilor ce te întâmpină. Și, cu cât te apropii și înaintezi, cu atât se înmulțesc încercările împotriva ta. Când simți deci în sufletul tău încercări mai felurite și mai tari, să știi că în acele timpuri sufletul tău a primit cu adevărat în ascuns o altă treaptă mai înaltă și i s-a adăugat un har nou la starea în care se află. Iar dacă sufletul suferă de vreo slăbiciune și nu poate răbda încercările cele mari și se roagă să nu intre în ele, Dumnezeu îl ascultă; dar să știi că, în măsura în care te întărește în încercările cele mari, în aceeași măsură te învrednicește și de darurile cele mari. Căci nu dă Dumnezeu un dar mare, fără o mare încercare. Că după încercări a rânduit Dumnezeu și darurile, potrivit cu înțelepciunea Lui. De aceea s-a spus că trebuie să ne bucurăm

40

în necazurile noastre și să mulțumim lui Dumnezeu pentru ele. Și de aceea scrie Sfântul Isaac că se cuvine să ne bucurăm că suntem încercați, pentru că așa ne vom afla umblând pe calea călcată de sfinți."¹

13.

Nebunia pentru Hristos aleasă ca nevoință ascetică

Alungat din biserici, lipsit de slujirea preotească, hărțuit de securitate, părintele Gavriil a fost nevoit să dea un alt chip viețuirii sale duhovnicești și ajutorării oamenilor din marele oraș, la care fusese chemat de Dumnezeu.

Urmând chemării dumnezeiești, a luat asupra sa nevoința celor ce s-au făcut pe ei nebuni pentru Hristos, care fățureau nebunia înaintea oamenilor, având-o însă pe ea cale de nevoință și de dobândire a smereniei.

Așa că de-acum a fost văzut purtându-se ca nebunii cei pentru Hristos din vechime, din toate țările ortodoxe, dar și într-un fel care-i era propriu, după împrejurări și așa cum îl insufla pe el Duhul.

Și, într-un asemenea chip, străbătea orașul, atrăgând asupra lui toate privirile. Ketevan, stareța Mănăstirii Samtavro, își amintește, ca mulți

¹ Sfântul Isaac Sirul, Cuvinte despre sfintele nevoințe, XLVI, în Filocalia, vol. 10, Ed. IBMBOR, București, 1981, pp. 241-243 n. trad.

41

alții, de această perioadă în care l-a întâlnit pentru prima oară pe părintele Gavriil: „Mulți își amintesc de un monah nebun pentru Hristos care străbătea străzile îmbrăcat într-o rasă cu glugă, cel mai adesea în picioarele goale, cu o coroană aurie pe cap."

El, care nu băuse niciodată vin, e văzut acum de toți bând și purtându-se ca un om beat.

El, cel iubitor de tăcere, se vede acum predicând pe străzi, trăgând de trecători, strigând, gemând, gesticulând...

Într-o zi, a luat un scaun, l-a pus în mijlocul unei străzi foarte circulată și, suit pe el, le predica trecătorilor. În chip minunat, câtă vreme a predicat, n-a trecut nici o mașină, iar când s-a oprit el, au început iarăși să treacă mașini.

Iar când predica el pe străzi sau prin piețe, unii se opreau și-l ascultau cu luare-aminte, alții își vedeau de drumul lor, râzând de el, alții se luau de el și-l loveau.

Însetat cum era de vestirea cuvântului lui Hristos, părintele Gavriil nu se ferea să intre și să predice în sinagogă sau în moschee sau în casele de rugăciune ale bapțiștilor, fără să-i pese de reguli și fără să se teamă de urmări. Mai târziu, amintindu-și de toate acestea, spunea: „M-am dus la sinagogă. Că doar și Sfinții Apostoli s-au dus acolo și au propovăduit... La intrare, era o icoană a Prorocului Moise, la care m-am închinat. Apoi m-am suit în locul unde ei citesc Biblia și am

început să predic. Oamenii mă priveau uimiți... Apoi l-au chemat pe rabinul lor, dar el nu m-a întrerupt. Când mi-am sfârșit predica, m-a poftit în biroul lui și am vorbit mult despre Hristos... M-am dus și la moschee. Când am intrat, era ceasul când își beau ceaiul. Văzându-mă îmbrăcat în sutană, s-au ridicat și m-au poftit să beau ceaiul cu ei. M-am așezat alături de ei și le-am vorbit despre iubire... Și tot așa m-am dus și la bapțiști. Dar înfățișarea mea i-a iritat, așa că l-au chemat pe mai-marele lor și m-au dat afară."

Părintele Gavriil avea în public cele mai ciudate purtări, dar, când se întorcea acasă, se retrăgea în bisericuța lui și plângea în ascuns pentru păcatele și pentru nenorocirile oamenilor.

Fără să ia aminte la asemenea purtări ce păreau lipsite de noimă, mulți oameni îl cinsteau pentru virtuțile sale, pe care nu avea cum să le tănuiască cu totul mai cu seamă pentru smerenia, bunătatea și înțelepciunea pe care le vădeau sfaturile și îndemnul sale, și pentru darul străvederii prin care cunoștea gândurile oamenilor și uneori le și destăinuia, și al prorociei prin care cunoștea și adeseori vestea cele ce aveau să se întâmple fie oamenilor, fie întregii țări. Și nu era cinstit doar de oamenii sărmani și mărunți, ci și de mari fețe bisericești și de oameni importanți din capitală.

Smerit cum era, această cinstire îl întrista pe părintele Gavriil. Sora sa mai mare, Emma, istorisește

43

astfel: „Oamenii îl respectau foarte mult. Dar, când se întorcea acasă, intra în bisericuța lui și adesea plângea cu glas tânguitor. Într-o zi, ușa bisericii fiind deschisă și auzindu-l cum plânge, îngrijorată am intrat în biserică și l-am întrebat: Vasiko, frățioare, de ce plângi? Ce te doare? Plâng, surioară, că Hristos S-a născut în iesle, iar pe mine oamenii mă cinstesc și-mi sărută mâna!"

Dar cei mai mulți îl batjocoreau și-l alungau, ca pe un osândit și ca pe un nebun, neînțelegând tâlcul duhovnicesc al cuvintelor și al faptelor sale; căci nu căuta să placă cuiva, după cuvântul Apostolului care spune: „Că acum caut să înduplec pe oameni sau pe Dumnezeu? Sau caut să plac oamenilor? Dacă aș plăcea oamenilor, n-aș fi rob al lui Hristos" (Galateni 1, 10). Ca toți cei nebuni pentru Hristos, căuta disprețuirea și batjocura, nu laudele oamenilor, dorind să dobândească adâncul smereniei, care, dimpreună cu iubirea, este marea virtute creștină și ușa harului dumnezeiesc.

Și putea să rostească despre sine cele grăite de Apostolul: „În toate înfățișându-ne pe noi înșine ca slujitori ai lui Dumnezeu, în multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în strâmțorări, în bătăi, în temnițe, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi; [...] prin slavă și necinste, prin defăimare și laudă; ca niște amăgitori, deși iubitori de adevăr, ca niște necunoscuți, deși bine cunoscuți; ca fiind în pragul morții, deși iată că trăim; ca niște pedepsiți,

44

dar nu uciși; ca niște întristați, dar pururea bucurându-ne; ca niște săraci, dar pe mulți îmbogățind; ca unii care nu au nimic, dar toate le stăpânesc. [...] gura noastră s-a deschis către voi, inima noastră s-a lărgit. În inima noastră nu sunteți la strâmtoare" (II Corinteni 6, 4-12).

14.

Autoritățile civile impun demolarea bisericuței sale

Securitatea, care continua să-l supravegheze îndeaproape pe părintele Gavriil, făcea tot ce se putea ca să împiedice lucrul său duhovnicesc printre oameni, înrăurirea pe care o avea asupra lor și lumina pe care o răspândea.

În 1970, autoritățile comuniste i-au demolat bisericuța, dar părintele Gavriil a zidit-o iarăși, și iarăși au demolat-o, și iarăși a zidit-o, și tot așa, de trei ori la rând.

Părintele Gavriil nu s-a descurajat și a îndurat cu răbdare încercarea; ba chiar s-a folosit de ea, schimbând într-un sfârșit forma bisericii: în loc de șapte mici cupole, a pus deasupra bisericii o singură cupolă mare, așa cum se poate vedea și astăzi.

Marea sa răbdare, bărbăția sufletească cu care primea prigonirile fără nici o împotrivire, rugându-se pentru vrăjmași, iar nu blestemându-i, au mișcat, prin tainica lucrare a harului, inima

45

șefului poliției sovietice și a secretarului de partid al regiunii, care au venit la el în ascuns, ca să ceară iertare.

15.

Numirea sa ca preot la Mănăstirea Samtavro

Îndurând atâtea necazuri zi de zi, părintele Gavriil a rugat-o pe una dintre fiicele sale duhovnicești, viitoarea egumenă Ioana Sikharulidze, să ceară pentru el binecuvântare de la Mitropolitul Ilie (viitorul patriarh Ilie al II-lea), ca să meargă la Mănăstirea Samtavro și să aibă acolo o chilie a sa. Maica Ioana istorisește astfel: „Nu știam cum și în ce fel să mă adresez mitropolitului cu o astfel de cerere. Dar părintele Gavriil m-a rugat din nou, cu lacrimi în ochi: Trebuie s-o faci, soră, dacă ai dragoste în inima ta! Și, chiar dacă nu-mi era ușor, nu puteam să spun nu. Și în chip minunat, la cererea mea, mitropolitul mi-a răspuns: Voi face ceea ce-mi cereți de îndată ce se va putea.”

În 1971, cu mijlocirea Mitropolitului Ilie¹ și cu binecuvântarea catolicosului Efrem al II-lea al întregii Georgii, a fost numit preot la Mănăstirea Samtavro.

Acolo i s-a dat o chilie situată în vechiul turn al regelui Mirian. Părintele Gavriil, văzând în

¹ Care nu era episcopul locului, dar avea în grijă seminarul din Mțkheta, ce ținea de Mănăstirea Samtavro.

46

aceasta o lucrare a Proniei dumnezeiești, spunea la sfârșitul vieții sale: „Am primit chilia asta din mila Mântuitorului și a Maicii Sale, cu binecuvântarea a doi patriarhi.” Chilia, rotundă, era destul de încăpătoare; lumina pătrundea numai prin câteva deschizături din perete, foarte înguste, încât interiorul chiliei era destul de întunecat ca multe dintre bisericile ortodoxe -, numai bun pentru rugăciune. Părintele Gavriil a acoperit îndată pereții cu icoane de tot felul, mici și mari, un adevărat „nor de mărturie” (Evrei 12,1) neconținute și netăcute, amintind de aerul deopotrivă dumnezeiesc și omenesc din mica sa biserică-chilioară de la Tbilisi.

Părintele Gavriil nu mai săvârșise de multă vreme Sfânta Liturghie. Unui apropiat al său chiar i-a mărturisit odată: „Visez adeseori noaptea că sunt pe cale să înalț Sfintele Daruri, dar cine știe dacă n-o să mor fără să mai pot săvârși vreodată dumnezeiasca Liturghie!” Dar, iată, cu ajutorul lui Dumnezeu, a ajuns din nou să slujească. La început, el săvârșea toate slujbele. Apoi în mănăstire au mai venit să slujească un preot și un duhovnic, așa că slujea mai rar. Uneori și predica, iar cu puterea harului său îndruma buna rânduială și viețuirea mănăstirească. Dar mai cu seamă le sfătuia și le călăuzea duhovnicește pe monahii, ca și pe preoții care slujeau în mănăstire. Uneori răspundea la întrebările lor, alteori dădea de la sine sfaturi și îndrumări, după

47

cum îl insufla Duhul. Era cinstit și prețuit ca părinte îmbunătățit și plin de har, nu numai de monahii, de maica stareță și de preoții care slujeau în mănăstire, ci și de patriarh, de toate fețele bisericești episcopi, preoți, diaconi -, de toți cei care veneau la mănăstire; în toți cei douăzeci de ani cât a viețuit acolo, înrăurirea binefăcătoare și lumina pe care o răspândea nu au încetat să sporească.

Traiul îi era smerit și simplu; lucra pe cât îi îngăduiau puterile, împlinind slujirile cele mai de rând: făcea curățenie, pregătea mâncarea la trapeză... Cel mai mult se îngrijea de curățenia din biserică, unde mătura, aprindea candelile și policandrele... „Părintele Gavriil istorisește egumenul Lazăr Gagnidze nu socotea nici o muncă mărunță și neînsemnată, pentru că, spunea el, orice muncă poate fi spre slava lui Dumnezeu.”

Iubea nespus de mult sfintele odoare și petrecea multă vreme cu îngrijirea lor: le curăța, le lustruia, le rânduia cum se cuvine, ca să li se vadă frumusețea și strălucirea... Și așa cum în tinerețe aduna sfintele icoane, ca nu cumva să fie necinstite, lepădate, uitate și nesocotite, și acum le îngrijea cu mult drag le ștergea, le pune în rame de lemn făcute de mâna sa.

Ca și odinioară, mergea adesea la groapa de gunoi a orașului, unde nu rareori găsea tot felul de obiecte de cult, printre care icoane vechi, aruncate de cei fără de Dumnezeu. Și întotdeauna

48

se întorcea bucuros de prețioasele comori descoperite, pe care, curățite și lustruite, le pune la loc de cinste.

16.

Grija față de bisericile și de mănăstirile distruse sau părăsite

Între anii 1972 și 1990, adică vreme de aproape douăzeci de ani, până când, din pricina bolii, n-a mai putut să se miște decât cu multă greutate, părintele Gavriil și-a arătat grija și iubirea pentru bisericile și mănăstirile dărâmate, părăginite și părăsite din pricina politicii antireligioase a regimului comunist ateu; mergea în pelerinaje, săvârșea sfintele slujbe unde încă mai erau altare, le ajuta în tot felul, cât se putea de mult. Se poate spune că a avut un mare rol în renașterea vieții monahale din Georgia, după atâta amar de vreme de mare prigoană și de distrugere.

Dacă drumul către aceste locuri era lung, anevoios sau primejdios, mergea de unul singur, ca nu cumva să fie cineva primejduit din pricina lui; dacă nu, mergea însoțit de unul sau de mai mulți credincioși, care să-l ajute pe drum. Părintele Gavriil își îndreptătea buna lucrare spunând: „Să fim întotdeauna încredințați că lucrul nostru nu este lipsit de folos. Chiar dacă acum multe biserici și mănăstiri sunt dărâmate sau închise, sfântul înger dat nouă de Dumnezeu ne

49

vede strădania și ne aude jelană, și duce cu bucurie rugăciunile noastre la Dumnezeu. Acum socotim greu lucrul pe care-l săvârșim, că mergem prin zăpadă, prin zloată și noroaie, ne învelim cu saci de plastic, rostim predicile în frig, dar va veni vremea când toate aceste biserici și mănăstiri vor fi zidite din nou și iarăși se vor ține slujbe în ele." Cuvinte cu adevărat prorocești într-o vreme în care nimic nu lăsa să se întrevadă o asemenea renaștere!

17.

Înăsprirea nevoinței sale în Mănăstirea Samtavro

În 1987, fără să-și părăsească cu totul chilia din turn, părintele Gavriil stătea mai tot timpul într-un mic hangar din curtea mănăstirii, numit Kakovani, la care se ajungea pe un drumeag străjuit de nuci, care fusese cândva coteț de păsări, iar acum era gol și părăginit.

Părintele a ales locul acesta, mic și strâmt, cu pereții crăpați, prin care sufla vântul și intra frigul, în care nu era sobă, ca să se nevoiască mai aspru, petrecându-și iernile aici.

50

18.

Chemarea la îndrumare duhovnicească și la călăuzirea sufletelor

În 1990, părintele Gavriil merge la mănăstirea din Șio-Mghvime, cu dorința de a se sihăstri în împrejurimile ei. Acolo, prin descoperire dumnezeiască, i se arată că trebuie să se întoarcă la Mănăstirea Samtavro, pentru a se pune în slujba oamenilor.

Se întoarce și, până la moartea sa, viețuiește în chilia din vechiul turn.

Aici primește mulțime tot mai mare de pelerini, pe care îi spovedește, îi mângâie în necazurile lor, îi alină cu cuvântul său, îi povățuiește și, folosindu-se de darul străvederii și al prorociei, îi ajută să se lămurească ce au de făcut ca să sporească în viața duhovnicească, ca un adevărat părinte duhovnicesc.

Pe toți cei ce veneau la el, părintele îi primea cu mare bucurie și iubire, nedeosebind om

de om. Se făcea părtaş la bucuriile și la necazurile tuturor. Prin darul străvederii, cunoștea pe dată cele ale sufletului și putea să le dea în chip neînșelător sfatul potrivit și să le grăiască acel cuvânt de mângâiere și de îmbărbătare după care înseta inima lor. Iar, prin darul prorociei, le prevestea încercările, le descoperea chemarea, îi întorcea pe calea adevărului și a vieții.

Și, potrivit multor mărturii, multe minuni a săvârșit părintele Gavriil în vremea aceea.

51

Harurile primite de la Dumnezeu, tănuite pe cât se putea, numai atunci le destăinuia, când credincioșilor le era de folos să cunoască atotputernicia lui Dumnezeu. Astfel, într-o zi, a venit la el un georgian care trăise multă vreme în India și care trecuse la hinduism și mergea des acolo, ca să-și vadă maestrul. Părintele Gavriil a luat o pâine și a făcut deasupra ei semnul crucii, în numele Sfintei Treimi, și, în chip minunat, pâinea s-a prefăcut în grâu, apă și foc. „Uită-te și vezi i-a spus el aceluia -, tot așa e Sfânta Treime în trei ipostasuri: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.” Apoi, făcând iarăși semnul crucii, grâul, apa și focul s-au preschimbat în pâine. „După cum această pâine este întreagă și nu poate fi împărțită în cele din care s-a făcut, tot așa Sfânta Treime este de-o-ființă și nedespărțită”, a adăugat el.

19.

Prevestirea unor vremuri de încercare pentru țară

În lunile octombrie și noiembrie ale anului 1991, situația politică din Georgia a devenit tensionată, și părintele Gavriil a cunoscut cu duh prorocesc nenorocirile ce aveau să vină, pe care nimeni nu putea să și le închipuie pe-atunci. „Sânge pe strada Rustaveli!¹ Sânge! Sânge de georgieni!”, a prorocit el.

¹ Strada principală a capitalei.

52

Când pe strada Rustaveli au început schimburile de focuri, iar georgienii au tras în frații lor georgieni, părintele Gavriil cu grăbire și cu mare tânguire a început să tragă clopotele mănăstirii... Și îndată s-a pus pe postire aspră, lipsindu-se de hrană. Monahiile din mănăstire istorisesc că nu se poate spune cum plângea și cum se jelea, și cum se ruga de fierbinte la Dumnezeu și la Măicuța Domnului să mântuiască Georgia.

Într-o bună zi, egumenul Mănăstirii Xiropotamu din Sfântul Munte, arhimandritul Iosif, însoțit de câțiva monahi, a venit în pelerinaj în Georgia. Au venit și la Mănăstirea Samtavro, ca să ia binecuvântare de la părintele Gavriil. Acesta, întâmpinând pe egumen, l-a mustrat spunându-i: „Cum de ai cutezat s-o defăimezi pe Maica Domnului și să spui că a lăsat de izbeliște Georgia noastră? Suntem sub acoperământul rugăciunilor și milostivirii sale, și tu nu vezi asta, și spui că nu-i așa?” Auzindu-i cuvintele, arhimandritul Iosif s-a înspăimântat și și-a cerut iertare. Atunci, pe dată, părintele Gavriil l-a îmbrățișat și l-a poftit la masă. Ce se întâmplase de fapt? Înainte de a veni la Samtavro, părinții din Grecia vizitaseră catedrala din Svetițkhoveli. Situația politică tensionată și dificultățile economice ale țării, însoțite de dificultăți de natură duhovnicească de care avea parte poporul georgian, l-au făcut pe egumenul Iosif să-și spună în sine sa: „Sfântă Maică a lui Dumnezeu, tu ai părăsit

53

Georgia!” Iar acest cuget nerostit a fost cunoscut în chip minunat de părintele Gavriil.

La despărțire, părinții l-au poftit pe părintele Gavriil să vină la ei, în Athos, iar el le-a răspuns:^{Eu} am aici Athosul meu!”

20.

Boala și suferințele ultimii ani de viață

În ultimii ani de viață, părintele Gavriil s-a îmbolnăvit grav. Suferea de un edem și pe deasupra își rupsese piciorul; din pricina fracturii netratate, vreme de un an și jumătate, adică până la moartea sa, n-a mai putut să meargă și a zăcut în pat.

Când durerile se înteeau, îl ajutau să se scoale și stătea pe un scaun în fața chiliei.

Până să-și rupă piciorul, era mare primitor de străini și ospăta pe toată lumea cu bucate gătitе de el. Când n-a mai putut să gătească, o ruga pe monahia Parascheva (cea care se îngrijea de el la chilie) sau pe vreo altă monahie să gătească pentru cei care veneau la el, poftindu-i la masă ca mai înainte, cu mare iubire.

21

Părinte duhovnicesc până la ultima suflare

în toți acești ani, chiar așa, la pat fiind, a continuat să-i primească pe cei care își căutau la el ajutorul și mângâierea.

54

Se străduia din toate puterile să-i apropie pe oameni de Dumnezeu. Cuvintele sale pline de har și de putere dumnezeiască pătrundeau cu marea lor căldură și putere în inima omului, împlinindu-i nevoia și preschimbându-l pe măsura bunăvoinței sale. Rugăciunea lui fierbinte era pururea însoțită de potop de lacrimi, mărturie a adâncului milei sale, care frăgezea și inima cea mai împietrită.

Părintele Gavriil le propovăduia oamenilor, vorbindu-le de Dumnezeu, de iubirea aproapelui, de căință, smerenie și bunătate.

22.

Ultimele zile de viață

În ultimele sale zile de viață pământească, părintele Gavriil și-a îndreptat cuvântul spre iubire. Pe cei care veneau să-l vadă îi învăța și-i îndemna cu lacrimi în ochi: „Aduceți-vă aminte de aceasta: Dumnezeu este iubire. Să aveți cât se poate de multă bunătate, ca să vă mântuiți prin ea. Fiți smeriți, căci de slugile Sale cele smerite Se milostivește Dumnezeu. Pocăiți-vă de păcatele voastre și nu lăsați pe mâine căința, căci aceasta este o ispită de la cel rău. Iubiți-vă unul pe altul, căci omul lipsit de iubire nu poate moșteni împărăția cerurilor.”

„Cu două săptămâni înainte de adormirea sa, istorisește monahia Parascheva, i s-a adus o

55

icoană a Mântuitorului. În această icoană Hristos era înfățișat purtând cunună de spini. I-am spus părintelui că această icoană îl va ajuta, dar mi-am amintit că se simțea mai bine de când i se pusese în chilie o icoană a Maicii Domnului. Am vrut să i-o aduc, dar a clătinat din cap și mi-a spus: Dacă n-ar fi purtat cunună de spini, m-aș fi vindecat. Dar așa înseamnă că voi muri în chinuri. Ochii Mântuitorului din icoană erau închiși, dar după o clipă, în chip minunat, s-au deschis. Când i-am spus ce-am văzut, părintele mi-a zis: Vei cunoaște cu trei zile înainte clipa morții mele. Cu trei zile înainte de moartea sa, făceam rugăciuni către Maica Domnului pentru vindecarea părintelui. [...] El mi-a cerut să stau lângă el și să-i vorbesc toată noaptea, ca să rămână treaz. Am vorbit cu el multă vreme, dar dintr-odată am ațipit. Când m-am trezit, părintele nu dormea și m-a muștrătat pentru slăbiciunea mea. La orele patru ale dimineții, m-a strigat: Maică! Maică! Soră! Soră! Lacrimile îi curgeau pe obraz. M-am așezat în genunchi, iar el m-a binecuvântat, apoi a făcut semnul crucii înspre toate părțile, și-a privit cu drag chilia și a început să se roage, ațintindu-și privirea la icoana Sfântului Nicolae. Mi se părea că întreaga chilie era plină de o mulțime de îngeri.”

Cu o zi înainte de moartea sa, părintele Gavriil a spus: „A sosit vremea să mă duc.” A mângâiat cu dreapta icoana Mântuitorului, care era

56

la căpătâiul patului, a tăcut o vreme, apoi a zis: „De la doisprezece ani Te urmez, Hristoase. Sunt gata, ia-mă!”

Întreaga noapte, până în zori, s-a chinuit cum NU se poate spune, apoi a început să respire din ce în ce mai greu. Stareța și monahiile s-au strâns în jurul lui, dimpreună cu mama sa, care era călugăriță în acea mănăstire, și cu cei din familie; erau acolo câțiva mireni, un medic și preoții care se aflau atunci în mănăstire. Părintele Mihail, duhovnicul mănăstirii, era atunci în Tbilisi, la Patriarhie. „Am aflat că părintele Gavriil era pe moarte și că se chinuia foarte

tare. Părintele patriarh și-a dat binecuvântarea ca Episcopul Daniel să meargă să citească rugăciunile ce se rostesc la ieșirea cu greu a sufletului. Ne-am dus în grabă la Mțkheta cu o mașină. Toți ne agitam și ne frământam la gândul că nu-l vom mai afla pe părintele Gavriil în viață. Episcopul Daniel însă ne-a liniștit spunând: Părintele Gavriil, care este un credincios slujitor al Bisericii, n-o să plece dintre noi până n-o să vină episcopul. Și așa a fost. Ne-am bucurat că l-am aflat încă viu. În clipa în care episcopul a sfârșit rugăciunile, părintele Gavriil ne-a răsplătit cu surâsul său plin de iubire și a plecat în pace către patria veșnică." Era 2 noiembrie 1995.

57

23.

Funeraliile și înmormântarea

Trupul părintelui a fost dus și pus în biserica Mănăstirii Schimbarea la Față. Egumenul Mihail, care îl împărtășea de obicei pe părintele Gavriil, a slujit panihida. A doua zi, Preafericitul Patriarh-catolicos Ilie a săvârșit slujba de înmormântare.

Potrivit ultimelor sale dorințe, părintele Gavriil a fost înmormântat în curtea Mănăstirii Samtavro, aproape de capela Sfintei Nino. Trupul i-a fost înfășurat într-un covor, potrivit unei vechi tradiții monahale. La îngroparea sa a fost înconjurat de cei care-l iubeau, și nimeni n-a vrut să arunce pământ peste el, după cum e obiceiul, ci toți au presărat pământ în jurul mormântului. Și acest pământ, de mult ce era, s-a scurs de la sine în groapă, acoperindu-i încet-încet trupul.

După cum lăsase cu limbă de moarte, pe mormânt s-au scris aceste cuvinte: „Adevărul se află în nemuirea Duhului monahul Gavriil”.

24.

Diată părintelui Gavriil

Înainte de adormirea sa în Domnul, părintele Gavriil a scris această diată:

Slavă lui Dumnezeu în Hristos, Domnul nostru!

Cer iertare și binecuvântare de la Preafericirea Sa Ilie al II-lea, catolicosul și patriarhul a toată Georgia.

58

Cer iertare de la preoți, de la monahi și monahii, și vă binecuvântează pe voi pe toți.

Dumnezeu este iubire. M-am străduit mult, dar n-am izbutit să ajung la iubirea de Dumnezeu și de aproapele, poruncită de Mântuitorul nostru. Iubirea este unicul țel al omului în lumea aceasta, pentru a moșteni împărăția cerurilor și odihna în veșnicie.

Lăsați-mă să fiu îngropat fără coșciug, înfășurat într-un covor.

Fiți buni și smeriți. Dumnezeu își aduce aminte de noi în smerenia noastră, Dumnezeu dă harul Său celor smeriți. Fiți smeriți și buni, și iubiți pe toată lumea din jurul vostru.

Am dragoste pentru voi toți toți ortodocșii și tot omul născut în lume.

Țelul vieții acesteia este să moștenim împărăția cerurilor, să fim aproape de Dumnezeu și să ne odihnim în veșnicie. Vă urez tuturor să ajungeți la aceasta.

Vă binecuvântează pe toți, ca să nu pierdeți harul lui Dumnezeu, ca toată lumea să se învrednicească de moștenirea împărăției.

Nu-i nimeni pe pământ care să fi dobândit mântuirea și care să nu fi păcătuț. Nu sunt decât un mare păcătos, nevrednic și neputincios.

Când veți veni la mormântul meu, vă rog cu toată dragostea să vă rugați pentru odihna sufletului unui păcătos.

Țărână am fost și în țărână mă întorc.

Adevărul se află în nemuirea Duhului.

Monahul Gavriil

59

25.

Anii de după moarte

După moartea sa, de-a lungul anilor, mii de oameni simpli credincioși cei mai mulți dintre ei, dar și monahi, preoți, episcopi -, din Georgia și din alte părți ale lumii, au venit să se roage la mormântul său, să aprindă lumânări, să ia puțin pământ de la mormânt și ulei din candela pururea aprinsă de la mormântul lui, pentru a le duce acasă ca pe o binecuvântare și izvor de har.

În acest timp, după cum atestă multe mărturii (care au fost adunate și publicate), nenumărate minuni s-au săvârșit spre folosul celor care cereau mijlocirea părintelui Gavriil.

Au fost pictate icoane care îl înfățișează ca sfânt. S-au scris și s-au publicat cărțile despre viața și minunile sale, în multe limbi.

26.

Canonizarea

Ratificând această venerare populară și considerând că toate criteriile referitor la recunoașterea sfințeniei sale erau în cazul său îndeplinite, Biserica Georgiei, în ședința Sfântului Sinod din 7/20 decembrie 2012, l-a trecut în rândul sfinților pe arhimandritul Gavriil, ca „mărturisitor și nebun pentru Hristos”, și a fixat pomenirea sa liturgică pe data de 2/15 noiembrie.

60

Iată textul decretului de canonizare:

Mai multe persoane, martore ale minunilor dumnezeiești ale părintelui Gavriil, s-au adresat Comisiei sinodale pentru a cere canonizarea sa. După ce s-a cercetat viața părintelui Gavriil, Sfântul Sinod a stabilit:

1. Ținând seama de viața sa, de minunile dumnezeiești săvârșite la mormântul său și de marea iubire pe care i-o poartă credincioșii, Comisia recunoaște în unanimitate sfințenia arhimandritului Gavriil Urghebadze (1929-1995). A fost canonizat ca mărturisitor și nebun pentru Hristos.

2. Mormântul va fi deschis și trupul Sfântului Gavriil va fi mutat la biserica din Samtavro. De asemenea se va picta o icoană a sa și va fi alcătuit un tropar al său.

3. Prăznuirea sa se va face pe 2 noiembrie.

Deshumarea și mutarea osemintelor sale au fost însoțite de o mare mulțime de oameni.

Numeroși credincioși încep să vină de-acum la moaștele sale, așezate în mănăstirea din Samtavro, și nenumărate minuni continuă să se săvârșească prin mijlocirea Sfântului Gavriil.

Orașul Tbilisi, locul în care Sfântul Gavriil a descoperit credința, a propovăduit-o și în care a îndurat mucenicie, și-a recunoscut datoria față de el, și strada Tetriskaro, unde el a trăit și unde și-a zidit chilia și biserița sa, a primit numele

61

său, ridicându-se acolo o nouă biserică. Este a doua biserică închinată lui în Georgia. Negreșit, se vor zidi încă multe altele, pentru că mare și fierbinte este dragostea poporului pentru acest puternic mijlocitor la Dumnezeu.

II

NEBUN PENTRU HRISTOS

Părintele Gavriil face parte din ceata sfinților celor nebuni pentru Hristos

Părintele Gavriil a fost canonizat de Biserica Georgiei în rândul sfinților celor nebuni pentru Hristos (în greacă âiâ Xpiarov oaAoi, în rusă Xpucma padu wpoduewe), a căror pomenire liturgică se face ca pentru sfinții monahi, chiar și atunci când au fost simpli mireni.

Sfințenia de acest fel rod al unei nevoițe ascetice mult deosebită de toate celelalte nevoițe a devenit rară în zilele noastre, dar e cunoscută încă din primele veacuri, în toate epocile istoriei creștinismului.

Cei mai cunoscuți în lumea bizantină au fost: Sfântul Ammona, primul despre care se știe

că a avut o asemenea nevoie, care a viețuit în pustia Egiptului în veacul al IV-lea; Sfânta Isidora

63

(catre 365), care a viețuit ca monahie în mănăstirea tabenisiților, cunoscută din Istoria lausia că a lui Palladie; Sfântul Marcu cel nebun, care a trăit în Alexandria, în veacurile al V-lea-al VI-lea; Priscus, pe care Ioan din Amida l-a cunoscut în timpul șederii sale la Constantinopol (veacul al VI-lea); Sfântul Simeon, cel mai cunoscut dintre toți, pentru că Viața lui s-a păstrat întreagă, care a trăit la Emesa în veacul al VI-lea; Antiohie sau Ioan Savaitul, pe care îl știm din Scara Sfântului Ioan Scărarul (veacul al VI-lea); Sfântul Andrei din Constantinopol, care a trăit în veacul al IX-lea, a cărui Viață a cunoscut o popularitate la fel de mare ca aceea a Sfântului Simeon din Emesa; Sfântul Vasile cel Nou, care a trăit la Constantinopol în veacul al X-lea, Ierotei, monah în lavra Sfântului Simeon Noul Teolog (veacul al XI-lea); Sfântul Chirii Fileotul, contemporan cu cel de dinainte; Sfântul Sava cel Nou (1348); Sfântul Maxim Căvsocalivitul (veacul al XIV-lea¹). Alți nebuni pentru Hristos au continuat apoi să se manifeste în lumea elenistică, și Muntele Athos a cunoscut asemenea sfinți încă și în veacul al XX-lea. Dar mai ales în Rusia această nevoie a cunoscut o mare înflorire, îndeosebi din veacul al XVII-lea până la începutul veacului al XX-lea; regimul

¹ Pentru izvoare, a se vedea cartea noastră *Therapeutique des maladies mentales*, Paris, 1992, cap. 5, „Une forme singulière de folie: la folie pour le Christ”, pp. 133-134 [tr. rom. de M. Bojin, în: JEAN-CLAUDE LARCHET, *Terapeutica bolilor mintale*, Ed. Sophia, București, 2008, pp. 169-171 n. trad.].

64

comunist a dus la dispariția ultimilor sfinți nebuni pentru Hristos, aceștia fiind internați în ospicii, ca bolnavi mintal. Cei mai cunoscuți dintre acești nebuni pentru Hristos slavi sunt: Sfântul Isaac Zăvorâtul din peșterile Kievului (veacul al XI-lea); Sfântul Procopie de Ustiug (veacul al XIV-lea), primul rus care a avut o astfel de viețuire în lume; Sfântul Nicolae Kotceanov și Sfântul Teodor de Novgorod; Sfântul Maxim din Moscova (veacurile al XIV-lea-al XV-lea); Sfântul Mihail klopski (veacul al XV-lea); Sfântul Ioan de Ustiug (t 1494); Sfântul Isidor de Rostov (veacul al XV-lea); Sfântul Lavrentie de Kaluga (veacurile al XV-lea-al XVI-lea); Sfântul Iacov de Borovițki (veacul al XVI-lea); Sfântul Vasile cel Preafericit, care a trăit la Moscova în veacul al XVI-lea; Sfântul Nicolae de Pskov (veacul al XVI-lea); Sfântul Ioan Vlasatîi (veacul al XVI-lea); Sfântul Ioan (veacul al XVI-lea); Sfântul Procopie de viațka (veacul al XVI-lea); Sfântul Simeon de Iurieveț (veacul al XVI-lea); Sfântul Andrei de Totma (veacul al XVI-lea); Preafericita Xenia din Petersburg (1720-1790); Sfântul Teofil din Kiev (1788-1853); Sfântul Terentie Taumaturgul (veacul al XIX-lea); Sfânta Pelaghia Ivanovna (Pașa) (1915), care a viețuit în Mănăstirea Diveievo, unde au mai fost alte două nebune pentru Hristos: Natalia Dimitrievna (Natașenka) și Maria Ivanovna (1927)¹.

¹ A se vedea I. GORAÎNOFF, *Les Fols en Christ*, Paris, 1983, pp. 53-134; L. PUHALO și V. NOVAKSHONOFF, *La Vie des Fols-en-Christ. Folie du monde et Sagesse de Dieu*, La Pianette, 2002, pp. 40-156.

65

Toți acești sfinți nebuni pentru Hristos sunt deosebiți prin personalitatea lor, dar viețuirea, cele spre care ținteau prin purtările lor neobișnuite și prin harismele lor îi fac asemănători¹, și multe dintre aceste elemente comune se regăsesc la părintele Gavriil. De aceea, pe drept cuvânt poate fi pus în această sfântă ceată.

Am studiat în altă scriere a noastră în mod detaliat² fenomenul duhovnicesc al nebuliei pentru Hristos. Amintim doar aici, pentru a evita orice confuzie, că nebunul pentru Hristos nu este nici un „sărman netot”, cum zice poporul, nici „sărac cu duhul”, potrivit înțelesului lumesc. Cel nebun pentru Hristos are cu adevărat purtări deosebite de purtările normale, care par a fi manifestări ale unor boli mintale (în general, se aseamănă cu ceea ce nosografia

psihiatrică numește „manie”).³ Deosebirea dintre un bolnav mintal

¹A se vedea studiul nostru *Therapeutique des maladies mentales*, Paris, 1992, chap. 6, „Une forme singuliere de folie: la folie pour le Christ”, pp. 133-168 [tr. rom., vol. cit., pp. 167-212 n. trad.].

² A se vedea studiul nostru *Therapeutique des maladies mentales*, Paris, 1992, chap. 6, „Une forme singuliere de folie: la folie pur le Christ”, pp. 133-168, și articolul nostru *Xpucma padu „cyMacuieduiue”* [„Nebun” pentru Hristos] în publicația lunară (PoMa [Moscova], nr. 110, iunie 2012, pp. 21-26.

³J. GROSDIDIER DE MATONS remarcă, în legătură cu Sfântul Simeon (a cărui viață constituie pentru nebunia pentru Hristos un caracter arhetipal): „Ceea ce frapează în primul rând citindu-i Viața este coerența și verosimilitatea cu care sfântul își joacă rolul de nebun; dacă i-ai da-o unui psihiatru s-o citească, ar recunoaște foarte ușor un caz de manie bine definit. În toate faptele și gesturile sale poate fi recunoscut maniacul: în cuvintele incoerente, în familiaritățile excesive, în gustul pentru hainele excentrice, în ținuta neglijentă, mergând uneori până la exhibiționism, și mai ales în schimbările bruște de dispoziție și în violența cu care se poartă atunci când cineva îl deranjează sau se împotrivește toanelor sale” („Les themes de dévotion dans la Vie d'André Salos”, în *Travaux et mémoires du Centre de recherche d'histoire et de civilisation byzantines*, IV, Paris, 1970, pp. 302-303).

66

(„nebun”, cum se spunea odinioară) și cel cu adevărat nebun pentru Hristos este că acesta nu este deloc nebun; e pe deplin sănătos la minte. El numai „fățărește” nebunia, a ales să se poarte ca un nebun, pentru ca toți să-l socotească nebun; de fapt, rămâne cu totul stăpân pe sine în tot ce face și în tot ce spune, întotdeauna cu o noimă și cu un rost. Înaintea celor care i-au pătruns taina unu a celor aleși de el, și în singurătate, lepădând masca nebuniei, se arată întreg la minte și deplin sănătos. De-și arată nebunia pentru Hristos numai o dată în viață, nici înainte de aceasta, nici după, nu se vede în el urmă de boală a nebuniei. Bolnavul mintal, chiar și atunci când își îndură boala în Hristos, nu este nebun pentru Hristos în înțeles duhovnicesc. Cel nebun pentru Hristos nu îndură silnic nebunia, ci însuși se silește s-o ia asupra sa. El singur și-a ales-o și poate oricând voiește să se lepede de ea și iarăși s-o ia asupra sa, când socotește că este de folos. Nu-i pentru el povară, nu-i tulbură nici viața sufletească, nici viața duhovnicească. Ca un actor, care și atunci

67

când se dedică trup și suflet rolului său, rămâne așa cum este el de fapt.

Cel nebun pentru Hristos fățărește nebunia cu un rost duhovnicesc, mai cu seamă pentru a dobândi pe o cale aspră smerenia prin umilințele la care e supusă îndeobște din partea lumii nebunia.

Așa cum se va vedea din cele ce urmează, părintele Gavriil a avut multe purtări neobișnuite, în răspăr cu regulile impuse de societate, pentru care era socotit de cei care nu-l cunoșteau nebun de-a binelea, dar care nu-i înșelau deloc pe cei care îl știau bine. Potrivit mărturiilor prezentate mai jos, apropiații lui îi cunoșteau deplina normalitate, manifestată față de ei în intimitate, și sesizau cu ușurință momentele când începea să fățărească nebunia sau, cum se spune îndeobște, când „făcea pe nebunul”¹.

2.

Purtări neobișnuite, care păreau manifestări ale unei boli mintale

Părintele Gavriil avea adesea purtări ciudate, din pricina cărora era privit de unii ca un bolnav mintal.

¹A se vedea de pildă mărturia egumenului Mihail Gabricidze: „În acel moment, părintele Gavriil își schimba firea de monah în cea de nebun pentru Hristos”; sau cea a monahiei Parascheva (cea care l-a cunoscut cel mai bine): „Fiind în starea sa de nebun pentru Hristos, părintele Gavriil zicea...”

Pe când locuia în Tbilisi, străbătea străzile cu capul acoperit de o glugă și desculț.

Uneori, în locul veșmântului călugăresc, se îmbrăca în sac sau în tot felul de alte haine ciudate, purta pălării năstrușnice și nepotrivite și uneori basma. Și nu numai la Tbilisi, ci, uneori, și la Mănăstirea Samtavro se îmbrăca așa.

Alteori își puna pe cap o coroană de tinichea, ca de rege, și nu se ferea s-o poarte în orice împrejurare, o dată chiar în prezența patriarhului, care a glumit pe seama ei, fără ca cei din jur să-i înțeleagă gluma. Câteodată, purta o coroană împodobită cu cuie, care semăna cu cununa de spini a lui Iisus. Părintele Gavriil spunea atunci că vrea să se facă părtaș la suferințele Domnului.

Adeseori părintele Gavriil vorbea foarte tare, strigând și chiar răstindu-se, mișcându-și iute brațele. Însă lucrul acesta, care părea nelalocul lui și scrântit, își avea rostul său: cei care îl ascultau, răscoliți de aceste purtări, își întipăreau în minte cuvintele părintelui mai bine decât dacă le-ar fi vorbit normal. Își însoțea de asemenea predicile cu o întreagă gestică, care făcea, după cum spune maica Parascheva, ca „ele să se întipărească în inima și în mintea credincioșilor”. „Părintele mai spune ea nu scria niciodată nimic pe hârtie, ci scria în cugetele oamenilor.”

Adesea striga chiar și în biserică. Stareța Teodora Makhviladze își amintește astfel că „prima oară l-am întâlnit pe părintele Gavriil în Catedrala

69

Sioni, în 1986. Purtarea sa cu totul neobișnuită, strigătele pe care le scotea în timpul Sfintei Liturghii, mi-au atras atenția și am luat aminte la el mai de la distanță. La sfârșitul Liturghiei, înainte să iasă din biserică, s-a prosternat înaintea patriarhului, cerând iertare de la el. Din clipa aceea, chipul părintelui Gavriil mi s-a întipărit puternic în inimă.”

Iarăși, adesea, oamenii îl vedeau plângând și-l auzeau cum suspină, se vaită și se tânguiește cu glas mare.

Încă era văzut vorbind de unul singur, însă de parcă ar fi vorbit cu cineva observat numai de el.

Câteodată se trântea la pământ, ca unul beat, dând din brațe și din picioare, scuturându-și capul, țipând și văitându-se. Dar, potrivit mărturiilor, nici vorbă de beție! Și, de altfel, așa trântit la pământ și zbuciumându-se, rostea cuvinte inteligibile, chiar dacă cu înțeles tainic și procești.

Egumena Teodora Makhviladze istorisește încă și alte purtări neobișnuite ale părintelui Gavriil: „Purtarea sa era cu totul neprevăzută și de neînțeles. Mergea, de pildă, cu taxiul fără să plătească sau, dimpotrivă, plătea mai mult decât i se cerea. Fără nici o pricină, izgonea oameni din biserică, fie ei poporeni de rând sau persoane importante, lovindu-i cu picioarele și ocărându-i. Dintr-odată, în orice clipă și în orice loc, oprea circulația, începea să cerșească ori să țopăie și să

70

cânte. Cu oamenii se purta în fel și chip, pe unul batjocorindu-l, pe altul lăudându-l și purtându-se frumos cu el; pe unul îl silea să bea vin, pe unul îl pune să stea în genunchi și-l ținea așa ore în șir, fără să-i dea voie să se ridice... Am încercat adeseori să înțeleg aceste fapte care încălcau orice regulă de bună purtare în lume, dar n-am izbutit să le găsesc vreo noimă. Pur și simplu, le acceptam ca atare, având încredere în el.”

După cum se va vedea din multe apoftegme ale sale și după cum arată multe dintre istorisirile referitoare la experiențele trăite de cei care l-au cunoscut pe părintele Gavriil, aceste purtări ciudate, care păreau adesea curată nebunie, erau de fapt voite, deplin strunite și cu rost, izvorând fie din virtuțile sale lăuntrice (îndeosebi smerenie și iubirea aproapelui), fie din dorința de a sădi vreo sămânță duhovnicească în cei pe care îi întâlnea.

3.

Purtări care nu țineau seama de reguli și de rânduieli

Purtările părintelui Gavriil, ca ale tuturor celorlalți nebuni pentru Hristos, nu țineau seama de nici o regulă, încălcând până și rânduiala monahală și dispozițiile Bisericii.

De pildă, părintele Gavriil le dădea vin celor care veneau să-l vadă, chiar în zilele de post, neferindu-se

71

să încalce rânduiala tipiconală¹. Însă aceasta o făcea în numele iubirii pe care o nutrea pentru ei, poftindu-i să se facă părtași la bucuria duhovnicească pe care o aducea întâlnirea cu ei. Egumenul Mihail Gabricidze istorisește că într-o bună zi, venind la părintele Gavriil să-l vadă, l-a găsit pe acesta întins în pat, pentru că nu se simțea bine. Și totuși a rugat-o pe măicuța care se îngrijea de el să aducă o sticlă de vin și, dându-i un pahar, l-a îndemnat să-l golească dintr-o înghițitură, spunându-i: „Iubirii i se cuvine să fie mai presus de rânduieli și de canoane.”

Câteodată, urmându-și inima, părintele Gavriil, fără să țină seama de obicei sau de tipic, făcea câte ceva cu totul neașteptat, când nu s-ar fi gândit nimeni. Egumena Mariam Mikeladze își amintește că în prima noapte de Paști pe care a petrecut-o la Mănăstirea Sfânta Nino, înainte de miezul nopții, când toată lumea aștepta în liniște să înceapă Utrenia, părintele Gavriil a intrat dintr-odată în biserică strigând cu mare bucurie: „Hristos a înviat!” „A aprins în sufletele noastre o așa de mare lumină! și toți cei care erau de față au răspuns în cor: Adevărat a înviat!” Viața cea veșnică, pe care Hristos cel înviat le-a dat-o oamenilor, îi pătrunsese în inimă și Duhul îl mâna

¹ în Biserica Ortodoxă este oprit să se consume vin în timpul posturilor și în zilele de miercuri și de vineri de peste an, cu excepția câtorva zile de praznic, când se dă dezlegare la vin.

72

să împărtășească tuturor bucuria sa, călcând peste timpurile și soroacele omenește rânduite.

4.

Modul familiar în care se purta cu toți oamenii

Părintele Gavriil nu ținea seama de bunacuvință lumească și nu se ferea să spună ce avea de spus, vorbindu-le tuturor ca unor apropiați și cunoscuți ai săi, cum au făcut întotdeauna cei nebuni pentru Hristos. Așa că, fără ocolișuri, dintr-odată, rostea cuvinte la care nimeni nu se aștepta, pe care nimeni nu i le ceruse și pe care nimeni nu-și dorea să le audă. Și nu din lipsă de cinstire și de iubire față de ei le vorbea așa, ci pentru a-i „scutura” puțin, pentru a-i trezi, pentru a-i îndrepta, spre binele lor și spre zidirea lor duhovnicească. Iar cei ce se foloseau, adesea pe dată, de cuvintele sale, uitând asprimea lor, îi rămâneau apoi recunoscători întreaga viață.

Pe când locuia la Tbilisi, nu se ferea să țină predici pe strada principală a orașului. Câteodată se așeza în mijlocul șoselei, primejduindu-și viața. Un martor spune că l-a văzut predicând urcat pe un scaun pus în mijlocul șoselei. Adeseori striga după trecători, ca să se oprească și să-l asculte.

Neîngrijindu-se de ce se cade și de ce nu se cade, intra în sinagogi, în moschei ori în casele de rugăciune ale protestanților pentru a-L propovădui

73

pe Hristos și credința ortodoxă. Și uneori era ascultat cu respect, alteori, alungat și lovit.

În epoca de schimbare a regimului, când zilnic se țineau tot felul de mitinguri, se ducea fără teamă să le vorbească oamenilor, liniștindu-i când începeau să se agite.

Atunci când socotea de trebuință pentru binele unora sau chiar al unui singur om, părintele Gavriil nu se ferea să vorbească în timpul slujbelor, uneori strigând și gesticulând, chiar dacă se întâmpla să slujească alături de un episcop sau chiar de patriarh.

Mitropolitul Isaia își amintește de această întâmplare petrecută la Mănăstirea Samtavro:

„Într-o seară, părintele Gavriil a intrat în biserică, în timpul Vecerniei. Și-a făcut drum printre monahii și credincioși, care obișnuiau să se plece și să îngenuncheze înaintea lui, cerând de la el binecuvântare și sărutându-i mâna. Oprindu-se brusc în fața unei femei, i-a zis: Cine te vede cum îngenunchezi înaintea mea, crede că tu pe mine mă cinstești, iar nu pe Hristos, Cel de la Care primești binecuvântarea și înaintea Căruia se cuvine să îngenunchezi. În felul acesta dădea pe față și muștra prea marea cinstire pe care credincioșii o aveau față de bătrânii îmbunătățiți, amintindu-le că singur Dumnezeu trebuie cinstit și închinat și că singur El este izvorul binecuvântării. Și, trecând mai departe, s-a oprit lângă o monahie care citea rugăciunile și a întrebat-o:

74

Ce tot bolborosești acolo?, atrăgându-i astfel atenția că nu citea cum se cuvine, adică limpede și deslușit, cu toată luarea-aminte la cele rostite, după cum se cade în biserică, ca să se folosească și ea, și credincioșii."

Sunt multe alte istorisiri despre cum părintele Gavriil își ridica glasul în biserică pentru a muștra purtările necuvenite ale unora, spre binele lor. De pildă, într-o zi, pe când niște turiști străini vizitau catedrala din Svetițkhoveli, părintele Gavriil, care stătea lângă un stâlp foarte cinstit de credincioși, pentru că în el se afla o foarte prețioasă relicvă o fâșie din haina lui Iisus -, a văzut cu câtă nepăsare umblau aceștia prin biserică. Atunci, amenințându-i cu cârja, le-a strigat: „Pricepeți voi în ce loc sfânt sunteți? Așa credeți voi că se dă slavă lui Dumnezeu, plimbându-vă cu mâinile la spate?" Și, fără ca ghidul să traducă cuvintele, turiștii au înțeles din gesturile sale și din expresia feței pricina indignării lui și și-au îndreptat pe dată ținuta.

Se întâmpla ca părintele Gavriil să dea pe față, înaintea mai multora, păcatul unuia, știind bine că acela va primi cu smerenie muștrarea, iar ceilalți nu îl vor judeca și osândi. Păcatul însă nu-l numea, ci doar îl arăta că este, iar aceasta era de ajuns pentru îndreptarea omului. Egumena Teodora (Makhviladze) istorisește astfel: „Odată, am mers cu părintele Gavriil la hramul mănăstirii din Șio-Mgvime. La Sfânta Liturghie a luat

75

parte mulțime de popor. După cuvântul rostit la agapa sărbătorească, pe neașteptate, părintele

Gavriil l-a întrebat pe unul dintre meseni dacă a săvârșit vreun păcat mare. Acesta a răspuns că da. Toți au rămas înlemniți. Părintele însă a știut el cum să întoarcă lucrurile cu o vorbă de duh, și stânjeneala s-a risipit pe dată. Am fost uimită cum de-a văzut părintele păcatul și cum de-a dat păcătosul în fața tuturor dovadă de atâta smerenie. Omul acela a ajuns mai apoi preot, iar lucrul acesta, negreșit, nu a fost lipsit de legătură cu cele întâmplate."

Se întâmpla de asemenea să facă astfel de dezvăluiri în public, cu glas tare, fără a rosti însă numele cuiva. Tâlcul vorbelor sale îl pricepea numai cel spre care erau ele îndreptate, în vreme ce toți ceilalți nu înțelegeau nimic și-l socoteau smintit.

5.

Asprime cu rost pedagogic

După cum s-a văzut din exemplele de mai sus, părintele Gavriil, ca mulți alți nebuni pentru Hristos, cu rost pedagogic și cunoscând în chip minunat inima omului, se arăta aspru în cuvinte și în fapte. Cine nu înțelegea binele pe care îl făcea celor pe care-i muștra cu atâta asprime, s-ar fi putut sminti. Dar, după cum scrie monahia Parascheva Rostiașvili, care l-a îngrijit pe părintele Gavriil în ultimii ani de viață, Părinții din vechime

76

se purtau așa, ca să le învețe pe cele începătoare și pe tinerele monahii abecedarul vieții monahale, întemeiat pe răbdare.

Monahia Parascheva istorisește astfel primele sale experiențe de acest fel: „Într-o noapte am visat că m-au trimis să slujesc părintelui Gavriil la chilie și că el mă învăța cum să duc o

viață plăcută lui Dumnezeu. A doua zi, visul meu s-a împlinit: maica stareță Ketevan mi-a dat binecuvântare să îngrijesc de părintele Gavriil, care era bolnav. Am alergat la chilia lui, ca să-i spun visul meu și să iau binecuvântare de la dânsul. Când a aflat că nu-i vorbisem stareței despre visul meu, mi-a zis: Se cuvenea să-i spui, căci pentru aceasta m-am rugat eu la Măicuța Domnului. Slavă ei! Tocmai atunci, măicuțele i-au adus părintelui o fiertură de orez. Mănâncă și tu, dacă vrei, mi-a zis. A venit până la masă, a luat o farfurie și, ștergând-o cu un șervet, mi-a întins-o să-mi pun din fiertură. Când am început să mănânc, am simțit un gust de ulei de parafină, cu care se curățau ramele icoanelor. M-am sfiit să-i spun ceva părintelui și am mâncat mai departe. După câteva clipe, și-a luat și el o farfurie, a șters-o cu același șervet și a gustat din mâncare. Vai de mine, șervetul era plin de parafină, cum ai putut să mănânci?!, mi-a spus dânsul zâmbind. Atunci m-a întrebat dacă voiesc să învăț cele ale călugăriei, și i-am răspuns că da. Atunci, dacă voiești

¹ Acest episod trimite în mod clar la o istorisire din Pateric.

77

să înveți, ține bine minte că tu ai voit aceasta! în vechime, părinții cei sfinți le puneau la încercare pe surori purtându-se aspru cu ele. Dacă îndurau cu răbdare, puteau să rămână în mănăstire, dacă nu, erau pofțite să plece. Când părintele, așa, dintr-odată, fără nici o pricină, mă izgonea din chilie, lovindu-mă cu piciorul, îmi ațineam gândul că eu am ales să vin la mănăstire și ceream iertăciune de la el. Iar el tare se bucura. Câteodată, știindu-mi metehnele, se pornea cu mânie împotriva mea, anume ca să mă slobozească de ele. Și-mi spunea dinainte: Azi ai să fii ispitită, să vedem de poți îndura. Și mă încerca, să vadă cum înfrunt ponegririle, batjocurile și răutățile. Câteodată nu izbuteam, și atunci, cu ochii în lacrimi, obișnuia să-mi spună: Tare aș vrea să crești repede, copila mea! Când te gândești la mine, ține minte că te-am întristat și ți-am făcut supărare, pentru că, pe cât de mari sunt întristarea și supărarea, pe atât de mare e iubirea. Și nu de la mine învăț aceasta, ci de la Dumnezeu. Cu dragostea sa pentru Hristos, părintele Gavriil, călăuzindu-ne pe fiecare dintre noi pe calea smereniei și ascultării, ne înălța către împărăția cerească. Obișnuia să ne spună: Numai cel smerit și binecuvântat de Dumnezeu și întărit împotriva ispitelor poate intra în împărăția cerească. După o vreme, am înțeles noima încercărilor la care ne supunea pentru a ne deprinde cu smerenia și cu ascultarea."

78

Cei lumești priveau aceste purtări ca pe niște tulburări mintale. Dar, pentru cei duhovnicești, care vedeau bine că din voia lui, cu deplină stăpânire de sine și cu un rost anume le săvârșea, nu rămăneau tănuite simțirile curate și adevărate ale părintelui, îndeosebi iubirea de semeni, care îl mânau să se poarte așa. Egumena Mariam Mikeladze istorisește astfel: „Pe părintele Gavriil, întâia oară l-am văzut intrând cu strigăt mare în Catedrala Sioni. Pe vremea aceea, mă socoteam a fi o creștină evlavioasă și bisericoasă. Și, ca una ce eram în stare de orbire duhovnicească, nu puteam pricepe marile daruri ale părintelui și îl socoteam bolnav mintal, cu toate că iubirea și mila care i se citeau în privire nu aveau nimic comun cu purtarea sa mândră; ele lăsa să se întrevadă ceea ce abia într-un sfârșit am înțeles. Următoarea noastră întâlnire s-a petrecut la Mănăstirea Sfânta Nino. Și iarăși am văzut ce mare deosebire era între privirea și purtarea sa. Pe atunci mă hotărâsem să mă călugăresc. Despre călugărie, știam numai din cărți, și nu aveam pic de experiență. Părintele Gavriil mi-a făcut cel mai mare bine, spulberându-mi toate acele închipuiri copilărești despre viața monahală. Astfel, găsind eu un loc retras, în care să-mi îndrept gândurile către Dumnezeu, stând acolo aud glasul răsunător al părintelui Gavriil, curmându-mi convorbirea cu Dumnezeu: Vino degrabă să gătești ciorba, mi-a strigat, c-au venit învățații!

79

M-am simțit cuprinsă de furie, și așa, cu mânie în suflet, îmi citeam mai departe rugăciunile! Părintele, venind, mi-a smuls cartea din mâini și a aruncat-o, răcnind: Cum de cutezi să

tulburi pe Domnul?! Mai târziu am înțeles rostul purtării sale: rugăciunile mele erau lipsite de trăire, seci, silite, fără zbuciumul inimii ce-și caută mântuirea. Pentru părintele Gavriil, dimpotrivă, fiecă clipă a vieții sale era jertfire de sine în numele lui Hristos. Nu cred să fi fost clipă în care să nu fie cu Dumnezeu."

Rostul pedagogic al acestor purtări aspre, dar și așezarea tainică a sufletului său se văd bine din această întâmplare istorisită de egumenul Mihail Gabricidze: „Într-o zi, pe când stăteam de vorbă cu părintele Gavriil, două femei în vârstă au bătut la ușa chiliei sale. Primiseră binecuvântare de la părintele stareț să vină să-l vadă. Auziseră că e bolnav, așa că îi aduseseră niște prăjituri făcute de ele. Atunci, dintr-odată, schimbându-și firea de monah în cea de nebun pentru Hristos, le-a strigat: Cine v-a spus că sunt bolnav? M-am întins, să mă odihnesc. Una dintre ele, care nu-l cunoștea, l-a rugat să-i întindă mâna. Părintele Gavriil m-a privit surâzând: Acum îi trebuie mâna mea! Femeia i-a prins mâna între palmele ei, murmurând ceva în șoaptă. Cu un gest brusc, părintele și-a smuls mâna și i-a strigat mânios: Cum de cutezi să te atingi de mine, care sunt monah? Vrei să mă ispitești? Ieșiți imediat amândouă

80

și luați-vă prăjiturile de aici! Cele două femei, înfricoșate și nemaștiind ce să facă, au căzut la picioarele sale cerându-și iertare. Dar părintele, neînduplecat, le-a spus iarăși: Luați-vă prăjiturile și plecați chiar acum, nu mă siliți să mă scol și să vă dau afară! Cea care părea să-l cunoască pe părintele Gavriil a stăruit, rugându-l ca măcar prăjiturile făcute de ele să le păstreze. Dar în zadar, părintele nu s-a plecat rugăminții ei. După ce au ieșit, de îndată părintele a început să se roage pentru ele cu iubire așa de fierbinte, încât am rămas cu totul uimit. Ridicându-și mâinile către cer, le-a binecuvântat pe ele și familiile lor. Venirea lor la un monah n-a fost una cuviincioasă, dar de-acum vor ști cum trebuie să se poarte cu preoții¹, mi-a spus el surâzând."

Un alt caz de strategie pedagogică a părintelui Gavriil, manifestat printr-o purtare aspră, este istorisit de monahia Parascheva: „Minunate erau învățăturile părintelui Gavriil! Stând pe scări, afară, chema pe câte o monahie, cerându-i să aducă un vas anume din chilia lui, care nici măcar nu era acolo. Căutând în zadar, se frământa că nu-l găsește, iar părintele Gavriil, în tot acest timp, îi înșira, strigând în gura mare, toate slăbiciunile. Pentru ca așa, deprinzându-se cu smerenia, să izbutească mai apoi să biruiască ispitirile dracilor."

¹ Termenii generali utilizați de părintele Gavriil - „un monah", „preoții" arată că el nu a socotit purtarea lor ca pe o necuviință față de el, ca persoană, ci ca slujitor al Bisericii.

81

Deseori părintele Gavriil pune pe câte o monahie sau pe câte un prieten venit să-l vadă să șadă în genunchi, și numai după ceva vreme le dădea binecuvântarea să se scoale. Și așa le pune la încercare și ascultarea, și smerenia.

Otar Nikolaișvili își amintește că părintele l-a pus odată, în public, într-o situație umilitoare: „M-a pus odată, în piață, să stau în genunchi, cu capul plecat, pe o grămadă de coji de pepene, până îmi va da binecuvântare să mă ridic. Vedeam picioarele trecătorilor și mă gândeam că mă privesc ca pe un nebun îngenuncheat în gunoi." Dar a înțeles că părintele Gavriil voia în felul acesta să-l învețe smerenia.

Se întâmpla ca încercările de acest fel să fie încă și mai aspre.

Egumena Ketevan a Mănăstirii Samtavro istorisește astfel: „Nu era un lucru neobișnuit ca părintele Gavriil să probeze smerenia oamenilor punându-i să stea în genunchi, dându-le pe față păcatele, pornindu-se asupra lor cu furie și cu mânie, zidindu-i prin înțelepciunea cea dumnezeiască. Într-o zi, după masa de prânz, părintele Gavriil a închis ușa trapezei și nu le-a dat voie monahiilor să iasă. Era înainte de tunderea mea în monahism. Mi-a cerut să iau un vas mare, să-l umplu cu apă sărată și să spăl în el mâinile tuturor surorilor. După ce le-am spălat, părintele m-a chemat la el și, privindu-mă fix în ochi, mi-a zis: Acum, bea toată apa

asta, până la ultima picătură.

82

Toată?, l-am întrebat eu cu uimire. Da,

da, dă-o peste cap! Am băut-o, fără să scot vreo vorbă, căci vedeam bine că n-aveam cum să mă împotrivesc. Părintele Gavriil m-a strâns atunci cu drag în brațe și m-a binecuvântat cu toată căldura." Pe atunci mănăstirea își căuta o nouă stareță. După cum mărturisește maica Pelaghia Ksovreli, martoră la această întâmplare: „Toate am înțeles că, prin aceasta, părintele Gavriil ne-a arătat că sora Ketevan, prin ascultarea sa deplină și prin smerenia sa, era vrednică să ia asupra sa o sarcină atât de grea." Părintele Gavriil, parcă cerându-și iertare pentru asprimea sa și pentru a-și arăta, la rândul său, smerenia, s-a întins pe spate, în fața ușii, și a cerut ca toate monahiile să iasă călcând peste pieptul lui. Și, cu toate că se sfiau și se rușinau, au făcut ascultare.

Părintele părea adesea mânios și chiar lovea ori de-a dreptul, ori cu vorba, dar, după cum scrie egumena Teodora Makhviladze, „mânia sa nu arunca pe nimeni în tristețe, ci-i descoperea căldiceala, nepăsarea și trândăvia duhovnicească".

Când la țipete și lovituri i se răspundea cu smerenie, părintele pe dată își dădea pe față bucuria și iubirea.

Monahia Parascheva istorisește astfel: „Părintelui Gavriil îi plăcea să stea în capul scărilor și să privească la tot ce se întâmpla. Odată, văzând un preot care urca scăările, mi-a spus: Vrei să-l scutur? Pur și simplu m-am îngrozit. Părintele i s-a

83

adresat cu grosolănie, l-a ocărât în fel și chip. Preotul s-a oprit și i-a răspuns liniștit: Sunt încă și mai rău! Atunci părintele l-a strâns în brațe și i-a spus cu iubire: Tu ești fratele meu!"

6.

Vădirea formalismului și a fariseismului din viața duhovnicească

Purtările smintitoare cu rostul de a da pe față formalismul și fariseismul constituie o trăsătură comună celor nebuni pentru Hristos. Astfel, unii dintre ei nu se fereau să mănânce carne în post, înaintea tuturor, ca să descopere astfel adevăratul duh al postului, care nu stă doar în postirea trupească. Vedem aceasta dintr-o întâmplare istorisită de Mitropolitul Isaia, din vremea când era frate în Mănăstirea Samtavro: „În Postul Mare, într-o duminică, în timpul Liturghiei, părintele Gavriil a intrat în biserică scoțând țipete groaznice, de parcă ar fi venit sfârșitul lumii. Printre țipete, am izbutit să aud că tot spunea: Piscicile mi-au mâncat zeama! Și nu era nimic de râs în asta. Noi, frații de mănăstire, ne străduiam din răspuț să ținem cu strictețe postul, iar părintele Gavriil, în toiul postului, striga după zeama lui! Cuvintele sale nu m-au strămutat din hotărârea de a ține cu asprime rânduielile postului, dar am înțeles în chip viu că nu ce intră în gură spurcă pe om, ci ce iese din gură (cf. Matei 15,11)."

84

Se întâmpla ca părintele Gavriil să-și ridice glasul în public, pentru a da pe față formalismul vieții religioase a unora, lipsa de adevăr și de fervoare.

Am văzut mai sus cum a muștrănat pe față, în vremea slujbei, o monahie care rostea rugăciunile numai cu buzele, strigându-i: „Ce tot bolborosești acolo?"

Egumenul Mihail Gabricidze istorisește o altă întâmplare caracteristică: „Într-o zi, părintele Gavriil a intrat în Catedrala Sioni, în timpul unei slujbe de cerere a mijlocirii sfintei împărătese Tamar, săvârșită de un episcop. Stând lângă episcop, și-a aruncat privirea peste poporul adunat în biserică și a văzut că nu aveau evlavie cuvenită. Atunci, urcând pe solee, cu glas puternic, spre uimirea tuturor, le-a spus: în genunchi! în genunchi! înțelegeți voi ce faceți și pentru ce sunteți aici? Ați venit să vă rugați la sfânta? Dar cum vă rugați? Cu atâta nepăsare? Credincioșii au îngenuncheat pe dată, împreună cu părintele Gavriil, care, plângând, le-a spus: Când soarta Georgiei era în cumpănă, sfânta și-a petrecut nopțile trează, ridicând rugăciuni fierbinți către Domnul și către Maica Sa, ca să izbăvească țara, și în

picioarele goale, cu crucea în mână, a mers înaintea oastei pe câmpul de bătaie, și ea întotdeauna a biruit... Iar voi, nerecunoscători ce sunteți, nu vreți nici măcar să îngenuncheați?! Și vaietele sale n-au încetat multă vreme. La încheierea slujbei, s-a ridicat și, ducându-se

85

la icoana Sfintei Tamar, a sărutat-o cu multă evlavie. În tăcerea deplină, mulțimea de credincioși i-a urmat exemplul. Și fiecare a înțeles atunci cu cât respect și cu câtă teamă se cuvine să stăm la slujbele închinare sfintei și cuvioasei noastre împărătese Tamar. Cât despre întâmplarea aceea mi-a schimbat viața, și am ales să pornesc pe calea monahală."

7.

învățăture duhovnicești date prin acte simbolice, cu înțeles tainic

Ca toți cei nebuni pentru Hristos, părintele Gavriil dădea învățăture duhovnicești prin mijlocirea unor acte simbolice, aparent lipsite de orice sens.

Ghia Kobașvili istorisește: „Locuiam lângă casa părintelui Gavriil. Eram copii pe atunci, și părintele ne ducea adesea la Biserica Sfânta Varvara. Ne dădea cruciulițe și ne pune să stăm în cerc, în jurul bisericii. Odată s-a oprit în fața mea și, privindu-mă drept în ochi, cu o expresie minunată pe chip, mi-a zis: «Să ții minte întotdeauna că aici locuiește Dumnezeu!» Și abia rostind ultimul cuvânt, a căzut la pământ, clătinându-și capul și agitându-și brațele, de parcă era pe moarte. În ciuda purtării sale, mi-am dat seama că mintea sa era limpede. Și, cu acele cuvinte pe care mi le-a spus cu credință, a sădit pentru totdeauna în sufletul meu iubirea de Dumnezeu."

86

Mitropolitul Isaia își amintește cum părintele Gavriil, prin purtările sale neobișnuite, l-a făcut să simtă în chip de neuitat bucuria praznicului Sfintelor Paști, a biruinței lui Hristos asupra păcatului, suferinței și morții: „Eram student și de puțină vreme venit la credință. Prima oară am sărbătorit Paștile la Mănăstirea Samtavro, unde l-am întâlnit pe părintele Gavriil. Mi s-a părut tare ciudat. Trăia într-un coteț de păsări, pe lângă care am trecut cu totul întâmplător. Văzându-mă, m-a chemat la el și, umplând un pahar cu vin roșu, mi-a zis: «Bea, se cuvine să bei, fiindcă noi astăzi prăznuim Paștile. Dumnezeu ne-a iertat toate păcatele, așa că acum putem să bem puțin vin și să ne bucurăm. Cine mai ia aminte astăzi la păcat e mai rău decât Iuda!» Vorbele sale m-au înfiorat, și am băut vinul cu toată supunerea. [...] După Vecernie, a urmat masa de Paști. Monahii cei tineri se așezaseră lângă părintele Gavriil. În timpul mesei, părintele Gavriil ne-a vorbit despre suferințele îndurate de Maica Domnului, de răstignirea și de învierea Mântuitorului, ridicându-și din când în când, pe neașteptate, glasul până la strigăt, cu ochii plini de bucurie. Istorisirea sa era atât de vie și de mișcătoare, încât atunci când striga, strigam și noi odată cu el, iar când râdea, râdeam și noi. N-am avut niciodată o asemenea trăire. A fost un praznic al Paștilor cu adevărat de neuitat."

Sora Elizabeta Zedghenidze istorisește, la rândul ei, această întâmplare, când părintele Gavriil

87

i-a învățat pe cei din jurul său să nu judece și să se smerească: „Era într-o sâmbătă dimineța. Părintele Gavriil mi-a zis: Haide să urcăm la Mănăstirea Djvari!¹ Mă obișnuisem de-acum cu purtările sale de nebun pentru Hristos. M-a pus să cumpăr o sticlă de votcă, pe care el a ascuns-o sub rasă, și am pornit către mănăstire. Ajunși acolo, a deschis sticla, a băut puțin și apoi mi-a dat și mie să beau. Am băut o înghițitură și, în chip cu totul curios, mi s-a părut că beam apă. A dat apoi tuturor celor din jur să bea câte o înghițitură. După ce au băut toți, a spus: Ia te uită, nimeni nu m-a ocărât! Toți or să intre în împărăția cerurilor! Mi-am zis că spectacolul s-a terminat. Dar de unde! Părintele s-a întors către mine și, foarte serios, mi-a zis: Așază-te și întinde mâna de cerșește! Și, după ce am strâns destui bani, a poftit pe toată lumea să mănânce din merindele aduse de noi, însă el nu s-a atins de nimic. Masa aceasta cu

totul neobișnuită a încheiat-o rostind aceste cuvinte: Cel care se smerește, se va înălța!, care se refereau la supunerea noastră la porunca sa."

¹ Mănăstirea Djvari, din care astăzi nu a mai rămas decât biserica, era situată pe o culme stâncoasă, la confluența râului Kura cu râul Aragvi, în fața orașului cel sfânt Mțkheta. Potrivit tradiției, Sfânta Nino, după ce l-a încreștinat pe regele Mirian, ar fi înălțat pe locul acesta o mare cruce de lemn, pe locul unui templu păgân, care a devenit apoi loc de pelerinaj. S-a construit acolo o bisericuță de lemn pe la anul 545, înlocuită ulterior de actuala biserică, una dintre cele mai frumoase biserici din Georgia, construită între 586 și 605 de prințul-primat Stefan I al Iviriei.

88

Părintele nu doar că se culca de obicei într-un sicriu (mulți sfinți nevoitori au făcut aceasta), dar îl și arăta monahiilor, ca să le deprindă să-și aducă aminte întotdeauna de moarte.¹

8.

Iubirea de aproapele manifestată prin fapte neobișnuite

Părintele Gavriil își arăta adesea iubirea de aproapele prin astfel de purtări neobișnuite și surprinzătoare, prin care-și arăta și nebunia pentru Hristos.

Nu adăsta să-și pună și sufletul, și trupul în slujba iubirii de aproapele, după cum se vede din această întâmplare, istorisită de maica Nino Dașniani: „Într-o iarnă, m-am îmbolnăvit foarte rău. Părintele Gavriil venea la mine la chilie, să mă vadă. Îmi spunea: Preafericită Xenia (după numele sfintei). Doamne, de ce nu mor!, zicea.

Cum de ești tu bolnavă? S-a descălțat și a început să se roage la Dumnezeu cu aceste cuvinte:

Doamne, uite, eu, monahul Gavriil, mă fâgăduiesc să merg trei zile desculț, numai s-o vindec pe Preafericita Xenia! L-am rugat să nu facă o asemenea fâgăduință. Dar el s-a ținut de cuvânt și a mers așa, cu picioarele goale prin zăpadă,

¹ „Aducerea-aminte de moarte" este o nevoință tradițională în monahismul ortodox. Aceasta înseamnă a cugeta omul pururea la moartea sa, cugetare care-l izbăvește de patimi și de alipirea de lumea de aici, și-l îndeamnă să se îngrijească de mântuirea sa și de lumea de dincolo.

89

vreme de trei zile. Și s-a îmbolnăvit. Iar eu m-am vindecat cu totul"

Ca toți cei nebuni pentru Hristos, părintele Gavriil avea o mare iubire de săraci, vădită tot prin fapte imprevizibile. Maica Nino Dașniani istorisește astfel: „Odată părintele mi-a cerut să-l însoțesc la Catedrala Sioni, și l-am urmat cu bucurie. S-a oprit la intrare și a început să cerșească, zicând: Ajutați-mă, pentru numele Domnului! Eram și uluită, și rușinată. Destul de repede a strâns patru sute de ruble. Tot așa a cerșit și la Biserica Sfintei Treimi. Apoi a dat toți banii la săraci."

9.

Primirea învinuirilor nedrepte de dragul aproapelui

Cei nebuni pentru Hristos, din dragoste de semenii, iau adesea asupra lor păcatele altora ori primesc să fie învinuiți pentru greșeli pe care nu le-au săvârșit, numai ca să-i scape pe adevărații vinovați de osândire și de necazuri.

Otar Nikolaișvili istorisește cum părintele Gavriil, cu dragostea lui frățească, l-a ferit de mari necazuri, descoperindu-i o veche greșală, pe care însă a luat-o asupra sa, cu riscul de a-i sminti pe cei din jurul lui: „Odată părintele mi-a cerut să-i aduc o revistă pornografică, una tare, ca un pește care se zbate. Câteva zile mai târziu, am venit la el, nădăjduind că a uitat ce-

mi

90

ceruse, însă primul lucru pe care mi l-a cerut a fost revista. I-am spus că n-am adus-o, și atunci m-a alungat strigându-mi: Dacă n-o aduci, vei fi aspru pedepsit! Nea vând de ales, i-

am adus revista. Aflându-se lucrul acesta, obștea a început să murmure și să-l vorbească de rău. Eu mă socoteam pe mine vrednic de blamat și așa, dintr-odată, mi-am amintit că aveam în seiful meu, lângă documentele de muncă, niște fotografii necuviincioase, și în care se vedea și o revistă pornografică. Am ars imediat fotografiile. După câteva zile, în urma unei anchete, seiful mi-a fost percheziționat de agenți ai securității; dacă s-ar fi găsit fotografiile, aș fi avut mari probleme. Și așa m-a ferit părintele Gavriil, cu darul înainte-vederii, de un mare necaz, fără să-i pese că-și pierde numele său cel bun. Era în stare să ia asupra sa sminteala, ca să-și izbăvească semenul."

10.

Nebunie fățărîtă înaintea oamenilor, pocăință în taină

Ca toți ceilalți nebuni pentru Hristos, părintele Gavriil se purta în public ca un bolnav mintal. Dar cu cei de-aproape ai săi se purta în chipul cel mai firesc, cu totul altfel decât cum se arăta lumii.

Egumena Teodora Makhviladze povestește astfel: „L-am văzut adesea pe părintele Gavriil grav și serios, îndeosebi în minunata bisericuță

91

zidită de el, în care se retrăgea de obicei în vremea Postului Mare, neprimind nimic de la noi. Acolo, părintele Gavriil se adâncea în gândurile sale, acolo nu era loc de glumă, acolo cuvintele sale ziditoare de suflet îi vedeau desăvârșirea duhovnicească. Îmi știu bine neputința, obișnuia el să spună. Și eu înțelegeam că vorbele acestea izvorau din trăire. Cuvântul îi era atât de captivant, încât nici nu știai cum trece vremea erau ore întregi sau numai clipe? -, pentru că alături de el timpul își oprea curgerea. Atunci și chipul îi era cu totul altul, senin, plin de pace, blând."

După cum se vede și din Viețile multor sfinți nebuni pentru Hristos, părintele Gavriil se căia în taină pentru purtările aspre pe care le avea în public, cu rost pedagogic atât pentru persoana care le îndura, dar uneori și pentru cei care asistau la ele. Prin pocăință și rugăciune, părintele Gavriil cerea iertare de la Dumnezeu pentru purtarea sa și pentru suferința pe care, poate, o provocase cuiva.

Astfel, monahia Pelaghia Ksovreli istorisește: „Într-o zi, părintele Gavriil m-a palmuit violent de față cu toată lumea. Mai apoi, am înțeles motivul pentru care o făcuse. Voia să-mi arate cât de grea e viața monahală. În noaptea aceea, și-a cerut iertare în genunchi. Am îngenuncheat alături de el și, ținându-ne în brațe unul pe altul, am plâns, și am surâs cu bucurie. Și mi-am simțit atunci inima plină de har."

92

11.

Purtări care trezesc batjocura, disprețul sau respingerea oamenilor, cu rostul de a dobândi smerenia

Părintele Gavriil pune la încercare smerenia fiilor săi duhovnicești sau a celor care veneau la el, pentru a le spori această virtute. Dar nici el nu rămânea dator, ci se smerea în fel și chip înaintea celorlalți.

Uneori se smerea cu vorba, după cum istorisește Lia Kobașvili: „Pentru că locuiam alături de părintele Gavriil [pe când stătea în Tbilisi], ne întâlneam adesea. Cum începea să vorbească, cum ne spunea: Sunt un prost!"

Dar cel mai adesea, după cum am văzut de atâtea ori în paginile de mai sus, părintele Gavriil se purta ca un om ieșit din minți, și de aceea lumea îl socotea nebun. Ca mai toți cei nebuni pentru Hristos, nu de nevoie, ca cei cu adevărat nebuni, ci de bunăvoie se purta așa, fățărind nebunia. Iar astfel de purtări îndeobște atrag batjocura, defăimarea și disprețul oamenilor. Cei nebuni pentru Hristos stărnesc cu bună știință asemenea reacții, pentru a se deprinde să le îndure și să dobândească astfel smerenia. Într-un amplu studiu pe care l-am consacrat nebuniei pentru Hristos, am arătat chiar că această căutare a smereniei celei mai

adânci, pe calea cea mai aspră a îndurării disprețului, alungării și umilințelor

93

din partea oamenilor, este cel dintâi rost al acestui mod de viață care constă în fățaria nebuniei mare și amară nevoie prin chinurile îndurate.¹

Și așa făcea părintele Gavriil.

Adesea, mulți cunoscători ai vieții sale au observat că fățarea nebuniei, ca să fie disprețuit, după ce, pentru vreo faptă sau pentru vreun cuvânt duhovnicesc, iscase laude și cinstire din partea cuiva, ca să nu cadă în slava deșartă și în mândria pe care ușor și repede le iscă laudele oamenilor.

Părintele Gavriil a început să aibă astfel de purtări pe când avea doar doisprezece ani. Căutat și prețuit pentru darul străvederii și al prevestirii, se băga în lada de gunoi și striga cu glas tare, ca să-l audă toți: „Ține minte tot timpul, Vasiko, că nu ești decât o ladă de gunoi, și să nu cugeți vreodată ceva bun despre tine!”

Părintele Gavriil fățarea într-atât nebuniei, ca și beția, încât unii îl socoteau și-l disprețuiau ca pe unul cu adevărat și nebun, și bețiv. Câteodată se arunca la pământ, dând din mâini și din picioare; altădată, țipa și răcnea. La Mănăstirea Samtavro, avea în chilie o carafă de vin, pusă destul de la vedere, acoperită însă cu un șervet, pare-mi-se ca să-și ascundă năravul cel rău.

¹A se vedea studiul meu *Therapeutique des maladies mentales*, Paris, 1992, cap. 6, „Une forme singuliere de folie: la folie pour le Christ”, pp. 145-154 [tr. rom., vol. cit., pp. 183-195 n. trad.].

94

Am văzut mai sus cum s-a dus la Mănăstirea Djvari cu o sticlă de votcă, lucru cu totul necuviincios pentru un monah, din care, bând el însuși, i-a pus pe toți să bea.

12.

Nebunia fățărită cu rostul de a-și tăinui virtuțile, harismele și minunile

Ca toți cei nebuni pentru Hristos, părintele

Gavriil se folosea de purtările sale scrântite sau de defăimarea de sine ca să-și tăinuiască virtuțile, darurile și minunile.

Sora Tecla Oniani spune: „Părintele Gavriil se ferea întotdeauna de laude. Cuvintele sale, ca niște scânteii, aprindeau credința în inimile celor răătăciți sau puțin credincioși, dar îndată după aceea se purta în așa fel încât să-și tăinuiască vrednicia.”

Egumena Mănăstirii Samtavro, Ketevan Kopaliani, spune că părintele Gavriil, care ținea post aspru, căuta să se arate tuturor ca lacom și bețiv:

„Părintele nu primea niciodată nici un fel de laudă. Dacă încerca cineva să-l laude, cu purtarea sa de nebun pentru Hristos îl înfrâna pe dată. Odată l-am întrebat de sănătate, cu multă evlavie, lucru care lui nu i-a fost pe plac. Privindu-mă cu ochi pătrunzător, mi-a zis: Soră și maică, cum aș putea să fiu sănătos, când mănânc și beau, și iar beau și mănânc, că până și un faraon

95

m-ar pizmui! Nu știu ce să mă fac cu atâta grijă din partea dumatăle. Așa că mai bine ai grijă de dumneata! Pe masa din chilie era întotdeauna mâncare adusă de noi, dar nu l-am văzut niciodată mâncând ceva. Numai Dumnezeu poate pătrunde o taină ca aceasta.”

Uneori, săvârșind el vreo minune, căuta, tot din smerenie, să nu se știe de ea, punând-o pe seama altcuiva, după cum se vede din întâmplarea de mai jos:

„Într-o zi, sora Nino, de la mănăstirea din Samtavro, a fost mușcată de un șarpe. Însăpăimântate, monahiile au alergat la părintele Gavriil ca să-i ceară ajutorul. Părintele a uns rana cu untdelemn și cu agheasmă, apoi, ca să-și tăinuiască acest dar al tămăduirii, le-a spus surorilor: Acum duceți-vă repede și căutați un doctor! Erau vremuri grele în Georgia, cu foamete, cu lipsă de lumină, când nu găseai nici medic, nici medicamente, nici bandaje... Așa că doctorul a dat neputincios din umeri, resemnat în fața unui sfârșit fatal. Însă sora Nino s-a

vindecat repede, iar părintele Gavriil, în chilia sa, a mulțumit cu rugăciuni fierbinți lui Dumnezeu."

Adeseori, prin purtările sale de nebun pentru Hristos ori printr-o minciună pioasă, se ferea părintele Gavriil să fie puse pe seama sa minuni, așa cum arată această mărturie a surorii Ecaterina Ebralidze despre puterea sa de a alunga demonii:

96

„Pentru că nu voia să primească laude, după ce săvârșea vreo minune, obișnuia să se poarte ca un nebun pentru Hristos. Am văzut cu ochii noștri cum alunga duhurile cele rele. Dar, pentru a ne scoate din minte minunea aceasta, părintele spunea că din ispită diavolească a făcut-o, și-și ascundea puterea sub chipul slăbiciunii. Și noi credeam că așa este... După mulți ani, Domnul ne-a luminat și am cunoscut înțelepciunea părintelui."

13.

Răbdarea cu iubire a suferinței, cu rugăciune pentru prigonitori

Una dintre însușirile comune ale celor nebuni pentru Hristos este tăria lor de a îndura suferința, mai cu seamă cea a prigonirilor îndurate.

Gia Kobașivili, o vecină a părintelui din vremea când locuia în Tbilisi, scrie astfel: „în acei ani de ateism, în care necredincioșii ocupau locuri importante în societate, părintele Gavriil a avut parte numai de prigoniri. Inima i-a fost rănită de multe ori, dar n-a avut vreodată răutate în el și nu s-a plâns niciodată de cei care se purtau cu el cu atâta cruzime."

97

14.

Iubirea față de cei simpli

Părintele Gavriil cel nebun pentru Hristos avea mare milă și dragoste pentru cei umili, neștiuți, neajutorați, necăjiți, puțini la minte, nesocotiți, uitați și alungați de lume.

Egumena Teodora Makhviladze dă această mărturie: „încetul cu încetul, m-am încredințat că vorbele și faptele părintelui oglindeau marea sa credință și iubire de aproapele. Întreaga viață și-a închinat-o împlinirii acestor două porunci: iubirea de Dumnezeu și de semenii. Nu stătea niciodată pe gânduri când era vorba să aline un suflet amărât și umilit, de orice rang, neam și credință ar fi fost omul acela."

Mitropolitul Isaia își amintește o întâmplare trăită de el în tinerețe, la Mănăstirea Samtavro, la o Vecernie: „Printre măicuțele și poporenii care luau parte la slujbă, era și o femeie puțină la minte din Mțkheta, care tot vorbea despre oile pe care când le pierdea, când le găsea, și iar le pierdea, și iar le găsea, și tot așa, nu mai sfârșea să vorbească despre ele... Venind părintele Gavriil, și-a făcut drum printre credincioși, binecuvântând la dreapta și la stânga pe cei care îngenuncheau înaintea lui. Când a văzut-o pe această sărmană femeie, chipul i s-a umplut de bucurie, s-a dus către ea și a strâns-o la pieptul său cu mare căldură. Și, privind-o în ochi, a întrebat-o:

98

Cum îți este, fiică? Iar ea i-a răspuns: Așa și așa, părinte... Dar oițele ce-ți mai fac?, a întrebat-o el. Dacă ați fi văzut cât de mult pusese la inimă necazul ei cu oile, aici pierdute, aici găsite, și cât de înduioșați și de înduioșători erau amândoi!"

15.

Darul străvederii

Cu toate că nu este un dar specific al celor nebuni pentru Hristos (pe care și părinții cei duhovnicești îl aveau), aceștia sunt cu toții înainte-văzători, adică au, pe de o parte, puterea de a citi în inimile oamenilor (cardiognosie) și de a vedea în ele cugetele și simțirile tănuite, nemărturisite și chiar neștiute ale aceluia, iar, pe de altă parte, darul de a cunoaște persoane aflate departe, lucruri și întâmplări care se petrec prin alte locuri, încă și cele din trecutul oamenilor.

Numeroase istorisiri arată că părintele Gavriil avea darul acesta. Sora Teodora Bolkvadze

scrie astfel: „Părintele Gavriil avea darul de a citi gândurile, era cu neputință să-i ascunzi ceva." Unul dintre fiii săi duhovnicești, Otari Nikolaișvili, spune că părintele răspundea la întrebările pe care gândea să i le pună, mai înainte de a rosti vreun cuvânt. Iar monahia Parascheva spune și ea: „Într-o zi, l-am întrebat pe părintele Gavriil dacă poate să mă spovedească, iar el mi-a zis:

99

Ia o oglindă și uită-te la tine. Socotesc că nu-ți vezi tu chipul atât de limpede pe cât de limpede îți văd eu sufletul. N-am nevoie de spovedania ta."

Părintele Gavriil primise acest dar de la Dumnezeu în copilărie, după cum s-a văzut din istorisirea vieții sale.

În vremea războiului, pe când avea doar doisprezece ani, oamenii veneau la el ca să le spună ce se va întâmpla cu rudele lor plecate pe front. Îl vedem, iarăși, câțiva ani mai târziu, cum le descoperea celor care veneau la ghicitoarea Margo (care îl adăpostise în casa ei) lucruri care întreceau așa-zisa ei putere de „a ghici", pentru a-i aduce astfel la credință.

Darul acesta nu l-a părăsit, ci, dimpotrivă, a tot sporit. Ca toți cei duhovnicești înzestrați cu acest dar, se folosea de el nu spre binele sau spre slava sa, ci spre binele și spre ajutorul celor care veneau la el.

Arhimandritul Sava Kuceava istorisește cum părintele Gavriil îi ajuta pe tineri să-și mărturisească greșelile la spovedanie, arătându-le chiar el care și cum sunt acelea: „Odată, niște tineri au venit la părintele Gavriil ca să se spovedească. Dar, pentru că nu erau obișnuiți cu spovedania, le era greu și nu știau de unde și cu ce să înceapă. Așa că părintele Gavriil a început cu blândețe să le arate el însuși greșelile făcute de ei, astfel că până la urmă n-au mai avut nimic de adăugat... Și, primind sfat de la el, au plecat ușurați."

100

Altora le descoperea, fără voia lor, păcatele săvârșite, ca să-i aducă la căință și la schimbarea vieții.

◆

Maica Parascheva spune: „Într-o zi, un monah l-a întrebat despre post și despre însemnătatea lui. Așteaptă numai o clipă!, i-a zis părintele și a început să-i înșire toate păcatele pe care le făcuse acela din copilărie. Monahul, cuprins de tulburare, a căzut în genunchi, cerând iertare, și atunci părintele s-a bucurat mult și l-a poftit să mănânce ceva."

Cu darul său de străvedere, părintele Gavriil cunoștea oful nerostit al unora și-i ajuta, ferindu-i adesea de cursele diavolului și de pierzanie.

Arhimandritul Sava Kuceava scrie astfel:

„Cuvintele părintelui Gavriil erau întotdeauna rostite la momentul potrivit, ca să-i ferească pe oameni de tulburare și de înșelare. Greu lucru era să-i pricepi gândul, lui însă sufletele îi erau cu totul străvezii, și, prin dreapta sa socotință duhovnicească, orice amăgire și părere de sine piereau."

Astfel, sora Nino Julakidze își amintește: „La câteva luni după venirea mea la Mănăstirea Samtavro, am avut parte de o mare ispită. O monahie s-a pornit împotriva mea, cu vorbire de rău și cu învinuiri. N-am spus nimănui nimic, și mi-am zis că pentru păcatele mele îndur toate astea. Nu voiam nici să-l tulbur pe părintele cu jelaniile mele. În cele din urmă, situația s-a înrăutățit atât

101

de tare, încât m-am hotărât să plec din mănăstire, însă, iarăși, n-am spus nimănui nimic. Veni se vremea rugăciunii, când toată obștea se aduna în biserică. Mergeam și eu, de una singură. Pe scările bisericii, m-a întâmpinat părintele Gavriil și mi-a șoptit: Vrajmașul vrea să te lipsească de slavă. Rabdă și ține-te tare! M-am minunat de cum a putut el să-mi cunoască gândurile. Încă și mai tare m-am minunat când l-am văzut că se duce către cea care mă vorbise de rău și o mustră. Am dat slavă lui Dumnezeu și m-am hotărât să rămân în

mănăstire. Curând, cuvintele ziditoare ale părintelui Gavriil au dat roade, și răbdarea mi-a fost răsplătită. Patriarhul și-a dat binecuvântarea pentru călugărirea mea, și am fost tunsă în monahism după un an."

Mărturia surorii Nana Agladze arată cum harul străvederii se însoțea la părintele Gavriil cu purtările sale de nebun pentru Hristos și ce urmări mântuitoare avea însoțirea aceasta: „Odată, m-au năpădit cugetele de slavă deșartă, și, cu toate că știam că sunt de la cel rău, nu m-am luptat cu ele. Când m-am dus la părintele Gavriil, ca să iau binecuvântare de la el, a început să strige: Nu-i bună de nimic! Dați-o afară! Am ieșit umilită, dar curând cugetele de slavă deșartă s-au risipit și s-au dus. A doua zi, trecând prin fața chiliei părintelui, l-am auzit strigând: Ah, însuși papa de la Roma a venit să mă vadă pe mine, păcătosul, și să ia binecuvântare de la mine!,

102

și am înțeles că furtuna se liniștise. Data următoare mi-a spus: Toate ispitele îngăduite de Dumnezeu ne sunt date spre încercare."

16.

Harisma prorociei

Un alt dar pe care îl au toți cei nebuni pentru Hristos, dar pe care alți bărbați duhovnicești nu-l au, este acela al prorociei, care îi face văzători ai celor ce vor să fie.

Multe mărturii arată că părintele Gavriil era înzestrat și el cu darul acesta. îl primise tot așa, în copilărie, și nu l-a părăsit până la moarte. Monahia Pelaghia Ksovreli scrie astfel: „Nici un cuvânt al părintelui nu era fără rost și întotdeauna avea înțeles tainic. Prin harul primit de la Dumnezeu, părintele avea dar prorocesc și vedea de mai înainte cele ce aveau să se întâmple. Însă de ce se credea din afară, și anume despre ce credeau oamenii despre asta, nu-i păsa nicidecum."

Sora Nino Julakidze își amintește că prima întâlnire cu părintele Gavriil a fost marcată de o descoperire a darurilor sale de străvedere și de prorocie: „Pe data de 22 mai 1993, am venit la Mănăstirea Sfânta Nino. A doua zi, l-am văzut pe părintele Gavriil în fața scărilor de la clopotniță. Pe piept avea o icoană a Mântuitorului. Părintele era îmbrăcat într-un mod cu totul neobișnuit, și mi-am zis în sinea mea: Ce om bizar!

103

Dar pe chipul lui se vedea că-mi citea gândurile și m-am înfiorat, și m-am rușinat de ele. Mi s-a spus că acesta este părintele Gavriil, un preot înainte-văzător și tămăduitor de boli, care poate să-mi spună ce va fi cu mine. Părintele a rostit cuvenitul Bine-ai venit și a stat multă vreme de vorbă cu mine. Tot ce mi-a spus atunci, s-a adevărat până în ziua de azi."

Ca vechii proroci, cei nebuni pentru Hristos se foloseau de acest dar spre trezirea duhovnicească a oamenilor, spre schimbarea purtărilor și spre supunere la voia lui Dumnezeu, lucrare în mod deosebit trebuincioasă în Georgia acelor vremuri, când propaganda comunistă și politica antireligioasă înstrăinaseră mulți oameni de Biserică.

Egumena Mănăstirii Samtavro, Ketevan, își amintește de o întâmplare petrecută pe când părintele Gavriil locuia în Tbilisi. „Prima oară l-am văzut pe părintele Gavriil acum douăzeci de ani, pe strada Rustaveli¹, strigând cu glas mare: Georgieni, treziți-vă! Veniți-vă în fire! Ce se întâmplă cu Georgia? Uitați-vă la mormântul Sfintei Șușanik! Ce are de-a face teatrul cu Biserica Metekhi? Plângând cu amar și văitându-se, părintele Gavriil cel nebun pentru Hristos își striga amarul și durerea pentru popor și Biserică. După această întâmplare, am mers la Biserica Metekhi și am văzut că pe mormântul sfintei cineva

¹ Strada principală a orașului.

104

pusese niște articole referitoare la teatru. După o vreme, cu ajutorul lui Dumnezeu și prin lucrarea Preafericirii sale Ilie al II-lea, au început să se săvârșească iarăși slujbe în biserici, iar mormintele sfinților au fost din nou cinstite după cum se cuvine."

Această altă întâmplare, istorisită de egumena Mariam Mikeladze, arată și mai bine puterea părintelui Gavriil de a vedea de departe unele evenimente, înțelegându-le urmările și prevestindu-le desfășurarea: „Pe 9 mai 1989¹, mănăstirea își vedea de viața ei de zi cu zi. La miezul nopții însă, părintele Gavriil, care văzuse cu duhul său străvăzător evenimentele tragice din capitală, s-a urcat în clopotniță și a început să tragă clopotele, strigând cu glas mare: Treziți-vă! Georgia e plină de sânge! Și pentru că nimeni nu avea cum să știe ce se întâmplase de fapt, l-au lăsat să-și strige durerea fără s-o înțeleagă. După aceste evenimente petrecute în țara noastră, l-am întrebat pe părintele dacă Georgia va supraviețui, iar el, cu strălucire pe chip, mi-a răspuns: A început izbăvirea noastră!”

Alteori, prorociile părintelui Gavriil se refereau la o persoană anume. Egumena Ketevan nu poate uita această prorocie cu privire la ea: „A doua oară m-am întâlnit cu preacuviosul părinte

¹ în acea zi, armata sovietică a reprimat în sânge o manifestație în favoarea independenței Georgiei, ucigând aproape cincizeci de persoane.

105

la Catedrala Sioni. După Liturghie, îi binecuvânta pe credincioși. Apropiindu-se de mine, mi-a zis: Domnul Dumnezeu să te binecuvânteze, copila mea! Tu vei fi Maica Georgiei. Am fost tulburată și am socotit acest cuvânt o exagerare lipsită de fond, de vreme ce Sfânta Nino este socotită drept Maica Georgiei. Timpul a trecut și, cu ajutorul lui Dumnezeu, m-am călugărit. Câțiva ani mai târziu, a fost nevoie ca patriarhul să numească o nouă stareță în fruntea Mănăstirii Sfânta Nino, și eu am fost aleasă. M-am temut că n-am să pot purta pe umerii mei o cruce atât de grea și i-am mărturisit părintelui Gavriil această teamă a mea. El m-a liniștit pe dată spunându-mi: Nu te teme, sora mea, harul dumnezeiesc este cu tine. Să nu refuzi binecuvântarea patriarhului, că este din voia lui Dumnezeu. Pe 13 iulie 1991, când se prăznuiește Soborul Sfinților Apostoli, am fost instalată stareță a Mănăstirii Sfânta Nino din Samtavro. Prorocia părintelui se împlinise: Mănăstirea Sfânta Nino este cu adevărat socotită Maica tuturor mănăstirilor din Georgia.”

Uneori prorociile se țineau lanț. Stareța Teodora Makhviladze istorisește și ea: „Eram soră la Mănăstirea Samtavro. Într-o zi, auzind glasul puternic al părintelui Gavriil, m-am grăbit să-i deschid ușa bisericii, și am dat de dânsul chiar în prag. Am rămas fără glas; aveam în față un om parcă din altă lume. Am auzit că iubirea în persoană

106

a venit să ne viziteze, mi-a zis cu blândețe. Apoi, privind brusc de jur-împrejur, și-a oprit privirea asupra surorii Nino (astăzi, stareța Miriam) și i-a zis: Ai să fii stareță peste doisprezece ani. Alteia, care era puțin mai departe, i-a prorocit: O să fii pe jumătate Șușanik.¹ Și tot așa, ne-a salutat pe fiecare în acest fel neobișnuit.”

Părintele Gavriil cunoștea uneori nenorocirile care aveau să se abată asupra cuiva. Dacă nu îi era de nici un folos duhovnicesc să i le descopere acelui om, nu făcea decât să plângă și să se roage pentru el. Egumena Teodora Makhviladze istorisește o astfel de întâmplare: „Într-o zi, a venit o tânără să ia binecuvântare de la părintele Gavriil. Pe când se îndepărta, el a început să se vaite și să suspine: Două cumplite suferințe o așteaptă, și va avea parte de o durere ca a Maicii Domnului. Și, într-adevăr, două evenimente tragice s-au produs după aceea, care au marcat-o pe viață.”

Altora, părintele Gavriil le prorocea rătăcirile ori căderile, trăgând un adevărat semnal de alarmă, de care, din păcate, aceștia nu țineau întotdeauna seama. Protopopul Neofit Davitașvili își amintește o astfel de prorocie: „L-am întâlnit pentru a doua oară pe părintele într-o mănăstire. Acolo, înaintea tuturor, a vădit de păcat un preot, rostind prorocii atât de înfiorătoare, încât

¹ Ceea ce însemna: ai să fii pe jumătate muceniță, pentru că Șușanik (Suzana) este o sfântă muceniță georgiană.

m-am îngrozit. Nu mi-am putut închipui atunci că asemenea lucruri se vor întâmpla întocmai. Acum, când acest preot a ajuns schismatic și nimeni nu știe ce s-a întâmplat cu el, recunosc cu toată evlavia că părintele Gavriil avea cu adevărat, prin harul lui Dumnezeu, puterea de prorocie și de străvedere."

Monahia Pelaghia Ksovreli relatează un caz asemănător, în care darul prorocesc al părintelui Gavriil e însoțit de purtarea sa de nebun pentru Hristos: „La mănăstire se săvârșea slujba de hirotonie a unui episcop. În timpul Sfintei Liturghii, părintele a început să vorbească cu glas tare, să facă gălăgie, tulburând slujba. Fiecare încerca să îndure cu răbdare purtarea lui atât de necuvenită, dar, când s-a dus la episcopul care urma să fie hirotonit și i-a strigat în gura mare că nu era vrednic de rangul acesta, mitropolitul a cerut ca părintele să fie scos din biserică. Două surori s-au apropiat de el, ca să-l ducă afară; iar părintele Gavriil a spus: N-ați priceput ce-am vrut să spun. Vremea a trecut, și acel episcop a părăsit Biserica."

Prorociile părintelui Gavriil aveau uneori rostul de a feri pe cineva de la o nenorocire. Sora Elizabeta Zedghenidze istorisește această întâmplare: „Într-o zi ne pregăteam pentru o lungă călătorie. Părintele Gavriil s-a așezat în fața mașinii noastre și ne-a spus: Nu plecați, că o să muriți într-un accident! Însă trebuia să plecăm, și am

plecat. Și într-adevăr am avut un accident îngrozitor: o mașină care venea din sens invers ne-a lovit cu atâta forță, încât ne-a aruncat într-o prăpastie adâncă de vreo șaisprezece metri. Numai printr-o minune am rămas în viață. M-am rugat mult pentru voi, ca să vă scap de moarte!, ne-a spus la întoarcere părintele Gavriil."

Dar părintele prorocea și întâmplări fericite, învățându-i pe cei care aveau să aibă parte de ele să se pregătească duhovnicește pentru primirea lor.

Un martor al unei astfel de prorocii istorisește: „Doi soți erau căsătoriți de mulți ani și nu aveau copii, iar medicii nu le dădeau nici o speranță pentru viitor. Așa că s-au dus la părintele Gavriil, ca să ceară de la el sfat și rugăciune. El i-a pus să îngenuncheze, i-a binecuvântat și le-a spus să se roage la Sfântul Ioan Botezătorul și să dea trei acatiste la biserică, iar rugăciunile le vor fi ascultate. Pe femeie a liniștit-o spunându-i că va fi mamă peste un an. Dacă va fi băiat, o să-i dăm numele vostru, părinte!, i-a spus ea fericită. Dar ce, i-a răspuns el, regina Tamar era femeie și n-a fost ea mai bună? Peste un an, femeia a născut copilul mult așteptat, o fetiță, și au adus-o la părintele, ca s-o binecuvânteze."

Printre prorociile părintelui Gavriil este una privitoare la mama sa. Aceasta, care multă vreme s-a împotrivit, mai întâi, ca fiul ei să se dedice cu totul vieții duhovnicești, apoi, ca să se facă

monah, către sfârșitul vieții, din mila lui Dumnezeu, și cu rugăciunile părintelui, a ajuns călugăriță în Mănăstirea Samtavro. Într-o zi, părintele a prezis că mama sa va fi înmormântată chiar în ziua în care va muri, lucru dintru început cu totul neobișnuit, de vreme ce rânduiala Bisericii cere ca înmormântarea să se facă la trei zile după moarte, și numai în împrejurări cu totul excepționale această rânduială poate fi încălcată. Monahia Parascheva istorisește astfel: „Am fost cu totul încurcată când, într-o zi, părintele mi-a spus: Să nu mă puneți în sicriu, păstrați-l pentru maica mea, că se mai întâmplă ca omul să fie îngropat chiar în ziua morții sale. După câțiva ani, mama părintelui, monahia Ana, a murit. Era în anul 2002, seara, în miercură din Săptămâna Mare, la numai câteva zile înainte de Sfintele Paști. A doua zi dimineața, am anunțat decesul ei patriarhului, care tocmai săvârșea Sfânta Liturghie, iar el a dat binecuvântare s-o înmormântăm în aceeași zi, deoarece urmau zile de praznic. Atunci mi-am amintit de cuvintele părintelui Gavriil, care, la vremea rostirii lor, mi s-au părut de neînțeles."

APOFTEGME

Într-o zi, două măicuțe, Nana și Manana, s-au întâlnit cu părintele Gavriil în oraș, și cu bucurie au cerut binecuvântare de la el. Dar, pentru că pe jos era noroi din pricina ploii, n-au îngenuncheat, ca de obicei, ci au făcut doar o mică metanie. Părintele însă, spre uimirea lor, s-a pus în genunchi în noroiul acela, așa că au fost nevoite să facă și ele la fel. Și așa, în genunchi, le-a binecuvântat, iar apoi, făcându-le cu ochiul, le-a zis: „1 la 0!” Gestul părintelui n-a fost unul copilăresc și poznaș, ci plin de înțelepciune, căci așa, smerindu-se înaintea lor și cinstindu-le, le-a arătat că, atunci când cu adevărat cinstești pe cineva și vrei să-i arăți lucrul acesta, nu trebuie să te împiedice nimic s-o faci.

Egumenul Mihail Gabricidze istorisește această întâmplare: „Tocmai fusesem tuns în monahism

111

și m-am dus la părintele Gavriil ca să-i cer un cuvânt de învățătură. Era bolnav, întins pe pat, dar n-a pregetat să le ceară surorilor care îl îngrijeau să pună masa și să aducă o sticlă de vin pentru mine.

După ce ele au ieșit, mi-a spus: Bietele surori, ele cred că nu mă simt bine. Dar de fapt nu e om mai bucuros ca mine; cu cât sufăr mai mult, cu atât mă apropii mai mult de Dumnezeu. A tăcut o clipă și a început să plângă: Ah, cât de slabă mi-e credința! Uite, am luat o pastilă ca să-mi alin durerea de stomac. Dar ce poate face o pastilă atât de mică, când Atotputernicul îngăduie să fiu încercat?!”

Egumena Ketevan din Samtavro istorisește și ea: „Părintele Gavriil era înzestrat cu o mare îngăduință. În toți oamenii, fără deosebire, vedea chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Se făcea părtaș la simțirile celorlalți și suferea pentru suferințele lor. Era atât de smerit, că se socotea pe sine cel mai mare păcătos. Ne îndemna să fim blânde și smerite și să ne ferim a-l osândi pe aproapele.”

Într-o zi, pe când Patriarhul Ilie al II-lea vizita Mănăstirea Samtavro, părintele Gavriil a apărut înaintea lui, având pe cap coroana aurită cu care străbătea străzile în timpul când locuia la Tbilisi.

112

Patriarhul l-a binecuvântat și l-a întrebat dacă coroana lui era de aur. „Dacă ar fi fost de aur a răspuns părintele Gavriil -, de multă vreme mi-ar fi tăiat capul.” Și s-au privit unul pe altul cu iubire frățească.

Iată ce istorisește egumenul Mihail Gabricidze: „În joia din Săptămâna Mare, după slujba de la catedrală, ne-am întors la mănăstire, ca să luăm masa. Trecând pe lângă turnul în care își avea chilia părintele Gavriil, am auzit gemete, iar când le-am întrebat pe măicuțe ce se întâmplă, ne-au spus că toată săptămâna Sfințelor Patimi ale Domnului, părintele Gavriil și-o petrece plângând și suspinând. Și, cu inimă frântă și zdrobită, îi cere lui Dumnezeu să-i ierte pe toți.”

Într-o zi, s-a decis să se schimbe icoanele de la catapeteasmă, dar părintele Gavriil s-a împotrivit cu tărie. Curând, icoanele au început să răspândească o mireasmă delicată și vreme de o lună a curs mir din ele.

În timpul războiului civil din Georgia, un grup înarmat de vreo patruzeci de bărbați a venit la Mănăstirea Samtavro. Părintele Gavriil i-a

113

binecuvântat cu dragoste, i-a pus să-și lase armele afară, i-a condus în biserică, i-a pus să rostească Tatăl nostru în genunchi și le-a dăruit tuturor cruciulițe. După aceea s-a urcat în amvon și le-a ținut o predică despre iubirea de frate și despre dragostea de Dumnezeu, apoi i-a întrebat: „Unde vă duceți, fiilor?” „Mergem la Zugdidi, să ne luptăm!” au răspuns ei. „Cum,

fraților?!, mergeți să vă luptați cu frații voștri, georgieni ca voi?" Și, înălțându-și mâinile la cer, a strigat: „Omorâți-mă pe mine, că eu sunt Georgia!" Și, agitându-și cârja, striga: „Am să vă sparg capetele cu ea, nemernicilor și lașilor! Basma de muiere ar trebui să purtați, nu șapcă de bărbat!" „Nobilii cavaleri" au ieșit din biserică cu mare grabă, că aproape era să-și uite puștile.

Într-o bună zi, cel ce avea să fie Mitropolitul Daniil, care era pe atunci duhovnicul mănăstirii, vorbea cu maicile despre probleme legate de viața monahală. Părintele Gavriil, pe când urca scările, le-a auzit pe surori plângându-se de maica stareță. Apropiindu-se, le-a zis cu glas mare: „Cum de cutezați să vorbiți despre stareța voastră? Vă cunoașteți pe voi? Știți cine sunteți?" Apoi, întorcându-se către părintele Daniil, i-a zis, arătând spre maici: „Pe asta iart-o, și de ceastălaltă ai grijă!", apoi a plecat. Părintele Daniil și-a dat seama cu uimire că își pusese în gând să

114

le vorbească maicilor despre cu totul altceva, însă părintele Gavriil i-a schimbat gândul, pentru că Domnul însuși grăia prin gura lui.

Câțiva mireni au venit într-o zi la părintele Gavriil ca să ia binecuvântare. El i-a întrebat: „Pentru ce veniți voi să mă vedeți?" „Pentru că ne lipșiți, părinte!", au răspuns ei. „Ce vreți să spuneți cu asta, ne lipșiți, i-a întrebat părintele Gavriil, ce, eu sunt Nato Vachnadze?¹ Să veniți la mine numai când aveți nevoie de ajutor duhovnicesc!"

Cugetele părintelui Gavriil erau pururea la Dumnezeu. Ori de câte ori auzea pe cineva rostind rugăciunile în grabă, începea să-l imite: „Ta, ra, tata, ta, ra, tata..." și-i zicea: „Spui rugăciuni sau citești ziarul? Parcă ai fi o mitralieră... Rugăciunile se fac cu frică și cu evlavie! Gândește-te numai înaintea cui stai! Iisus e pururea de față în chip nevăzut. El este în mijlocul nostru!"

Doctorul Bociorșvili, profesor la Facultatea de medicină, a venit împreună cu familia să se închine la mănăstire. Părintele Gavriil se retrăsese în căbănuța sa. Oaspeții au mers la el să-l salute, iar doctorul s-a oferit să-l consulte, însă părintele

¹ Celebra actriță georgiană de cinema.

115

l-a refuzat, spunând: „Îmi pare rău, dar sunt monah și nu pot să fac ce vreau cu trupul meu. Primul și marele tămăduitor este Dumnezeu, și numai după El, doctorul."

De la egumenul Lazăr Gagnidze avem această istorisire: „Părintele Gavriil era o minunată îmbinare de monahism înfloritor din Evul Mediu și de monahism prigonit din veacul al XX-lea, și o adevărată icoană a Sfinților Părinți pe care-i știm din vechile scrieri. Era deopotrivă aspru nevoitor și blând ca un prunc, și strălucea în chip dumnezeiesc. Gesturile sale expresive, cuvintele mișcătoare, pline de forță și convingătoare, îi călăuzeau pe cei începători pe calea luminii. Celor sporiți le dădea pe față cu toată asprimea slăbiciunile, și, ținându-i în genunchi, cu glas tăios le arăta greșalele. Se folosea de orice prilej, ca să rostească cuvânt mântuitor pentru suflet și pentru trup. Până și cei care nu știau nimic despre credința ortodoxă, venind la mănăstire și primind binecuvântare de la el, erau atrași de forța sa irezistibilă și de harul care izvora din el. Și în toți sădea semințele dreptei credințe."

După Liturghie, părintele Gavriil se ducea în curtea mănăstirii, unde stătea de vorbă cu

116

credincioșii care îl înconjurau pe dată. Nu lăsa niciodată o întrebare fără de răspuns. Și, lucru minunat, tot ce spunea se și împlinea.

Maica Parascheva, care sluja la chilia părintelui, istorisește acestea: „Mă aflam la chilia părintelui, când niște pelerini au venit să ceară un pahar cu apă. Pentru că nu curgea apa la

robinet, i-am îndrumat spre trapeză, ca să nu-l tulbur pe părintele. El însă m-a muștrat spunându-mi: Cum poți să te lipsești de acest prilej, ca să-ți arăți iubirea de aproapele? Fugi iute după ei! Un simplu pahar cu apă dat celui însetat este o mare faptă bună în ochii lui Dumnezeu."

Părintele Gavriil spunea această istorie din Pateric: „Un bătrân avea un ucenic și l-a pus să planteze răsaduri de varză, dar cu frunzele în jos și rădăcinile în sus. Ucenicul însă le-a sădit așa cum se sădesc ele de obicei, și verzele n-au crescut. Atunci bătrânul i-a spus: Fiul meu, acesta este rodul neascultării. Ucenicul și-a cerut iertare și le-a sădit după cum poruncise bătrânul, iar verzele au crescut cum nu se poate mai mari și mai frumoase. Și iarăși i-a zis bătrânul: Vezi, fiule, acesta este rodul ascultării!"

117

Părintele Gavriil nu-și impunea silnic voia când era vorba de călăuzirea oamenilor, respectându-le libertatea. Spunea: „Omul trebuie să-și sfințească viața prin hotărâri bine cumpănite. Calea și-o făurește prin faptele sale. Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu voie liberă. Cine sunt eu, ca să mă amestec în viața lui?"

Medicul care îl trata pe părintele Gavriil se numea Zurab Varazișvili. Într-o zi, ca să-și arate recunoștința față de el, părintele Gavriil i-a dat o oaie, dăruită de un credincios mănăstirii: „Munca trebuie plătită, iar recunoștința față de doctor e mulțumire lui Dumnezeu." Medicul însă n-a primit darul, spunând că îngrijirea bolnavilor nu Trebuie plătită. Și chiar în ziua aceea s-a întâmplat că oaia a murit. Când doctorul a venit iarăși la el, părintele i-a zis: „Frate, pentru ce n-ai voit să-mi primești darul? Nu s-a mai auzit vreodată ca o oaie dată de pomană mănăstirii să moară. E prima oară când se întâmplă, și numai din cauza neascultării tale!" Așa că i-a dăruit doctorului o altă oaie, iar acela a primit-o cu cuvenita mulțumire.

Maica Parascheva istorisește: „Într-o zi, cineva a adus niște mere. Părintele mi-a zis să fac gem din ele, și să le fierb cu semințe cu tot. I-am spus

118

că gemul nu se poate face cu semințe, și le-am scos. După câteva zile, am văzut că în toate borcanele gemul mucegăise."

Într-o zi, niște credincioși i-au adus părintelui treizeci de ouă. El le-a dat binecuvântare să lase cincisprezece, iar pe celelalte să le ia înapoi. Însă ei n-au ascultat și n-au luat ouăle. Nu după multă vreme, cincisprezece ouă s-au stricat.

Odată un monah l-a întrebat pe părintele Gavriil ce înseamnă postul. „O clipă!", i-a răspuns părintele, și a început să-i spună toate păcatele pe care le făcuse acela din copilărie. Cuprins de tulburare, monahul a căzut în genunchi, cerându-și iertare. Atunci, părintele Gavriil s-a bucurat și l-a poftit să mănânce ceva. Cu inima frântă, monahul i-a răspuns cu tristețe: „Cum aş putea să mănânc într-o astfel de stare?" „Păi tocmai asta e postul, i-a răspuns părintele, pocăindu-te și plângându-ți păcatele, să uiți de mâncare."

Maica Parascheva istorisește iarăși: „Eram în chilia părintelui, pe la ora șase seara. Dintr-odată, mi-a spus în chip neașteptat: Du-te, pleacă, nu te uita la mine, nu trebuie să mă vezi! Dar pentru ce, părinte?, am întrebat uimită. Lasă-mă!, a

119

spus el iarăși, întorcându-și fața de la mine. Dând să ies, am văzut cum chipul îi era cu totul strălucitor și răspândea lumină ca un soare."

În duminica dinaintea Postului Mare, părintele Gavriil se așeza în genunchi și își cerea iertare de la fiecare. Dacă vreo măicuță pe care o muștrase nu se arăta până la căderea nopții, se ducea el însuși s-o caute și să-i ceară iertare.

Doi soți se aflau în chilia părintelui Gavriil. Acesta le-a spus: „Să știți că fătul aude tot, așa că străduiți-vă să fiți întotdeauna într-o bună stare sufletească și să vorbiți frumos." Soțul însă i-a răspuns: „Păi dacă eu nu aud ce face vecinul, care stă perete în perete cu mine, cum ar putea să audă copilul din pântecul mamei sale?" „Nu credeți ce spun?", a zis părintele și,

întorcându-se către mamă, a spus către copil: „Ia spune, pruncule, nu auzi tu cuvântul lui Dumnezeu?” Copilul a dat atunci cu atâta putere din piciorușe, încât mama a fost silită să iasă din chilie.

Monahia Parascheva istorisește iarăși: „Fiind în starea sa de nebun pentru Hristos, părintele Gavriil a spus: Sunt întotdeauna acolo unde voiesc să fiu. Am fost și în iad, în locul cel de dedesubt.

120

Nu vă închipuiți cât de mult suferă cei de acolo!

Pe când era grav bolnav, într-o zi a spus: Acum mă duc la Mănăstirea Șavnabada, iar eu m-am gândit că e doar o vorbă, așa, fără rost. După o vreme, l-am întrebat: Ați fost la Mănăstirea Șavnabada, părinte? Da, erau la masă când am ajuns acolo. Și v-au văzut? Nu, n-am vrut să mă arăt lor, ca să nu se tulbure. Dar egumenul ce făcea? Număra pe cei care erau de față. După câteva zile, egumenul Mănăstirii Șavnabada, arhimandritul Șio, a venit la mănăstirea noastră, iar eu l-am întrebat câți monahi și frați sunt în mănăstire. Nu știu niciodată, mi-a răspuns el, pentru că unul vine, altul pleacă, așa că de obicei îi număr înainte de fiecare masă. Părintele Gavriil m-a privit surâzând."

Părintele Gavriil a fost întrebat odată dacă se cuvine să minți, ca să salvezi un suflet. El a răspuns: „Uneori poți să tănuiești un lucru, ca să nu-i faci un rău cuiva." Și ne-a povestit această istorie: „Un hoț a venit la un pustnic, rugându-l să-l ascundă de urmăritorii săi. Pustnicul l-a ascuns, iar când aceia l-au întrebat de hoț, a spus că n-a văzut pe nimeni." în încheiere, părintele a spus: „Să nu mințim din frică, căci aceasta se socotește păcat. Dar dacă se face din iubire de aproapele, lucrurile se schimbă."

121

Iarăși istorisește maica Parascheva: „Slujind la chilia părintelui Gavriil, mi se îngăduia să intru fără să rostesc rugăciunea¹. Îmi făceam semnul crucii și deschideam ușa. Odată l-am auzit pe părintele vorbind cu cineva, dar în chilie nu era decât el... Când l-am întrebat cu cine vorbea, mi-a răspuns: Cu îngerii."

Părintele nu lăsa niciodată pe cineva să aștepte la ușa chiliei sale. Spunea: „Cum aş putea sta liniștit când cineva așteaptă după mine? Inima unui monah trebuie să fie iubitoare ca inima femeii." Așa că în chilia lui se adunau o mulțime de oameni, iar el le propovăduia tuturor Bunătatea cea veșnică.

Maica Parascheva istorisește iar: „Într-o zi, părintele Gavriil ne-a întrebat cum înțelegem noi această spusă, că rugăciunea poate fi un păcat.

Înseamnă că rugăciunea nu s-a spus cum se cuvine, i-am răspuns noi. Nu, rugăciunea s-a spus cum se cuvine. N-a venit din inimă...

¹ Potrivit tradiției monahale ortodoxe, atunci când un monah bate la ușa chiliei altui monah, dorind să intre, spune: „Pentru rugăciunile Sfinților noștri Părinți, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, miluiește-ne pe noi!" Dacă celălalt monah vrea să-i deschidă, spune: „Amin".

122

A venit din inimă. S-a spus cu gândurile împrăștiate... Ei, acum chiar vreți să fiți puse în rândul sfinților! Numai sfinții pot să se roage fără rătăcirea minții!

Atunci l-am rugat să ne tâlcuiască el ce înseamnă vorba aceasta. S-a întâmplat ca atunci să vină careva să ia binecuvântare de la părintele; părintele l-a rugat să-l ajute cu un anume lucru, iar acela i-a spus: Acum nu pot, pentru că am altceva de făcut, dar pe urmă vă ajut. Atunci, părintele Gavriil ne-a spus: Omul acesta merge să se roage vreme de cinci ceasuri. Credeți voi oare că Dumnezeu îi va asculta rugăciunile acum, că n-a voit să mă ajute? Dacă nu ascultați de porunci, nu tulburați pe Dumnezeu cu rugăciunile voastre, că ele sunt ocară adusă Lui. Faptele cele bune deschid ușa împărăției cerești, singură smerenia vă va duce acolo și numai iubirea vă va face parte de vederea Domnului. Dacă rugăciunea nu aduce după

ea fapta bună, nu e decât vorbire deșartă."

Dorind să ne arate că, de vom judeca pe aproapele pentru vreun păcat al său, vom cădea noi înșine în păcatul acela, părintele Gavriil ne-a istorisit ce i s-a întâmplat lui în vremea când trăia în oraș. „Într-o zi, am vorbit de rău în fața patriarhului pe un preot iubitor de vin, cu toate că nu-l cunoșteam prea bine. La noi acasă se găsea

123

întotdeauna niște vin pus de-o parte, însă eu nu beam vin. De data asta însă, din senin, mi-a venit poftă să beau, și am băut un pahar întreg. M-am simțit eu puțin amețit, dar m-am dus totuși la Catedrala Sioni. Văzând că mă cam clătinam, patriarhul m-a tras înapoi, și părea că nimeni n-a observat ce s-a întâmplat. Eu însă am înțeles de ce mi se întâmplase aceasta. Țineți bine minte: când judecați pe cineva, pe Domnul judecați."

Episcopul Tadeu istorisește și el: „L-am văzut odată pe părintele Gavriil punând mâna pe un fir electric neizolat, din care au țâșnit scânteii, dar el n-a pățit nimic."

Maica Parascheva istorisește această întâmplare: „L-am întrebat pe părintele Gavriil dacă îi mai iubește sau nu pe cei care răspund iubirii lui cu răutate și cu batjocură, iar el mi-a răspuns cu tristețe: Îi iubesc încă și mai mult și-mi pare rău pentru ei."

Într-o zi, părintele Gavriil a poruncit unui tânăr să se împărtășească pe dată, iar acela s-a supus. Seara, vecinul său l-a poftit la o petrecere, dar, pentru că tocmai primise Sfânta împărtășanie, nu se cuvenea să se ducă, așa că nu s-a dus. În

124

locul lui, vecinul a invitat un alt prieten. După petrecere, la întoarcerea spre casă, au avut un accident în care acel prieten și-a aflat moartea.

Odată, după Liturghie, niște creștini, văzând un câine vagabond, au început să arunce cu pietre în el. Cu inima strânsă, părintele a zis: „Mai bine ar fi fost pentru ei să nu vină la biserică socotind c-au venit să se roage."

Otar Nikolaișvili istorisește: „Odată, în vremea Postului Mare, eram împreună cu părintele Gavriil la catedrala din Svetițkhoveli. Noaptea, am simțit o durere ascuțită la rinichi. N-am vrut să-l trezesc pe stareț, așa că m-am dus la spital, unde mi s-au dat calmante. După patru zile, părintele Gavriil a venit să mă vadă. Din pricina durerilor insuportabile, nu puteam să mă mișc, și totuși el m-a pus să stau în genunchi și să spun rugăciunea inimii. De îndată durerea s-a potolit și, din mila lui Dumnezeu și cu rugăciunile părintelui Gavriil, am scăpat de operație."

Pentru a-i deprinde cu smerenia, părintele Gavriil obișnuia să-i pună să stea în genunchi chiar și pe cei sus-puși. Într-o zi însă, cineva a refuzat să îngenuncheze. Părintele Gavriil i-a spus

125

din nou să îngenuncheze, și când acela, în fine, a îngenuncheat, a rămas ca lipit și n-a putut să se ridice până ce starețul nu i-a dat binecuvântarea s-o facă.

Într-o zi, un ieromonah i-a spus părintelui că el nu crede în minuni. „Îngenunchează!", i-a spus starețul. Iar ieromonahul a îngenuncheat, făcând ascultare. „Și-acum, ridică-te dacă poți!", i-a spus părintele. „Închipuiți-vă își amintea mai târziu acest ieromonah că voiam să mă ridic și nu puteam!"

Mila părintelui Gavriil era atât de mare și atât de tare puterea rugăciunii lui, că putea să schimbe sufletul omului. Sora Ecaterina Ebraliidze istorisește: „Într-o zi, părintele Gavriil stătea pe o bancă în curtea mănăstirii. Deodată, o femeie frumoasă, machiată țișpător, îmbrăcată în pantaloni, a venit și i s-a așezat pe genunchi, sărutându-l și spunându-i: Părinte Gavriil, ești atât de frumos! Să știi că te ador! Am să mai vin să te văd! Situația era atât de neobișnuită, atât de necuviincioasă, încât am înlemnit, neînțelegând ce se petrece. Părintele Gavriil a rămas și el nemișcat și, cu privirea înălțată la cer, a ascultat sporovăiala femeii, fără s-o întrerupă. După o vreme, i-a zis: Vino-ți în fire, Maklava, vino-ți

în fire! Auzindu-l că-i rostește numele (fiindcă nu spusese nimănui cum o cheamă), femeia, ca trezită dintr-un somn adânc, s-a ridicat brusc, ne-a privit și a luat-o la fugă. Am așteptat să vedem dacă vine a doua zi, și într-adevăr a venit, dar era o altă persoană. Purta o rochie neagră și batic pe cap, iar fața îi era curată. S-a apropiat de chilia părintelui Gavriil cu lacrimi și cu suspine, zicându-i: Părinte Gavriil, știu că n-ai să-mi deschizi ușa chiliei, știu că n-am să te mai văd niciodată, însă, rogu-te, iartă-mă că m-am purtat cu atâta nerușinare! Îți simt puterea, că m-ai ridicat din moarte și mi-ai schimbat viața. Îți mulțumesc pentru tot! Văzându-o și auzind-o, ni s-au umplut inima de milă și ochii de lacrimi. Minunându-ne de schimbarea petrecută cu ea, am priceput că părintele Gavriil săvârșise o minune, tămăduind-o pe cea bolnavă și izbăvind oia pierdută. Mi-aduc aminte de încă ceva: mai înainte de prima venire la mănăstire a acestei femei, starețul s-a ridicat dintr-odată și s-a dus în chilia sa.

Cunoscuse cu duhul că vine. Iar după aceea s-a întors în chilie, cerând ca nimeni să nu-l tulbure, și, stând în genunchi, s-a rugat Maicii Domnului să mântuiască sufletul femeii."

O tânără a venit să-l vadă pe părintele Gavriil, plângându-se de neconținutele certuri din familia sa, din pricina cărora fratele ei plecase de

acasă. Fără să întârzie vreo clipă, starețul s-a dus cu fata acasă la ea. Când au intrat în casă, l-au găsit pe fratele ei, care se întorsese și le spunea cum o forță nevăzută l-a mânat să se întoarcă. Starețul s-a dus în fața icoanei Sfintei Treimi și a început să se roage, cu mâinile ridicate la cer. Tânăra istorisea că fața lui era atunci scăldată în raze dumnezeiești și că rugăciunea lui a fost atât de puternică, încât blestemul care căzuse asupra familiei s-a spulberat, și de atunci a fost numai liniște și pace.

Lia Kobașvili își amintește: „La Tbilisi, eram vecini cu părintele Gavriil și ne întâlneam des cu el. Într-o zi, soțul meu l-a întrebat dacă ar vrea să ne dea una dintre multele icoane găsite de părintele la gunoi și restaurate de el. Părintele a fost foarte bucuros. Curând a venit la noi, purtând deasupra capului, într-un chiot¹, o icoană mare a Mântuitorului. A pus-o cu toată evlavia într-un loc ales de el și ne-a binecuvântat familia, spunând: Icoana Mântuitorului a venit în casa voastră și binecuvântarea lui Dumnezeu este cu voi. Să nu tulburați icoana cu multe cereri, cereți numai la mare nevoie. Familia noastră a trăit netulburată vreme de douăzeci de ani. Dar, dintr-odată, una dintre fiicele noastre s-a îmbolnăvit

¹ Un soi de cutie din lemn, cu o ușiță de geam, în care se așază icoana, pentru a fi mai ferită.

foarte rău, și medicii ne-au spus că nu mai este nici o nădejde să se vindece. Atunci m-am rugat la icoană pentru ea, ca medicii s-o opereze totuși. Timp de trei zile, fiica noastră a fost inconștientă, apoi și-a revenit și s-a făcut bine. Când m-am așezat din nou înaintea icoanei Mântuitorului, am văzut un lucru minunat: chiotul, care era întotdeauna închis, acum era deschis. Am îngenucheat mulțumind lui Dumnezeu. Au trecut mulți ani și am avut de îndurat și alte necazuri. Cealaltă fiică a noastră urma să nască și se chinuia foarte tare; am venit acasă foarte necăjită. Și iar am văzut chiotul deschis. Iar când m-am întors la maternitate, am dat slavă lui Dumnezeu că până la urmă nașterea s-a petrecut cu bine."

Cineva l-a întrebat pe părintele Gavriil de ce ne dă Dumnezeu să vedem nenorocirile oamenilor. Iar el a răspuns, zicând: „Ca să-i ajutăm cu rugăciunile noastre. Așa ne învață Dumnezeu să-l iubim pe aproapele nostru. Că mai întâi trebuie să învățăm cum se cuvine să iubim, și apoi trebuie să ne străduim să iubim."

Sora Elizabeta Zedghenidze istorisește și ea: „Pe vremea când în capitală se țineau în fiecare zi mitinguri, starețul a zis: Gata! Trebuie să-i liniștesc. Și-a croit drum prin mulțimea agitată

și a început să le predice. într-o clipită, tulburarea manifestanților s-a și risipit."

Pe când era tânăr, părintele Gavriil tot căuta să calculeze numele lui Antihrist.¹ În vremea rugăciunii, i-a apărut un înger care i-a zis: „Numele lui le este ascuns oamenilor, dar lupta dintre Prorocii Enoh și Ilie și Antihrist se va vedea la televizor.”²

Părintele Gavriil a fost întrebat dacă există destin. „Nu, a răspuns el. Cineva poate să spună: Așa mi-a fost destinul, dar dacă destinul său era să moară și era dinainte stabilit, pentru ce-ar mai fi el judecat în ziua Judecății? Noi ne făurim destinul. Dacă cineva, din neatenție sau din prostie, își primejduiește viața, ce are asta de-a face cu destinul?”

¹ Apocalipsa Sfântului Ioan spune că semnul lui Antihrist este cifra 666. Numeroase interpretări s-au făcut dintotdeauna pentru a traduce această cifră în litere, prin tot felul de sisteme de interpretare și de decodare, dar nici unul n-a reușit să dea un rezultat veridic.

² Această afirmație poate părea la prima vedere naivă. Dar de mai multe decenii ne aflăm într-o societate a spectacolului și a imaginii, în care orice fapt ieșit câtuși de puțin din comun care se produce undeva, în lume, este imediat fotografiat sau filmat, și imediat difuzat prin diferite mijloace de comunicare moderne. Acest fenomen se tot accentuează, și este logic să ne gândim că evenimentele extraordinare care se vor produce la sfârșitul lumii vor constitui cu atât mai mult obiectul acestui proces de mediatizare prin imagine.

130

Arhimandritul Sa va Kuceava spune: „Cuvintele ziditoare ale părintelui Gavriil erau în primul rând despre ascultare și despre smerenie. Spunea mai ales: Fiii mei, nimic să nu faceți fără binecuvântarea duhovnicului! Să nu vă lipsiți de binecuvântarea lui nici dacă vi s-ar arăta un înger înfocat, în toată minunăția lui.”

La întrebarea dacă toată lumea se va mântui, părintele Gavriil răspundea cu lacrimi în ochi: „Nu, copilul meu! Dumnezeu este milostiv, dar nu toți vor avea parte de milostivirea Lui. Și nu pot nicicum să vă ajut dacă voi nu vă străduiți să vă mântuiți.”

Monahia Nino Dașniani a observat acest lucru: „Părintele Gavriil avea în el pururea harul lui Dumnezeu. A fost cel mai iubitor și mai smerit slujitor al lui Dumnezeu pe care l-am cunoscut. În predicile sale, nu ostenea să tot spună: Dumnezeu este iubire.”

Puțin înainte de moartea sa, părintele Gavriil, arătând cu degetul spre un colț al chiliei sale, le-a spus monahiilor care stăteau în jurul lui: „Acolo este moartea care mă așteaptă.”

131

să mă plec și să aduc rugăciuni pentru voi înaintea lui Dumnezeu.”

Sora Nana Kutaleladze istorisește și ea: „Eram la bucătărie și spălam farfuriile, când a intrat părintele Gavriil, însoțit de părintele Nicolae. Eram tare bucuroasă să-i văd, dar n-am scos nici un cuvânt, pentru că aveam treabă și nu promisem binecuvântare să le vorbesc. Părintele Nicolae, supărat, l-a întrebat pe părintele Gavriil: Ce-o fi în capul ei de nu ne vorbește? Iar părintele Gavriil i-a răspuns: Privește mai degrabă la inima ei!”

Părintele Gavriil tare se mâhnea când o soră părăsea mănăstirea și spunea: „O soră numai de pleacă din mănăstire, și mănăstirea pierde jumătate din har.”

Sora Tecla Oniani își amintește: „Într-o zi, după Utrenie, m-am simțit tare obosită și mai degrabă voiam să dorm decât să merg la treaba mea, așa că m-am dus la chilie. Pe drum, m-am întâlnit cu părintele Gavriil, care, cu chipul luminat de bucurie, mi-a strigat: Așa care va să zică, alergii la ascultare?!¹ Bine faci! Dorința de a dormi

¹ Adică la lucrul rânduit pentru ea de maica stareță de unde legătura cu ascultarea pentru bunul mers al vieții din mănăstire.

132

mi-a pierit pe dată și mi-am făcut ascultarea cu atâta zel, încât întreaga zi n-am mai simțit nici o oboseală.”

Părintele Gavriil obișnuia să le dea tuturor să mănânce și pe nimeni nu lăsa să plece până

nu se sătura. El însă nu mânca decât foarte puțin.

O amintire a Episcopului Iosif: „Într-o seară, la Mănăstirea Sfântului Șio Mgvime, înainte de Vecernie, s-a întâmplat că nimeni nu putea să deschidă ușile bisericii. Părintele Gavriil a făcut atunci semnul crucii pe uși și îndată acestea s-au deschis doar ușor împinse.”

Părintele Gavriil obișnuia să se uite fix la soare, așa cum noi ne uităm la lună. Când era întrebat cum de se poate uita așa, răspundea: „Nimic mai ușor! Greu este să contempli pe Făcătorul soarelui.”

Arhimandritul Sava Kuceava istorisește, la rândul său: „Părintele Gavriil nu avea nici o clipă de răgaz. Când le ajuta pe monahii la bucătărie, le vorbea de dragostea de Dumnezeu și de aproapele, de ascultare, de întărirea în credință,

133

iar cuvintele sale simple ni se întipăreau în minte, lăsând în noi urme de neșters, de adevărată iubire.”

Ketevan Surmava dă această mărturie: „Starețul, aținându-se cu tărie pe calea plină de spini, îi călăuzea pe semeni către Dumnezeu. Minunatele sale învățături ascetice aveau drept scop să-i învețe pe oameni dragostea, bunătatea, ascultarea, smerenia și pocăința, pe care el le avea din belșug. Starețul îi iubea pe toți oamenii, fără excepție, la fel de mult. Tot ce grăia, grăia spre mântuirea sufletelor. Mie, unui om de rând, îmi dedica atâta timp și atâta energie, încât, prostește, socoteam că sunt unul dintre cei aleși. Căci pentru părintele Gavriil fiecare om era un ales al său, și-și dăruia cu mărinimie iubirea și luarea-aminte tuturor. Cunoștea neputințele fiecăruia și știa cum să le îndrepte. Îl socoteam foarte apropiat de Dumnezeu.”

Arhimandritul Sava Kuceava istorisește iarăși:

„Într-o zi, trecând pe un pod cu părintele Gavriil și cu fratele meu, un cerșetor s-a apropiat de noi, cerând de pomană. Părintele Gavriil l-a strâns în brațe, l-a mângâiat cu vorba și i-a dat un bănuț. Fratele meu era foarte mulțumit că l-am putut ajuta pe sărmanul acela. Însă părintele Gavriil

134

i-a zis: Nu noi l-am ajutat, mila lui Dumnezeu ne-a plecat spre milă.”

Monahia Pelaghia Ksovreli își amintește și ea: „Într-o zi, părintele Gavriil mi-a spus: Hai să mergem la biserică! Eu am rămas înaintea catapetesmei, iar el a intrat în altar și a rămas acolo multă vreme în rugăciune. Deodată, a ieșit brusc, strigând: Din icoane izvorăște mir! Am privit și am văzut icoanele catapetesmei lucind de mir și răspândind o minunată mireasmă. Și am înțeles că părintele Gavriil, în rugăciunea sa fierbinte, a văzut dinainte minunea ce avea să se petreacă. Iar mirul n-a încetat să izvorască vreme de o lună. Când lumea s-a obișnuit cu minunea, iar evlavia nu a mai fost la fel de mare, minunea a încetat.”

Arhimandritul Sava Kuceava istorisește și el: „Părintele Gavriil și-a pus în gând să meargă la Tbilisi, ca să cumpere niște lucruri pentru mănăstire. Și avea pentru asta o sută de ruble. Pe drum, în autobuz, a auzit doi apicultori plângându-se că n-au de unde să ia o sută de ruble, ca să-și îngrijească stupii. Atunci părintele Gavriil a scos din buzunar toți banii pe care îi avea și i-a dat apicultorilor, întorcându-se la mănăstire fără nici un ban și fără nici o cumpărătură. A

135

două zi, la mănăstire au venit doi artiști renumiți și i-au dat starețului o mie de ruble. Iar părintele Gavriil a zis surâzând: Banii dați pentru o faptă bună, ți-i întoarce Dumnezeu înzecit.”

Egumena Ioana Sikharulidze istorisește astfel: „Cu câteva zile mai înainte de moartea sa, părintele Gavriil stătea întins pe pat, nemișcat, cu privirea ațintită la icoane. L-am întrebat dacă pot să-l ajut cu ceva, iar el mi-a răspuns: Roagă-te pentru întreaga lume. Acesta este testamentul meu.”

Într-o zi, părintele Gavriil a avut o vedenie: L-a văzut pe Dumnezeu ținând un glob, având

deasupra lui o cruce. Părintele Gavriil a întrebat: „Cum vor putea oamenii să se mântuiască mai înainte de Parusie?” Și un glas i-a răspuns: „Prin faptele cele bune și prin iubire.”

IV

ÎNVĂȚĂTURI DUHOVNICEȘTI

Despre Biserică

Cel care nu are Biserica de mamă, nu-L va avea niciodată pe Dumnezeu de Tată.

Despre blândețe

Blândețea este o lumânare pururea aprinsă, care place lui Dumnezeu.

Despre credință

Încercările ce vor veni sunt din lipsa voastră de credință. Cereți-I lui Dumnezeu iertare și întărirea credinței.

137

Credința este talantul¹ binecuvântat de Dumnezeu. De v-a fost credința batjocorită în față și ați tăcut, sunteți mai răi decât cel care a batjocorit-o.

Sufletul vostru pierde când nu faceți nimic ca să vă apărați credința; dar, dacă muriți pentru apărarea ei, porțile împărăției vi se vor deschide.

Ecumenismul este cea mai mare erezie.

Dați slavă lui Dumnezeu că v-ați născut în credința ortodoxă! Păstrați-o cu credincioșie și nu căutați să știți dacă cei care au altă credință se vor mântui sau nu. Nu este de datoria noastră să știm aceasta, datoria noastră este iubirea nesecată a lui Dumnezeu.

Mai bine desfrânat decât eretic.

Biserica Ortodoxă este asemenea unei corăbii care străbate un ocean zbuciumat, bântuit de furtuni. Creștinii ortodocși sunt cei din corabie, iar credincioșii altor religii sunt cei ce înoată în el.

¹A se vedea în Evanghelie pilda cu talanții care trebuie înmulțiți.

138

Despre curăție

Ochii sunt oglinda sufletului. Dacă sufletul vostru se va împotrivi la rău, n-o să mai priviți niciodată la nimic rău.

Asemănați-vă pruncilor nu cu mintea, ci cu inima și cu curăția.

Despre daruri

Să nu primiți niciodată drept dar „arginții lui Iuda”¹. Cu astfel de bani, vă faceți părtași la păcat și cu greu veți scăpa de el.

Despre despătimire

Lăsați deoparte lumea pământească și îngrijiți-vă mai întâi de împărăția cerească și de cele pe care Domnul le cere de la voi, și atunci El vă va da toate cele ce vă sunt de trebuință.

Despre educarea copiilor

Pruncul din pânțelele mamei le aude pe toate. Așa că aveți grijă ce vorbiți și cum vă purtați, alegeți numai cuvinte pe placul lui Dumnezeu,

¹ Adică bani dobândiți în chip necinstit, prin care Hristos este trădat pentru că nu s-au respectat poruncile Sale.

139

fiindcă educația începe din ziua în care copilul a fost conceput.

Despre Hristos

Hristos n-a străbătut drumurile pe covoare întinse. Era smerit și simplu, și nu-I plăceau viclenia și bogăția. Drept veșmânt, nu avea decât o singură haină, țesută de Maica Lui.

Hristos a fost cunoscut prin înțelepciunea și prin smerenia Sa.

Despre iad

Dumnezeu nu-l părăsește pe om, ci omul îl părăsește pe Dumnezeu. Iar iadul aceasta este: înstrăinarea de Dumnezeu.

Despre iubirea de aproapele

Noi zicem că avem iubire. Dar ce este iubirea? După ce se cunoaște ea? Apostolul Pavel spune că „dragostea îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate

140

le rabdă". Fericirea oamenilor stă în dragostea adevărată. Dragostea este cea mai mare dintre virtuți. Dar și mai important este să înveți cum să iubești. Fără jertfă în numele lui Dumnezeu, nu se poate ajunge nici pe culmile duhovnicești, nici la dragoste.

Dumnezeu are nevoie de inima noastră și de faptele noastre cele bune. „Tot binele pe care îl faceți unui om, Mie Mi-l faceți", spune Mântuitorul.

Iubirea e mai presus de rânduiri și de legi.

Iubirea îmblânzește până și cea mai crudă fiară.

Dacă pentru a-l salva pe aproapele tău care boalește ești gata să te duci noaptea în adânc de pădure, fără teamă de primejdii, ca să-i aduci leacul de care are nevoie, atunci cu adevărat iubești pe aproapele tău.

Cum ar putea sufletul omului să fie liniștit când aproapele său se află în primejdie? Dacă este cineva din casă bolnav și nu e cine să-l îngrijească, mai bine să nu te duci la biserică și să stai cu el, și așa să-ți arăți iubirea de aproapele.

141

Cel care se străduiește să facă o faptă bună pentru aproapele, pentru sufletul său se străduiește, ca să-l mântuie.

De le aveți pe toate, dar nu și iubire, să știți că nimic nu aveți.

Dacă mustri pe cineva, muștră-l cu iubire.

Un singur om de urâți, pe Hristos îl urâți în chipul aceluia, și atunci sunteți departe de împărăția cerească.

Iubiți-vă unii pe alții! Prin iubire vom fi mântuiți. Noi suntem martorii sorocului vremii. Voi o să-l vedeți pe Antihrist. Domnul și Dumnezeul nostru ne-a poruncit să iubim pe Dumnezeu în aproapele nostru; cine se va ține bine până la sfârșit, se va mântui.

Să vă purtați frumos cu aproapele! Să ajutați un om la nevoie cere o anume înțelepciune, și aceasta este un dar de la Dumnezeu și o jertfă adusă lui Dumnezeu.

142

Nu puteți cere nimic de la un om dacă voi înșivă nu-i dați niciodată nimic.

Iubiți pe toată lumea. Iar dacă nu puteți, măcar bunăvoință să aveți față de toți.

Cine caută să-și mântuiască sufletul și vine în ajutorul semenului cu vorba sau cu fapta, împlinește poruncile lui Dumnezeu.

Dacă aproapele este în nevoie, ajutați-l, mângâiați-l, rugați-vă pentru el cu zdrobire de inimă, și Domnul va auzi rugăciunile voastre și-l va ierta și-l va milui. Pentru aceasta am fost creați, ca să împărțim și altora din ale noastre pe cât ne stă în putință.

Despre iubirea de Dumnezeu

Dumnezeu este iubire, bunătate și dreptate nemărginite. Cel care iubește bunătatea și dreptatea, iubește pe Dumnezeu și este iubit de Dumnezeu ca fiu al Său.

Cel drept nu se teme de Dumnezeu, ci îl iubește pe Dumnezeu.

143

Când roștiți numele lui Dumnezeu, ridicați-vă și faceți semnul Sfintei Cruci.

Despre iubirea de sine

Iubirea de sine e potrivnica iubirii. Cel iubitor de sine nu dă niciodată nimic, ci atâta voiește, să primească. De-ar avea toate bogățiile lumii, și tot nu i-ar ajunge.

Despre iubirea de vrăjmași

Cum trebuie să iubim un om care este rău? Urând răul, și nu pe cel care îl săvârșește. Cine știe dacă el nu se va căi într-o zi de păcatele sale prin puterea rugăciunii, prin plâns și prin mărturisire și se va face asemenea unui înger...

„Iubiți pe vrăjmașii voștri”, asta este clar. Dar cum să iubești pe cel ce este vrăjmaș al lui Hristos? Încetați de a-l mai urî, și atunci veți fi în stare să-l iubiți.

Cum să ne rugăm pentru vrăjmașii noștri? Când vă rugați, rugați-vă mai întâi pentru cei pe care-i iubiți cel mai mult, de pildă, pentru copiii voștri. Apoi, rugați-vă pentru rudele voastre,

144

apoi pentru vecinii și pentru cunoștințele voastre, ca să nu mai aveți vrăjmași printre ei. Bine-cuvântați apoi orașul în care v-ați născut, apoi toate orașele țării, și cereți de la Dumnezeu să ia de la locuitorii lor toată vrăjmășia. Iar după ce v-ați rugat așa pentru toată lumea și n-au mai rămas decât vrăjmașii voștri, cereți de la Dumnezeu să-i îmblânzească și să le umple inima de bunătate, iar mintea de înțelepciune. Și așa veți putea să vă rugați pentru vrăjmașii voștri.

Despre iubirea zidirii

Să dai mâncare păsărilor cerului este o faptă bună.

Despre încercări și suferințe

În suferințe se văd credința și iubirea.

Omul nu este încercat decât atât cât îngăduie Dumnezeu cu Pronia Sa dumnezeiască.

Nu i se cuvine creștinului să se plângă.

Să nu-L trădați niciodată pe Dumnezeu. îndurați toate încercările, și porțile cerului vi se vor deschide vouă.

145

Despre îmbrăcăminte

Felul în care se îmbracă cineva arată așezarea lui duhovnicească. Haina creștinului trebuie să fie simplă și modestă.

Despre înțelepciune

Ca să ajungi înțelept, mai întâi fă-te prost.¹

Despre judecarea aproapelui

Când osândiți pe cineva, pe Dumnezeu îl osândiți.

Îl osândiți pe unul pentru că a păcătuit? Dar ați văzut voi, oare, că el s-a pocăit și că Dumnezeu l-a iertat?

Mustrați pe aproapele, dar nu-l osândiți; sunt două lucruri deosebite.

¹ Adică să recunoști că nu știi nimic și că ești cu totul lipsit de înțelepciune. Un vechi principiu, recunoscut și în afara lumii creștine; în Apărarea lui Socrate, citim că Pythia din Delfi a spus despre Socrate că este omul cel mai înțelept. Cugetând cu modestie la noima acestui cuvânt, Socrate a înțeles că, spre deosebire de cei care se socotesc ei înșiși și sunt priviți de lume ca înțelepți, el se vede pe sine ca neștiind nimic, și că acesta este temeiul marii înțelepciuni.

146

Starețul trebuie să mustre pe fiii săi duhovnicești, ca să-i facă să-și vadă greșalele. Dacă nu-l ascultă, Dumnezeu îi va judeca.

Dacă vedeți pe unul furând și nu puteți face nimic, începeți să spuneți rugăciunea Domnului.¹

Vedeți-vă de păcatele voastre, și nu de greșelile altora. Ședeți și plângeți-vă păcatele voastre.

Nu dați sfaturi aproapelui dacă nu-i cunoașteți starea duhovnicească, fiindcă s-ar putea ca sfatul vostru să-i înrăutățească starea și să-l ducă la pierzanie.

Să nu vă încredeți deplin în cele văzute cu ochii voștri și auzite cu urechile voastre, căci puteți cădea pradă amăgirii.²

De vedeți un ucigaș, un desfrânat sau un bețiv zăcând pe drum, nu-i osândiți, că și ei sunt făpturi ale lui Dumnezeu.

¹ Adică să spuneți Tatăl nostru.

² Acest cuvânt privește deopotrivă vedeniile drăcești, dar și greșelile care se fac ușor din judecarea cuiva după înfățișare și purtări.

147

Și iarăși vă spun: dacă vedeți un păcătos, nu-l osândiți, dacă vreți să rămâneți în iubire. Gândiți-vă câți păcătoși au ajuns sfinți!

Tot ce e rău în om e trecător. Să nu disprețuiți niciodată pe nimeni, chiar dacă vedeți oameni cu chipuri fioroase, murdari, bețivi, care înjură și vorbesc murdar și sunt destui în vremea noastră. Chipul lui Dumnezeu s-a păstrat și în ei, într-un adânc pe care ei înșiși nu-l cunosc. Vrajmașul n-a făcut decât să schimonosească chipul acesta și să-l întineze, tot așa cum și o icoană poate fi murdărită și întinată dar, dacă ajunge pe mâini bune, e curățită și strălucește de parcă ar scăpăra raze din ea. E greu să vezi chipul lui Dumnezeu în astfel de oameni care te scârbesc, care-ți par adevărate animale. Dar trebuie să avem încă și mai multă milă de ei, pentru că sufletele le sunt schimonosite, poate fără puțință de îndreptare, într-o veșnică tulburare și chin. Cât de greu este să-ți iubești vrăjmașii! Da, da, foarte greu... O întreagă viață ne ia să învățăm cum să-i iubim. Dar, printr-o astfel de iubire, omul se face asemenea lui Dumnezeu Cel răstignit...

148

Despre Judecata din urmă

Când mergeți la un examen, simțiți cum vă bate inima? Și-l dați în fața unui profesor. Închipuiți-vă cum vă veți simți înaintea Creatorului! Măreția lui Dumnezeu este nemăsurat de mare.

Despre mântuire

Toți se vor mântui? Nu! Dumnezeu este milostiv, dar nu pentru toți; nimeni nu poate să vă ajute dacă voi înșivă nu vă străduiți să vă mântuiți. Având voia liberă, trebuie să lucrați și voi la mântuirea voastră. Iar omul își mântuie sufletul împlinind poruncile lui Dumnezeu și sărind în ajutorul aproapelui.

Despre milostivire

Atunci când mâncați, aduceți-vă aminte de cei nevoiași, de cei ce flămânzesc și însetează, de cei aflați în suferință, și așa veți primi harul dumnezeiesc.

Despre moarte

Moartea este schimbare la față. Nu vă temeți de moarte, temeți-vă de Judecata ce va să fie!

149

Despre monahism

Un monah nu poate fi delăsător și nepăsător, pentru că el este un ostaș al lui Hristos.

Netrebnic este monahul care nu se face părtaș la mucenicia poporului său!

Adevăratul monah este cel a cărui inimă este la fel de iubitoare ca inima de femeie.

Monahul trebuie să se trudească cu lucrul mâinilor, și se va mântui prin chinul și prin osteneala sa.

Monahismul este un rang ceresc, și, ca să ajungă la desăvârșire, monahul trebuie să se călească în focul ispitelor.

Monahul trebuie să ducă o viață simplă. Harul lui Dumnezeu stă în simplitate.

Monahul trebuie să aibă o minte hotărâtă; datoria lui e să se războiască pentru adevăr, pentru că adevărul este însuși Dumnezeu.

150

Monahul trebuie să păzească credința ortodoxă cu un curaj de leu.
Monahismul este luptă, strădanie pentru Dumnezeu până la ultima suflare.
Nu este eroism mai mare decât monahismul.

Dacă un monah nu are smerenie și nu face pocăință, nu este pentru el nădejde de mântuire.

Laudele pot să-l piardă pe monah. Cel care laudă un monah este vrăjmaș al lui.

Monahul are și el nevoie de milă și de mângâiere.

Cel ce voiește să se facă monah, s-a și făcut monah.

Mireanul care calcă peste patimile sale din dragoste pentru Hristos se numără în ceata monahilor.

151

Domnul nu se uită dacă ești monah sau mirean, numai sete de Dumnezeu să ai, căci setea aceasta mântuie pe om.

Mănăstirea nu-i sălaș de oaspeți, este o mare corabie de iubire.

Harul monahal se pierde în lume; nu ieșiți din mănăstirea voastră pentru un timp mai lung.

Ascultarea este lumină nestinsă care place lui Dumnezeu.

Stăreția nu este o simplă titulatură; cere smerenie și omorâre a părerii de sine și a mândriei. Și unora le este spre mântuire, altora, spre pieire. Starețul care umblă pe calea lui Dumnezeu cu smerenie se află pe calea mântuirii.

Despre nădejde

Să nu vă pierdeți niciodată nădejdea în Pronia lui Dumnezeu.

152

Despre nevoință

Când faceți o faptă bună, urcați o treaptă, când păcătuiți, coborâți o treaptă. Și așa, toată viața noastră stă în asemenea urcușuri și coborâșuri.

Străduiți-vă să luptați neconținut pentru Dumnezeu. Și, văzând Domnul râvna voastră, vă va da toate cele de trebuință.

Este cu neputință să se mântuiască cineva fără chin și osteneală.

Ca să vă întăriți trupește și duhovnicește, luați agheasmă și anafură cu deplină credință și evlavie.

Despre numele lui Dumnezeu

Nu pomeniți numele Domnului și Dumnezeului nostru în deșert, ca să nu încălcați a treia poruncă!

Despre patimi

Dacă vreți să vă mântuiți, nu vă îngrijiți prea mult de trupul vostru, ci purtați grijă de sufletul vostru. Cel care biruie limba și lăcomia se află deja pe calea cea bună.

153

Nerușinat este cel care nu-și vede greșelile și se trufește. Cei cu inima plină de mândrie și de slavă deșartă sunt urâți de Dumnezeu.

Dacă vă socotiți mai buni ca alții, sunteți urâți de Dumnezeu.

Unii gândesc că este cu putință să nu știi de ispită trupească. Dar cum s-ar putea așa ceva? Câtă vreme există bărbat și femeie, va fi și luptă împotriva poftelor trupești. Important este să birui dorința trupească cu dorirea lui Dumnezeu. Și, dacă ai izbutit, poți spune că ai câștigat războiul.¹

Despre păcate

Orice călcare de poruncă este chip al vrăjmășiei față de Dumnezeu. Cugetați o clipă împotriva cui vă ridicați!

A nu te ține de făgăduința făcută este un mare păcat.

¹ Potrivit mărturiei monahiilor din Samtavro, părintele Gavriil era el însuși un monah de mare feciorie și curăție.

154

Dacă n-ați căzut niciodată, nu veți cunoaște niciodată puterea lui Dumnezeu. Dacă aș fi fără de păcat, cum m-ar mai iubi Dumnezeu?

Ocara și nerușinarea sunt izvorul oricărei călcări de poruncă.

Orice păcat este în ochii lui Dumnezeu ca o picătură de apă în marea cea mare; nici un păcat nu poate covârși milostivirea lui Dumnezeu.

Despre părintele duhovnicesc

Înger de lumină de vi s-ar arăta și v-ar cere să faceți una sau alta, nimic să nu faceți fără binecuvântare¹ de la duhovnicul vostru, iar binecuvântarea dată de el să n-o schimbi cu nici un chip.

Puneți-vă în minte că părintele vostru duhovnicesc este pururea cu voi și cu luare-aminte la fiecare pas al vostru.

Puteți să vă alegeți părintele duhovnicesc după voia voastră, dar odată ales, îi datorați ascultare

¹ în limbajul monahal, binecuvântare înseamnă aprobare, fără să-și piardă însă primul sens: este o aprobare binecuvântată.

155

deplină. Dacă însă învățăturile sale sunt eretice, fugiți de el ca de foc!

Pentru nevoile sufletului, cereți sfat de la părinții cei îmbunătățiți, spre zidire și înțeleptire.

Despre pocăință și căință

Conștiința este o părticică din Dumnezeu în inima voastră. Înainte de culcare, gândiți-vă cum v-ați petrecut ziua care s-a încheiat: ce-ați făcut, ce-ați păcătuit, ce-ar fi trebuit să faceți. Și fiți aspri cu voi.

De n-ați cădea, nici nu v-ați ridica, și nici căință n-ați avea. Eu însumi sunt un mare păcătos, și de aceea mi-e tare milă de cei păcătoși.

Să ne căim cu inima, nu cu vărsarea de lacrimi!

Mânia lui Dumnezeu este peste femeile care leapădă pruncul din pântece. Dacă ai făcut asta, roagă-te stăruitor la Dumnezeu ca să-ți ierte păcatul de a fi ucigașa copiilor tăi.

Ai păcătuit? Căiește-te pe dată!

156

Toți păcătoșii care se căiesc sunt copii ai lui Dumnezeu, și de aceea sunt primiți la Sfânta împărtășanie.

Despre robirea diavolească

Când diavolul robește pe om, începe prin a-i lua mințile.

Despre Postul Mare și despre Săptămâna Mare

Domnul își întoarce fața de la cei care se scârbesc de carne¹ și de pâine.,

Cel care în Săptămâna Mare nu se bucură, ci-și plânge păcatele, se poartă ca Iuda.²

¹ Aceasta nu înseamnă că trebuie neapărat să se mănânce carne și că monahii fac rău nemâncând carne, ci că postirea aceasta nu trebuie întemeiată pe scârba de mâncare de aceea părintele Gavriil pune pâinea alături de carne.

² Straniu cuvânt e acesta, vrednic de un nebun pentru Hristos. Dar, așa cum spune Ecclesiastul, pentru orice lucru este o clipă prielnică. Iar Săptămâna Sfântă numită de obicei Săptămâna Mare se situează în afara perioadei Postului Mare, chiar dacă se continuă postul și înfrânarea. Însă este vremea celebrării marilor taine ale mântuirii noastre, și atunci se cuvine să luăm aminte la faptele iconomiei mântuitoare a lui Hristos. A cugeta la altceva în vremea aceea înseamnă a-ți întoarce fața de la Hristos și, într-un anume fel, a-L trăda.

157

Despre Pronia dumnezeiască

Să nu vă pierdeți niciodată nădejdea în purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru noi!

Omul nu este încercat mai mult decât îngăduie Dumnezeu, potrivit Proniei Sale dumnezeiești.

Omului îi este greu să priceapă noima Proniei dumnezeiești. Și trei sunt lucrările Proniei: îngăduința, voia lui Dumnezeu și Pronia propriu-zisă. Îngăduința înseamnă că Dumnezeu i-a dat omului libertatea de a face ce voiește. Cu voia lui Dumnezeu, omul face ce-i poruncește Dumnezeu să facă. Pronia este grija pe care o are Dumnezeu de a chivernisi și îngăduința, și voia. Când aveți o problemă greu de rezolvat, puneți-vă nădejdea în Pronia dumnezeiască și nu mai căutați altă soluție.

Nici firimiturile de pâine nu cad fără voia lui Dumnezeu.

Cel dintâi doctor este Dumnezeu, al doilea, medicul, dar cel care nu-i mulțumește medicului, lui Dumnezeu nu-I mulțumește. Tot lucrul își are plata lui. Mâinile și mintea medicului săvârșesc fapte bineplăcute lui Dumnezeu.

158

Despre cei răposați

Rugăciunile de la panihidă¹ le sunt de folos nu numai celor plecați din lumea aceasta, spre iertarea păcatelor, ci și celor ce se roagă pentru ei.

Un om cu mințile pierdute care și-a luat viața va fi iertat de Dumnezeu. Dar cel care deplin conștient și-a luat viața va merge în iad. Nu ne putem ruga pentru unii ca aceștia², dar îi putem ajuta dând de pomană pentru ei, făcând în numele lor fapte bune. Se întâmplă ca unii dintre ei să fie izbăviți din iad.³

Despre rugăciune

Dacă rugăciunile nu sunt urmate de fapte bune, sunt moarte.

¹ Slujbă de pomenire a morților.

² Canoanele Bisericii interzic săvârșirea slujbei de înmormântare și a parastaselor pentru sinucigași, ca și pomenirea lor la Sfânta Liturghie. Însă credincioșii se pot ruga pentru ei în rugăciunile lor personale.

³ Potrivit învățaturii ortodoxe, nu există purgatoriu, ci doar două sunt locurile în care se poate sălășlui sufletul după moarte: Raiul și iadul. Ca loc și stare definitivă, în ele se vor sălășlui sufletele după Judecata de Apoi: cei osândiți, la chinurile cele veșnice, cei vrednici, la veșnica veselie. Referitor la acest subiect, a se vedea studiul nostru La Vie apres la mort selon la Tradition orthodoxe, ed. a II-a, Paris, 2004 [tr. rom., Jean-Claude Larchet, Tradiția ortodoxă despre viața de după moarte, Ed. Sophia, București, 2006, pp. 242-243 n. trad.].

159

Dacă nu împliniți poruncile lui Dumnezeu, nu mai tulburați pe Domnul cu lungile voastre rugăciuni, căci ele nu vor fi ascultate.

Dacă la vremea rugăciunii vine cineva să vă ceară ajutorul, iar voi îi spuneți: „Lasă-mă să mă rog și pe urmă am să te ajut”, rugăciunile nu vă vor fi de nici un folos.

Binefacerile și rugăciunile trebuie aduse lui Dumnezeu ca jertfă a voastră.

Rugăciunile să le faceți cu cea mai mare evlavie. Luați aminte în fața cui stați și cu cine vorbiți. Hristos este întotdeauna nevăzut alături de noi.

Când cineva se roagă înaintea unei icoane pictate de voi sau a unei cruci cioplite de voi, din tot harul jumătate se revarsă peste voi.

Despre sfinți

La sfinții cei mari, harul dat lor de Dumnezeu îi înconjoară de jur-împrejur, ca un nimb, iar de nimbul acesta nici un rău nu se poate apropia.

160

Despre smerenie

Cei ce se măresc pe ei se vor smeri, iar cei ce se smeresc vor fi măriți.

Milostivirea este aur, smerenia, diamant.

Cel smerit este ferit de ispite. Nimeni nu poate intra în împărăția lui Dumnezeu fără smerenie.

Despre sorocul vremurilor

În vremurile de pe urmă, omul se va mântui prin iubire, smerenie și bunătate. Bunătatea deschide porțile împărăției cerurilor, smerenia îl urcă pe om în cer; cel cu inima plină de iubire va vedea pe Dumnezeu.

Despre suflet

Sufletul vostru este al Celui Care vi l-a dat.

Despre teamă

O singură teamă să aveți: teama de păcătuire.

Despre venirea lui Antihrist

Jumătate din iad e deja pe pământ, Antihrist este la ușă și, dacă încă nu bate în ea, e gata

161

s-o dărâme. Voi veți fi martorii împărăției lui. Vor fi prigoniri peste tot. Ca să vă mântuiți, grăbiți-vă de faceți pomană și dăruiți iubire frățească.

Venirea lui Antihrist s-a pregustat cumva, căci au fost deja două războaie, dar semne în cer încă nu s-au arătat și nu s-a ajuns încă la deplina lepădare de credință.

În vremurile lui Antihrist, cea mai puternică ispită va fi să se aștepte mântuirea de la cosmos, adusă de umanoizi, de extraterestri, care de fapt sunt demoni. Rar să priviți la cer, căci semnele pot fi înșelătoare, și atunci poți să te pierzi.

În timpul lui Antihrist, unii vor tâlcui Scripturile după capul lor, nenorociții! Apoi, ucenicii lui Antihrist vor lua și ei parte la slujbe, vor face semnul crucii și vor propovădui Evanghelia. Adevărații creștini însă se vor cunoaște după faptele lor cele bune.

Țineți minte că Hristos este Unul și singur, și nu va fi niciodată un alt hristos!¹

¹ Atenționare la faptul că Antihrist va încerca să se dea drept Hristos.

162

Satana a pus 666 de curse. Pecetea lui nu va fi nevăzută, ci se va vedea pe frunte și pe brațe.¹ Dacă pecetea se va pune cu forța, în ochii lui Dumnezeu va fi ca necinstirea unei fecioare.² Cea mai grea încercare a creștinilor va fi să vadă că părinții lor primesc să fie pecetluiți. Pecetea va fi fără efect dacă va fi pusă contra voinței omului. Dar închipuiți-vă cursa întinsă de Antihrist pentru o mamă rămasă singură cu cinci copii! Cum să-i hrănească altfel decât primind pecetea?

Pecetea va fi pusă pe degetul arătător, iar nu pe palmă, cu ajutorul unui calculator. Întâi, pecetea va fi oferită voluntarilor. Dar, când Antihrist va urca pe tron, toată lumea va fi silită să primească pecetea. Neascultarea va fi înfățișată ca

1 Lucrul acesta se referă direct la Apocalipsa 13,16-18: „Și-i silește pe toți, pe cei mici și pe cei mari, și pe cei bogați și pe cei săraci, și pe cei slobozi și pe cei robi, ca să-și pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte, încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel care are semnul, adică numărul fiarei sau numărul numelui fiarei. Aici este înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șazeci și șase.” Nu putem să nu ne gândim astăzi la un cip electronic codat, care să permită, ca un card bancar, să se plătească cumpărăturile, să se facă tranzacții, și la faptul că un astfel de cip a început să fie implantat sub piele în Statele Unite ale Americii.

² Adică un fapt de care persoana care îl îndură nu este vinovată.

163

trădare. Oamenii se vor ascunde în păduri. Vor trebui să se îngrijească și să umble în grupuri de zece sau cincisprezece oameni, căci demonii vor putea să-i prăbușească în prăpăstii pe cei

singuratici. Creștinii vor fi păziți de Sfântul Duh. Orice s-ar întâmpla, să nu vă pierdeți niciodată nădejdea! Ajutați-vă unul pe altul. Dumnezeu vă va lumina și veți ști ce să faceți. Cel care va răbda până la sfârșit se va mântui (cf. Matei 24,13).

Dacă [în vremea aceea de foamete] veți fura, ca să aveți ce mânca, călcați una dintre poruncile lui Dumnezeu și urmați lui Antihrist. Creștinii trebuie să-și pună toată nădejdea în Dumnezeu.

Adevăratul creștin nu va simți nici foame, nici sete. În vremea nenorocirii, creștinii nu vor pieri. Domnul va face minuni pentru ei. O frunză le va fi de ajuns pentru o lună. De vor face semnul crucii pe o bucată de pământ, aceasta se va preface în pâine.

Să nu primiți pâine de la cel care a primit pecetea lui Antihrist! Multe alimente au deja pe ele pecetea, dar nu este grav, numai să spuneți Tatăl nostru, să faceți semnul crucii și să stropiți mâncarea cu agheasmă.

164

Credința adevărată își află sălaș în inimă, nu în minte. Antihristul va fi dat pe față de creștinii care își au credința în inimă, în vreme ce aceia care își au credința în cap îl vor urma.

Să nu vă pierdeți niciodată nădejdea în Dumnezeu și veți fi feriți de foame, de sete și de nenorociri.

Despre voința proprie

Să nu vă îndreptățiți niciodată și nimic să nu faceți din propria voință.

Despre vorbele deșarte

Vorbele deșarte sunt ocară adusă lui Dumnezeu. Faptele cele bune arată că omul are dragoste de aproapele.

Rău lucru este ca limba ta s-o ia înainte, iar mintea să se târască după ea.

Despre vorbirea de rău

Dacă sunteți vorbiți de rău sau dacă vi se răspunde cu rău la binele făcut, să nu aveți răutate în inima voastră. Iertați pe cel care vă vorbește

165

de rău și bucurați-vă că ați urcat așa câteva trepte către Dumnezeu.

Ultimele dorințe și diata duhovnicească

Reguli scrise și afișate de părintele Gavriil, spre zidirea monahiilor din Mănăstirea Samtravo:

Tăiați de la voi lăcomia.

Să nu lipsiți de la privegheri și cântare.

Apa s-o beți cu măsură.

Să nu mâncați multă pâine.

Răbdați muștrarea și dojana.

Răbdați învinuirile și osândirile.

Omorâți patimile, tăiați-vă voia. Îndurați cu smerenie ocările, îndurați purtările cele rele.

Răbdați batjocura.

Primiți jignirile fără mânie; iertați pe dată pe cel care le-a rostit de se căiește, primiți-le cu părere de rău și cu răbdare dacă sunt clevetiri.

Iertați și nu căutați să vă răzbunați.

Dacă este cineva învinuit de ceva, să primească învinuirea cu smerenie, fără să se apere.

Iată ultimele mele dorințe și diata mea: înălțați rugăciuni pentru întreaga lume, și rugăciunile voastre vor muta munții din loc. Iubiți-vă unii pe alții.

BIBLIOGRAFIE

1. Istoria Georgiei

ABASHIDZE Z., „L'Eglise orthodoxe de Georgie", în vol. L'Eglise orthodoxe en Europe orientale au XXe siècle, ed. C. Chaillot, Paris, 2009, pp. 385-403.

LANDRU N., MENTHON C. DE, NATROSHVILI N., MELIAVA V., Georgie, ed. a III-

a, Paris, 2008, pp. 50-66.

MARTIN-HISARD (B.), „Christianisme et Eglise dans le monde georgien”, în J.-M. MAYEUR, Ch. și L. PIETRI, A. VAUCHEZ și M. VENARD (ed.), Histoire du christianisme, IV, Eveques, moines et empereurs (610-1054), IV, Paris, 1993, pp. 549-603.

2. Sfinții nebuni pentru Hristos

GORAÎNOFF I., Les Fols en Christ, Paris, 1983.

GROSDIDIER DE MATONS J., „Les Themes d’edification dans la Vie d’Andre Salos”, în Travaux et memoires du Centre de recherche d’histoire et de civilisation byzantines, IV, Paris, 1970, pp. 277-328.

KOVALEVSKY L., IOpodcmeo o Xpucme u Xpucma padu Hjpoduebie BocmoHHOu u Pyccicou IJepKeu, Moscova, 1902.

167

LARCHET J.-C., Therapeutique des maladies mentales, ch. 5: „Une forme particuliere de folie: la folie-en-Christ”, ed. a 2-a, Paris, 2007, pp. 133-168 [tr. rom., LARCHET J.-C., Terapeutica bolilor spirituale, cap. 5: „O formă aparte de nebunie nebunia pentru Hristos”, Ed. Sophia, București, 2008, pp. 167-204].

Idem, „Xpncra pan cyMacuieinue” [„Nebun pentru Hristos”]. Interviu publicat în periodicul Tema [Moscova], nr. 110, iunie 2012, pp. 21-26.

NOVAKSHONOFF V., PHUALO L., La Vie des fols-en-Christ. Folie du monde et sagesse de Dieu, 2002.

PETZOLD H., „Zur Frommigkeit der heiligen Narren”, în H. LORENZ, Die Einheit der Kirche, Festgabe P. Meinhold, Wiesbaden, 1977, pp. 140-153.

RYDEN L., HACKEL S. (ed.), „The Holy Fool”, în vol. The Byzantine Saint, Studies Supplementary to Sobornost, 5, Londra, 1981, pp. 106-113.

SPIDLIK T., „Fous pour le Christ en Orient”, în Dictionnaire de spiritualite, V, 1964, col. 752-758.

SYKKIN A. Y. și SPIDLIK T., „On the Behavior of the Fools lor Christs Sake”, în History of Religions, 22, 1982, pp. 150-171.

3. Sfântul Gavriil

ALFEYEVA V., Cel chemat, cel ales, cel credincios, Moscova, 4,1991, pp. 3-51.

ID., „Dying And Yet Behold We Live”, în The Orthodox Word, 28,1992, pp. 116-128.

GERASIM (Monk), „Father Gabriel and the Last Georgian Elders”, în The Orthodox Word, 28,1992, pp. 229-239.

KARELIN (Archimandrite Raphael), „Souvenirs sur L’Archimandrite Gabriel”, tr. din lb. fr. de Ketevane Dushuashvili, în Arhimandritul Gavriil cel nebun pentru Hristos (1929-1995), ed. Mănăstirea ortodoxă Sârbă Sfinții Clair și Maurin din Lectoure, Tbilisi, 2003, pp. 11-18.

168

MSHVENIERADZE D., Elders Diadem. Archimandrite Gabriel (Urgebadze), ed. Mănăstirea Sfânta Nino din Samtavro, Tbilisi, 2008.

„Samtavro Convent în Georgia Today”, în The Orthodox Word, 28,1992, pp. 241-244.

Miracles divins et guerisons, ed. Mănăstirea Sfânta Nino din Samtavro, Tbilissi, 2003; tr. parțială din fr. de Ketevane Dushuashvili, în Arhimandritul Gavriil cel nebun pentru Hristos (1929-1995), ed. Mănăstirii ortodoxe sârbe Sfinții Clair și Maurin din Lectoure, pp. 35-56.

„Entretien avec la Mere Paraskeva et le Pere Guiorgui (Gorguidze) archipetre de l’Eglise Saint-Georges de Roustavi, Mtskheta, 20 iunie 2010”, în Foi Transmise et Sainte Tradition, 2010, pp. 10-12.

„The Burning Beast”, în Death to the World, 1, 1994, pp. 10-11.

„Archimandrite Gabriel, confesseur du Christ”. Site-ul poliglot al Mănăstirii Samtavro, dedicat Arhimandritului Gabriel: <http://www.monkgabriel.ge>

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

I. VIAȚA

1. Copilăria 9
2. Harismele și minunile unui copil de numai doisprezece ani 11
3. Fuga de lume și chemarea către viața monahală 15
4. Întoarcerea la Tbilisi 18
5. Serviciul militar 20
6. Întoarcerea la Tbilisi. Pronia dumnezeiască îl ia în grija ei 21
7. În slujba Bisericii 22
8. Zidirea micii sale biserici 24
9. Mărturisirea fățișă a credinței creștine și chinurile îndurate de la prigonitori 29
10. Excluderea din instituțiile bisericești și sociale; persecuțiile îndurate din partea serviciilor de securitate 35
11. O viață petrecută în sărăcie și în lipsuri 35
12. O viață smerită, înrudită cu a păsărilor și cu a Sfinților Părinți 39
171
13. Nebunia pentru Hristos aleasă ca nevoință ascetică 41
14. Autoritățile civile impun demolarea bisericuței sale 45
15. Numirea sa ca preot la Mănăstirea Samtavro 46
16. Grija față de bisericile și de mănăstirile distruse sau părăsite 49
17. Înăsprirea nevoinței sale în Mănăstirea Samtavro 50
18. Chemarea la îndrumare duhovnicească și la călăuzirea sufletelor 51
19. Prevestirea unor vremuri de încercare pentru țară 52
20. Boala și suferințele din ultimii ani de viață 54
21. Părinte duhovnicesc până la ultima suflare 54
22. Ultimele zile de viață 55
23. Funeraliile și înmormântarea 58
24. Diata părintelui Gavriil 58
25. Anii de după moarte 60
26. Canonizarea 60

II. NEBUN PENTRU HRISTOS

1. Părintele Gavriil face parte din ceata sfinților celor nebuni pentru Hristos 63
 2. Purtări neobișnuite, care păreau manifestări ale unei boli mintale 68
 3. Purtări care nu țineau seama de reguli și de rânduieli 71
 4. Modul familiar în care se purta cu toți oamenii 73
 5. Asprime cu rost pedagogic 76
 6. Vădirea formalismului și a fariseismului din viața duhovnicească 84
 7. Învățăături duhovnicești date prin acte simbolice, cu înțeles tainic 86
172
 8. Iubirea de aproapele manifestată prin fapte neobișnuite 89
 9. Primirea învinuirilor nedrepte de dragul aproapelui 90
 10. Nebunie fățărnică înaintea oamenilor, pocăință în taină 91
 11. Purtări care trezesc batjocura, disprețul sau respingerea oamenilor, cu rostul de a dobândi smerenia 93
 12. Nebunia fățărnică cu rostul de a-și tăinui virtuțile, harismele și minunile 95
 13. Răbdarea cu iubire a suferinței, cu rugăciune pentru prigonitori 97
 14. Iubirea față de cei simpli 98
 15. Darul străvederii 99
 16. Harisma prorociei 103
- ## III. APOFTEGME

Apoftegme 111

IV. ÎNVĂȚĂTURI DUHOVNICEȘTI

Despre Biserică 137

Despre blândețe 137

Despre credință 137

Despre curăție 139

Despre daruri 139

Despre despătimire 139

Despre educarea copiilor 139

Despre Hristos 140

Despre iad 140

Despre iubirea de aproapele 140

Despre iubirea de Dumnezeu 143

Despre iubirea de sine 144

173

Despre iubirea de vrăjmași 144

Despre iubirea zidirii 145

Despre încercări și suferințe 145

Despre îmbrăcăminte 146

Despre înțelepciune 146

Despre judecarea aproapelui 146

Despre Judecata din urmă 149

Despre mântuire 149

Despre milostivire 149

Despre moarte 149

Despre monahism 150

Despre nădejde 152

Despre nevoință 153

Despre numele lui Dumnezeu 153

Despre patimi 153

Despre păcate 154

Despre părintele duhovnicesc 155

Despre pocăință și căință 156

Despre robirea diavolească 157

Despre Postul Mare și despre Săptămâna Mare 157

Despre Pronia dumnezeiască 158

Despre cei răposați 159

Despre rugăciune 159

Despre sfinți 160

Despre smerenie 161

Despre sorocul vremurilor 161

Despre suflet 161

Despre teamă 161

Despre venirea lui Antihrist 161

174

Despre voința proprie 165

Despre vorbe deșarte 165

Despre vorbirea de rău 165

Ultimele dorințe și diata duhovnicească 166

Bibliografie 167

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.

Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3, 031216, București tel. 021-320.61.19, fax 021-319.10.84
e mail: editura@sophia.ro www.sophia.ro

Vă așteptăm la LIBRĂRIA SOPHIA str. Bibescu Vodă nr. 19, 040151, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie) tel. 0722.266.618 www.librariasophia.ro

Sacrifică puțină vreme pentru a răsfoi cărțile noastre: este cu neputință să nu găsești ceva pe
gustul și spre folosul tău!

Părintele Gavriil după ce a devenit ieromonah

Părintele Gavriil cerând de pomană la ușa bisericii

Părintele Gavriil

Părintele Gavriil în anii 90, în fața bisericuței sale

Părintele Gavriil în 1991

Două instantanee cu părintele Gavriil, din timpul unei convorbiri, exprimând convingere,
compasiune și căință

Două instantanee cu părintele Gavriil în timpul unei alte convorbiri, în 1993 exprimând grijă,
blândețe și iubire de aproapele

Părintele Gavriil în 1995: iubire, pace, lumină și bucurie duhovnicească

Părintele Gavriil a fost o minunată îmbinare de monahism înfloritor al Evului Mediu și de monahism prigonit al veacului al XX-lea, și o adevărată icoană a Sfinților Părinți, așa cum îi știm din vechile scrieri. Era deopotrivă nevoitor aspru și blând ca un prunc, și strălucea în chip dumnezeiesc. Gesturile sale expresive, cuvintele mișcătoare și convingătoare îi călăuzeau pe începători pe calea Luminii. Celor sporiți le vădea slăbiciunile cu toată asprimea, iar la nevoie, îi făcea să-și vadă greșalele ținându-i în genunchi și ridicându-și glasul. Găsea în toate bun prilej ca să rostească cuvânt de folos și pentru suflet, și pentru trup. Până și cei care nu știau nimic despre credința ortodoxă, trecând pe la mănăstire și primind binecuvântare de la părintele, erau copleșiți de cuceritoarea sa putere duhovnicească și de harul ce izvora din el. Și așa în toți sădea semințele dreptei credințe.